ښځه او حقوق ئې
نجلۍ او نکاح ئې
اسلام څه وايي، غربپالي مېرمني څه غواړي؟

حکمتیار

ښځه او حقوق ئې

نجلۍ او نکاح ئې

اسلام څه وايي، غربپالي مېرمني څه غواړي؟

حکمتيار

فهرست

عنوان **صفحه**

مقدمه---أ

آیا د نکاح لپاره یوازې د زوجینو توافق کافي دئ؟------------------------ ۱

په نکاح کې د جانبینو توافق شرط دئ -------------------------------------- ۸

آیا په ازدواج کې د ولي موافقه د ښځې پر آزادۍ تېری دئ؟ ------------۱۱

د ژوند همسفر په احتیاط او دقت سره انتخاب کړئ-----------------------۱۲

د مجردو ځوانانو او پېغلو په اړه د چارواکو دیني دنده------------------۱٤

د تصرف لپاره بلوغ شرط دئ که رشد؟-------------------------------------۲۱

د ښځې او مېړه حقوق یو پر بل ---۲۹

آیا مېړه حق لري خپله مېرمن ووهي؟---------------------------------------۳۱

د زوجینو تر منځ په کورنیو چارو کې د مشورې سپارښتنه-------------------۳٦

د کورنۍ اهمیت--۳۸

د کور حرمت --۳۹

څوك به د کورنۍ مدیر او قیم وي؟ --٤٦

آیا تر یوې مېرمنې زیاتې ښځې درلودل جرم دئ؟ ------------------------۵۰

ولي د طلاق واك نارینه ته سپارل شوی؟ ---------------------------------۵۹

کونډې او حقوق ئې ---٦۱

کونډې او مطلقه مېرمنې د خپل مېړه د انتخاب حق لري---------------٦۲

د مېړوښو په اړه د اسلام لارښوونه---------------------------------------٦٦
آيا زنا او لواطت په خپل ذات کې جرم نه دئ؟ -------------------------٧١
له زاني او زانيه سره د نکاح حکم-- ١٠٦
نامحرم سړي او نامحرمي ښځي ته کتل---------------------------------- ١٠٩
له نامحرم سره خلوت --- ١٢٨
د جنسي شذوذ انتهاء او بدي پايلي ------------------------------------ ١٢٩
د حدودو نافذول د چا دنده او صلاحيت دئ؟----------------------------- ١٣٤
ولي په گواهي کې دوه مېرمني له يوه نارينه سره برابري دي؟ --------- ١٤٦
ولي لور ته د زوی په پرتله نيمايي ميراث ورکول کېږي؟ ---------------- ١٤٨
اسلام او مرييتوب-- ١٥١
غرب او د ښځو حقوق -- ١٥٥

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

په دې وروستيو کې د (قانون منع خشونت علیه زنان) تر نامه لاندې يوه سپېره، کچه او زموږ د مؤمن ولس د معتقداتو ضد ليکنه په څو پاڼو او مادو کې ولسي جرګې ته د تصويب لپاره وړاندې شوه، دا ليکنه څلور کاله وړاندې په ۱۳۸۸کال کې د کابل حکومت جمهور رئيس له لوري د قانون په توګه توشيح شوې، اړوند ادارو ته د تعميل لپاره لېږل شوې، په تېرو څو کلونو کې د نافذ قانون په توګه مراعات شوې او له مخې ئې ځينو ته سزاګانې ورکړی شوې!! د دې سپېرې ليکنې ګڼ شمېر مادې د اسلام د صريحو احکامو خلاف، د افغان ولس د غوره او منل شوو دودونو ضد او د هغه قانون مغاير دي چې د کابل امريکايي حکومت ئې د اساسي قانون په نامه يادوي!!

دا قانون نه يوازې د محتوى له پلوه ډېر ډېر پربوتی او د افغان مسلمان ولس د معتقداتو، عنعناتو، دود دستور، او افغاني فرهنګ او کلتور مغاير دئ بلکې الفاظ او د الفاظو ترکيب ئې هم رکيك، غيرمعياري، کچه، د رسمي قاموس او ملي ترمينالوژي خلاف او وارداتي دي. ګڼ شمېر مادې ئې په ښکاره توګه له صريحو اسلامي اصولو سره تضاد او تعارض لري. د

جمهور رئیس له لوري د دې قانون توشیح شيي چي د کابل لاس پوڅی حکومت څومره ذلیل، پردی واك، د اسلام، ملي هویت او افغاني کلتور په وړاندي څومره بې باك او بې پروا او د خپلو حامیانو د ارضاء لپاره څنګه هر کار ته چمتو او لاس پر سینه ولاړ دئ!!

د هغو ناولو څېرو جسارت د حیرانتیا وړ دئ چي دا سپېرې پاڼې ئې د قانون په توګه وړاندي کړې دي، هغه ئې منلې دي، لاس لیك کړې ئې دي، او ځینو بې وزلو او مظلومانو ته ئې د دې قانون مطابق سزاګاني ورکړې دي. د دې قانون په وړاندي د هغو څېرو سکوت او رضایت او په دې څلورو کلونو کې د هغه په ضد له څه ویلو ډډه کول هم د حیرانتیا وړ دئ چي ځان ته مسلمان وايي او د کابل مرتد لاس پوڅي امریکايي حکومت ته د اسلامي حکومت نوم ورکوي!!

دا قانون په اصل کې د اسلام په ضد د صلیبي ښکېلاك د کرکجن پراخ فرهنګي او تبلیغاتي جنګ یوه بله بېلګه ده، هدف ئې نه د ښځو د حقوقو تأمینول دئ، نه د دې مظلومي ټولني ژغورنه او نه د دوی په خلاف د تشدد مخنیوی، په دې سپېرو پاڼو سره ئې یوازې دا هڅه کړې چي د ښځو د ځینو اسلامي حقوقو او وجائبو او په دې اړه د اسلام د ځینو اصولو او لارښوونو په اړه پوښتني راولاړې کړي او هغه د ښځو د انساني حقوقو او عدالت خلاف وښيي، دا ئې د تشدد بارز او څرګند موارد ګڼلي: نارینه ته تر یوې ښځي د زیاتو نکاح کولو حق، د ښځي د پلار او بل ولي موافقه په نکاح کې ضروري ګڼل، د نارینه قیمومیت په کورنۍ کې، خاوند ته دا حق

ورکول چي خپله مېرمن د نشوز او اعراض په صورت کي وهلی شي، له کوره د مېرمني په وتلو کي د مېړه د موافقې لزوم، له نامحرم سره د مېرمني له خلوت او يوازي ليدلو ممانعت، د طلاق حق يوازي مېړه ته ورکول،... په قانون منع خشونت عليه زنان کي نه يوازي دغو مواردو ته د جرم په سترگه کتل شوي بلکي عامل ئې د سزا مستحق گڼل شوی!!

د دې قانون مسوده د يوې امريکايي مېرمني له لوري وړاندي شوې او ژباړه ئې د يوه ايراني له لوري شوې، په ژباړي کي ئې گڼ شمېر داسي ايراني اصطلاحات راغلي چي زموږ د ملي ترمينالوژي خلاف دي، چي څو بېلگي ئې دا دي: استان کابل د ولايت کابل پر ځای، دادستاني د څارنوالي پر ځای، دادگاه د محکمې او قضاء پر ځای، رئيس دادگاه اختصاصي خانواده د محکمه اختصاصي خانواده پر ځای، معاون وزارت بهداشت د معين وزارت صحت پر ځای، معاون وزارت دادگستري د معين وزارت عدليه پر ځای، معاون وزارت امور کشور د معين وزارت داخله پر ځای، معاون وزارت آموزش و پرورش د معين وزارت معارف پر ځای، وظايف وزارت بهداشت عمومي د وظائف وزارت صحت عامه پر ځای، وظايف وزارت کشور د وظائف وزارت داخله پر ځای، وظايف وزارت دادگستري د وظائف وزارت عدليه پر ځای، تدابير پيشگيرانه د تدابير احتياطي پر ځای، کوتاه مدت د قصير المدت پر ځای، مجلس نمايندگان د ولسي جرگې پر ځای، به علاوه واگذاري د علاوه بر واگذاری پر ځای او ډېر نور.... دا اصطلاحات په يوه قانون کي کارول خو آخوا ته پرېږدئ په مطبوعاتو کي د هغوی کارول هم د

قانون خلاف عمل او د پردي فرهنګ تحميلولو شرمناکه هڅه ده. متأسفانه ځيني چي په خپله غولېدلي او د نورو غولولو هڅه کوي وايي: دا الفاظ په ايراني فارسي او افغاني دري کې شريك دي نو ځکه ئې کارول مانع نه لري، په داسي حال کې چي دا يوه مغالطه ده، استان يو ايرانی خاص نوم دئ چي د ولايت لپاره وضع شوی، وزارت کشور يو خاص ايراني نوم دئ چي د داخله وزارت لپاره وضع شوی او همداسي ټول نور اصطلاحات، پوښتنه دا ده چي تاسو له دې پرته چي ايراني فرهنګ رائج او ايرانيان ارضاء کړئ بله څه موخه درلودی شئ او کوم مجبوريت دې ته اړ کړي يئ؟ ولې مروج افغاني نومونه پرېږدئ او نامأنوس پردي نومونه کاروئ؟ کاش تاسو يوازي پښتو نومونه دري ته اړولی، تاسو خو ټولو افغانانو ته منلي او پېژندل شوي عربي الفاظ هم ايراني ته اړوئ!!

د ۱۳۹۲ کال د جوزا په مياشت کې دا سپېرې پاڼي ولسي جرګې ته د بحث او تصويب لپاره وړاندي شوې، ولې وړاندي شوې، چا وړاندي کړې، موخه ئې څه ده، دا هغه پوښتني دي چي ډېر ژر به ئې حقيقت جوت شي. د ولسي جرګې په غونډې کې هغو مېرمنو په ډېر جسارت سره له دې قانون دفاع کوله چي د يوناما د سوټې په زور ولسي جرګې ته رسول شوې دي، دوی ويل: دا قانون د جمهور رئيس له لوري توشيح شوی، عملاً نافذ دئ، او دې ته ضرورت نشته چي په ولسي جرګې کې تر بحث لاندي ونيول شي. ځينو ئې ويل: که دا قانون لغو شي نو نه يوازي زموږ د تېرو دولسو کلونو لاسته راوړني به په اوبو لاهو شي بلکي د ټولو غربي هېوادو مرستي

به هم بندي شي!! دا ګواښ په لومړي سر کې د هغې امريکايي مېرمنې له لوري په رسنيو کې څرګند شو چې د دغه قانون لومړنۍ مسوده د هغې له لوري وړاندې شوې او هغو افغانې مېرمنو ته سپارل شوې چې امريکايانو د ښځو د حقوقو د مدافعينو په نامه ګمارلې دي، د ملګرو ملتونو سرمنشي بانکي مون هم د دې قانون ملاتړ وکړ او د کابل حکومت چارواکي ئې وګواښل چې د دې قانون د لغو په صورت کې به د مرستندويو هېوادو غبرګون سخت وي!! د ولسي جرګې دننه او بهر ځينو استازو، علماوو، خطيبانو، استادانو، ليکوالانو، مېرمنو، محصلينو او ځوانانو مثبت او منفي عکس العملونه درلودل، غربپالو ځېرو، په غربي هېوادو پورې تړلو خبري او تصويري رسنيو د دې قانون په حمايت کې او د هغو کړيو د دريځ په رد کې پراخې تبصرې درلودې چې دا قانون ئې د اسلام خلاف ګڼلی. ما د ځينو مؤيدينو او مخالفينو نظريات د رسنيو له لارې اورېدلي، د ځينو اسلامپالو شخصيتونو دريځ او غبرګون مې په زړه پورې او د قدر وړ موندلی، خو هغه مې کافي او شافي نه دئ انګېرلی، ښايي د هغو محدوديتونو له کبله چې پر دغو رسنيو لګول شوي او د دغو رسنيو د هغه مأموريت له مخې چې ورپه غاړه دئ د دې قانون د مخالفينو آراء په سمه او صحيح توګه نه دي منعکس شوي، دا راته ضروري وبرېښېده چې په دې اړه لږ تفصيلي بحث وشي. په مقدمه کې ئې څو عرائض لرم:

- که تاسو په هېواد کې مزدوري غربپالې خبري او تصويري رسنۍ تعقيب کړې وي، هغه چې د هېواد له اشغال وروسته رامنځته شوې، شمېر ئې

نړدې پنځوس تلویزیوني شبکو، یوسل پنځوس راډیوګانو او زر نشریو ته رسېږي او نه نوي سلنه ئې د بهرنیو له لوري تمویل او توجیه کېږي، خپروني ئې د پردیو د ګټو پر محور څرخي، ځوانان د اخلاقي فساد، له دین بغاوت، له خپل ملي هویت پردي توب، له منلو افغاني دودونو سره دښمنۍ ته بلي، موسیقي، نڅا، ګنده سندري، بربنډ او د اخلاق ضد غربي، هندي او ترکي سیریالونه خپرول، قمار، شراب او نورو ګنده کارونو ته د ځوانانو تشویق، د دغو رسنیو محوري خپروني دي، مأموریت ئې دا دئ چې د افغان ولس نوی نسل په ځانګړې توګه مېړمني تر فکري او اخلاقي یرغل لاندي ونیسي، له خپل سپېڅلي دیني هویت او ملي دود دستور ئې لري او د پردیو سپک او مبتذل تقلید، غلامۍ او مریيتوب ته ئې چمتو کړي. ډېری خبریالان او تحلیلګران ئې کمونیستان، بې هویته غربپال او دین دښمن ملحدین دي، قومي، ژبني، سمتي او مذهبي اختلافات راولاړوي، د مېرمنو په اړه دا وینا چې افغانستان دوی ته ستر زندان دئ، له خپلو انساني حقوقو محرومي دي، په کورنۍ کي تر تشدد لاندي دي، او دا ټول نه د دې لپاره چې د ښځو انساني حقوق تأمین شي بلکي د دې لپاره چې هغوی د غربي ګنده فرهنګ منلو ته چمتو کړي، دا صحیح ده چې په ډېرو مواردو کي افغان ښځي له خپلو انساني او اسلامي حقوقو محرومي دي، خو څومره امتیازات چې اسلام ښځو ته ورکړي په هیڅ دین، مذهب او نظام کي ئې نشو موندلی، څومره چې په افغانستان کي ښځو ته په درنه سترګه کتل کېږي نه ئې په اروپا کي بېلګه موندلی شو او نه په امریکا کي، افغان نارینه تر ښځو زیات

له محرومیتونو سره مخامخ دي، نارینه ته هم د واده مهر، ولور او نور مصارف ورپه غاړه دي، هم د خپلي مېرمني او اولاد مصارف، باید شپه ورځ کار وکړي چي د دغو مصارفو له عهدې ووځي، که په داخل کې کار ونه مومي پاکستان او ایران ته ځي، شاقه کارونه کوي، نیول کېږي، ځورول کېږي، وژل کېږي، کړاوونه ګالي چي د خپلي مېرمني او کورنۍ جامه، خوراك او دوا درمل برابر کړي، دا ټول کړاوونه د نارینه په غاړه وي، یو نیم ملیون افغانان په شهادت ورسېدل، له ډېرو کونډې او یتیمان پاته شول، خو ټول د خپلوانو په غېږ کې وپالل شول، له ټولو هغو اقتصادي ستونزو سره سره چي افغانان ورسره مخامخ دي، هرچا دا د خپلو اسلامي او افغاني اخلاق او غیرت خلاف او د مروت منافي خبره ګڼله چي د کورنۍ کونډه او یتیم ئې سؤال ته اړ شي، که داسي حالت په کوم اروپایي هېواد راغلی وی خدای خبر چي کونډې او یتیمان به ئې له کوم دردناك برخلیك سره مخامخ شوي وو، دا نن او په دې یویشتمي پېړۍ کې، د اروپا او امریکا په هر لوی ښار کې په زرګونو ښځي د خپل عزت خرڅولو له لاري خپل معیشت تأمینوي، یوازي د لندن په ښار کې اویا زره مېرمني؛ دې ګنده او د انساني فطرت خلاف کار ته اړي شوې او دولت ته د خپلو عوائدو کمیشن ورکوي!!

- د دغو مزدورو رسنیو په لومړیتوبونو کې څو سپېره او کرکجن موارد په څرګنده توګه تر سترګو کېږي: ۱- هغه څه غندل چي دوی ئې د مرد سالاري په نامه یادوي او هدف ئې د نارینه قیمومیت او مدیریت په کورنۍ کې غندل او ختمول او د کورنیو افغاني جوړښت له منځه وړل دي،

۲- نڅا، سندرو، شراب، قمار، بربنډتوب، اسلامي اصولو ته شا کولو او ملي دودونه په لګته وهلو ته د مېرمنو هڅول، ۳- د مبتذلو غربي، ترکي او هندي فیلمونو له لاري د الحادي او دین دښمن غربي فرهنګ په ګنده خم کې د مېرمنو رنګول، ٤- اسلام او زموږ ملي عنعنات د هغو ستونزو اصلي عامل ګڼل چي ولس په عامه توګه او افغان مېرمني په ځانګړې توګه ورسره مخامخ دي، ٥- د مېرمنو په ضد هغه تاو تریخوالی چي منشأ ئي جهل او له اسلامي لارښوونو لري والی دئ اسلام ته منسوبول او دا په داسي حال کي چي دغه تاو تریخوالي له هغه وروسته پراخ ابعاد غوره کړل چي زموږ هېواد صلیبي ځواکونو اشغال کړ او دغه رسنۍ ئي د اخلاقي فساد خورولو لپاره رامنځته کړې، د همدغو له کبله وو چي په هېواد کي په پراخه پیمانه د نیشه ئي توکو د کر او تولید لړۍ پیل شوه؛ په شرابو او مخدره موادو د ځوان نسل په ځانګړې توګه د افغاني مېرمنو روږدي کېدو لړۍ پیل شوه، او په همدې تناسب د مېرمنو له لوري د ځان وژنو کچه په بې سابقه توګه لوړه ولاړه، کورنی تاو تریخوالی زیات شو، په ناموسي قتلونو کي زیاتوالی رامنځته شو، د طلاقونو او د کورنیو د متلاشي کېدو کچه لوړه شوه.

حکمتیار

آیا د نکاح لپاره یوازي د زوجینو توافق کافي دئ؟

غربپالي مېرمني او د دوی غربي استادان د نکاح په اړه په دوو خبرو ډېر ټینگار او اصرار کوي: ۱- یوازي د ښځي او سړي تر منځ خپل منځی توافق د نکاح لپاره کافي گڼي او د دواړو لوریو د خپلوانو (مور، پلار او بل ولي) توافق ضروري نه بولي، ۲- دې ته ترجیح ورکوي چي نکاح د ځوانۍ او پېغلتوب په لومړیو کي ترسره نشي، موخه ئې یا دا ده چي د ژوند دا برخه د آزاد جنسي تلذذ په حالت کي تېره شي او یا دا چي په واده کي ځنډ د نفوس زیاتوالي په مخنیوي کي ممد دئ .

په دغو دواړو مواردو کي د دوی دریځ نه یوازي د اسلام خلاف دئ بلکي د علم، عقل او فطرت خلاف هم دئ، په دې اړه څو خبري د یادولو وړ دي:

- علمي څېړنو ثابته کړې ده چي څوك په ځوانۍ کي واده وکړي اولاد به ئې تر هغه چا زیات روغ، پیاوړی او له عقلي پلوه وړاندي وي چي په زړښت او له ډېرش کلنۍ وروسته واده کوي.
- د غرب آزاد، گنده، غیر مهذب او غیر قانوني جنسي تعلقاتو وښوده چي دا بې مهاره جنسي شذوذ انسان او انساني ټولني ته څومره ستري ستري ستونزي راولاړوي، د ایډز خطرناکه او وژونکې بیماري د همدې غیر فطري ښکارندویي زېږنده ده او ورځ په ورځ زیاتېدونکي ناموسي قتلونه له دغي فتنې څرګنده کېږي.

- کله چې انسان د بلوغ سن ته ورسېږي، له فطري او جسمي پلوه د ازدواج وړتیا ترلاسه کړي، ولې او د کوم علمي او عقلي دلیل له مخې به د هغه ازدواج ناسم او غیر مجاز عمل گڼو؟!! په ټولو ژوو کې دا فطري قانون نافذ او مرعي الاجراء دئ چې هر یو ئې له بلوغ وروسته ځان ته جوړه غوره کوي او بېله کورنۍ جوړوي، ولې به انسان له دې عمومي، فطري او طبیعي قانون مستثنی کوو، د دې استثناء لپاره به کوم علمي او عقلي دلیل وړاندې کوو؟!!
- د ازدواج د ځنډولو منصوبه د هغو له لوري وړاندې شوې چې د انسانانو ډېرښت د اقتصادي ستونزو عامل گڼي، دا په داسې حال کې چې د نړۍ اقتصادي ستونزې له هغه ظالمانه اقتصادي نظام راولاړې شوې چې د امکاناتو د غیرعادلانه وېش له کبله رامنځته شوی.

قرآن دا د فرعوني نظام یوه اساسي نښه گڼي چې د مظلوم، مستضعف او بې وزلي قوم له ډېرېدو به وېره لري او د دوی د شمېر راکمولو هڅه به کوي. قرآن وایي: فرعون د بني اسرائیلو د زامنو د وژلو لړۍ په دې موخه پیل کړه چې دوی په ضعف او ناتوانۍ کې وساتي او پرې نږدې شمېر ئې زیات شي، قرآن د بني اسرائیلو لپاره د (مستضعف) اصطلاح کارولې، په دې لفظ کې دغه معنی نغښتې ده چې حاکم نظام په ناتوانۍ او ضعف کې د دوی د ساتلو هڅه کوله. دا اوس چې تاسو گورئ غرب او په سر کې ئې امریکا، په ټول توان طاقت د دې هڅه کوي چې د

درېيمي نړۍ ولسونه دې ته اړ کړي چي د اولاد پيدا کولو بهیر کنټرول کړي او د خپل نفوس د سریع زیاتوالي مخه ونيسي، دوی خلکو ته دا وايي چي د نفوس زیاتوالی د فقر باعث دئ، حال دا چي په زمکه کي د رزق او روزي موجود وسائل هومره دي چي د موجوده شمېر څو برابره انسانانو ته روزي ورکولی شي، په ټولنه کي فقر او لوږه له دې نه ده راولاړه شوې چي د رزق او روزي وسائل د نفوس په تناسب نه دي، برعکس د فقر اصلي عامل د زمکي د وسائلو او شتمنيو غیرعادلانه وېش دئ، دا ستونزه له طبقاتي نظام راولاړه شوې، دا د غرب د پانگوال او ظالمانه اقتصادي نظام زېږنده ده. دا د انسانانو له خپلو ظالمانه تصرفاتو او غیرعادلانه وېش راولاړه شوې ستونزه ده چي د شتمنيو لويه برخه ئې د محدود شمېر شتمنو په لاس کي ده او اکثريت ئې د ژوند له ضروري اړتياوو محروم دي او همدغو محرومانو ته په دروغو ویل کېږي چي ستاسو د فقر او لوږي وجه د نفوس زیاتوالی دئ، شمېر مو کم کړئ، د ازدواج نېټه د عمر پای ته وځنډوئ، په يوه او دوه اولادونو اکتفاء وکړئ چي اقتصادي ستونزه مو حل شي. د تېري زماني فرعونيانو ئې زامن په چاړو حلالول خو د اوس زماني فرعونيان ئې په څو تابليتونو د مور په رحم کي وژني.

دې ته مو بايد پام وي چي د بني اسرائيلو د عروج او زوال په قصه کي هغه ثابت الهي سنن توضیح شوي چي تل تکرارېږي، انساني تاريخ په حقیقت کي د هغو پېښو د تکرار اوږده قصه ده چي د بني اسرائيلو په

قصه کې ئې تاريخي بېلګې ګورو. هره زمانه ځانته فرعون لري او په مقابل کې ئې د موسی علیه السلام په څېر يو مجاهد، تل به ګورئ چې د مجاهدينو په ليکو کې ټګمار سامري راپيدا شي او مجاهدين د الله له بندګۍ د سخوندر په څېر د يوه جعلي او کاذب معبود بندګۍ ته بيايي، د زماني په هر پړاو کې به د بلعم بن باعوراء په څېر د ټګمارو مذهبي مشرانو شاهد وئ، هغه چې دين په دنيا پلوري، د مذهب تر نامه لاندي د فرعون ملګرتيا او د موسی مقابله کوي، تل به قارون د فرعون په خوا کې ګورئ او فرعوني نظام به د خلکو د زامنو د وژلو او د ولس د شمېر کمولو هڅه کوي!!

قرآن نه يوازي د فرعون په قصې کې د نفوس کمولو هڅه فرعوني نظام ته منسوبوي بلکي په لاندي آيت کې د خلکو مال په ناحقه خوړل د خلکو له وژلو سره مترادف ګڼي او دواړه څنګ په څنګ کې يادوي او فرمايي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَكُم بَيۡنَكُم بِٱلۡبَٰطِلِ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٖ مِّنكُمۡۚ وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمۡ رَحِيمٗا * النساء: ۲۹

اې مؤمنانو! مالونه مو په خپل منځ کې په ناروا مه خورئ، مګر دا چې ستاسو د رضامندۍ تجارت وي او ځان وژنه مه کوئ، يقيناً چې الله درباندي مهربانه دئ. او چا چې په تېري او ظلم سره دا کار وکړ، حتماً به ئې اور ته ننباسو او دا خو الله ته آسان دئ.

په دې مبارکو آیتونو کې د مسلمانانو ترمنځ د اقتصادي اړیکو په ارتباط څو اساسي لارښوونې شوې:

- په ناروا به یو د بل مال نه خورئ. په دې کې ټولو هغو ناراوو لارو ته اشاره شوې چې اسلام حرامي کړې، ربا، قمار، احتکار، دوکه، رشوت، د حرامو شیانو تجارت او نور.
- تجارت درته جائز دئ، په دې سره کولی شئ یو له بله جائزه ګټه ترلاسه کړئ، خو په تجارت کې به د طرفینو رضایت په پام کې نیسئ، یو به د بل له مجبوریتونو ناروا ګټه نه اوچتوي.
- له ځان وژلو ډډه وکړئ، مبادا د فقر له وجهې او یا د فقر له وېرې ځان یا خپل اولاد ووژنئ. د الله له رحمته مه مأیوسه کېږئ.
- خو که دا انسان وژنه له ظلم او تېري راولاړه شوې وي او د انسانانو د مرګ او وژل کېدو عامل ظلم او تېری وي، نو دا ظالمان او تېری کوونکي دي د الله عذاب ته انتظار وکړي. د دې معنی دا ده چې مبادا کوم انسان په ظلم او تېري سره ووژنئ او یا داسې اقتصادي نظام رائج کړئ چې د نېستمنو د مزید نېستمن کېدو باعث شي او د دوی په تدریجي مرګ منتج شي. دا اوس چې غربي استعمار په نړۍ باندې کوم اقتصادي نظام مسلط کړی، نړۍ ئې په بډایو او فقیرو هېوادو وېشلې، یو له ډېرو خوړو چوي او بل د یوې ګولې وچې ډوډۍ له نه موندلو مري، یو د پړسوب او پرېړتوب بیماریو لپاره دواګانې او علاجونه لټوي او بل سل او ملاریا وهلی، د هډوکو

له پاسه ئې له پوستکي پرته بل څه نشته، یو په سترو سترو افسانوي بنګلو کې هم قانع نه وي او بل یا له زړوکو جوړې شوې خېمې کې یا له ټیم جوړې شوې ګوډلې کې د ژمي سړې شپې یا د دوبي تودې ورځې تېروي، د غرب ظالمانه پانګوال نظام د ژوري په څېر د وروسته پاته هېوادونو د مظلومو ولسونو ویني زبېښلې، ظالم او بې رحمه حکومتونه، جنرالان او پاچایان ئې وربانديې مسلط کړي، د دوی شتمنۍ ئې غارت کړې، یوه ټوټه اوسپنه او پلاستیك د سرو زرو په بیع وربانديې پلوري، جنرالان ئې شتمنۍ په وسلو مصرفوي خو دا وسلې د دې پر ځای چې د دښمن په ضد استعمال شي پخپله د ولس د ځپلو لپاره کارول کېږي، په تېرې پېړۍ کې به استعماري ځواکونو د خپل فوځ په زور ملکونه نیول او خپلو کمپنیو ته به ئې سپارل، خو اوس د دغو هېوادونو خپل فوځونه دا کار ورته کوي. څو جنرالان په ارزانه بیع واخلي، هم فوځ د دوی په ولکه کې راشي او د قیامونو د ځپلو لپاره ترې کار اخلي او هم د کودتاګانو له لارې نظامونه او چارواکي ئې یو په بل بدلوي. د قرآن په دغه وینا کې دا ټول حقائق توضیح شوي، واقعاً چې په ناروا سره د خلکو مال خوړل، د انسانانو د مرګ او هلاکت لوی عامل دئ.

- اسلام د نکاح تړون ته د داسې تعهد او تړون په سترګه ګوري چې د دوو انسانانو (نر او ښځې) تر منځ د یوه نوي ګډ ژوند بنسټ جوړوي، یوه نوې کورنۍ رامنځته کوي، د نسل د دوام شرائط برابروي، اولاد ته د پالنې

او روزنې مصئون او خوندي غېږ جوړوي، د انسان جنسي اړتیا له قانوني او صفا لارې رفع کوي، په دې نکاح سره دواړه لوري په خپلو کې ژمنه کوي چې د ژوند په سفر کې به ځنګ په ځنګ وړاندې درومي، په ملګرتیا کې به ئې وفا، اخلاص، مینه او صداقت وي، د یوه غېږ به د بل لپاره داسې پناه ځی وي چې له جنسي انحراف ئې ساتي، اسلام په نکاح کې د جانبینو د توافق او نوموړي تعهد او ژمنې ترڅنګ دا هم ضروري ګڼي چې نکاح د جانبینو د کورنیو او اولیاءو په رضایت او توافق ترسره شي، موخه ئې د اولاد درلودل او د یوې نوې کورنۍ جوړول وي، د نکاح ژمنه او تړون قانوني او څرګند وي، نور هم پرې خبر شي، د دې لپاره ئې د ولیمې په نامه محفل جوړول او خلك ورته رابلل غوره دود ګڼلی او حتی د دریا وهلو اجازه ئې ورکړې، او دا ټول د دې لپاره چې نور خلك هم له دې تړون او ژمنې خبر شي او له دې څرګندې نکاح وروسته د ټولنې هر غړی د دې تړون درناوی وکړي او په دې اړه قانوني پولې داسې مراعات کړي او له رنګولو ئې ډډه وکړي لکه چې د نورو ملکیتونو په اړه خپل او د بل حد مراعاتوي او له قانوني پولو اوښتل تېری او تجاوز ګڼي. اسلام وايي: نکاح به د اولاد درلودو په موخه وي نه د جنسي غریزې د اشباع په موخه.

- غربي منحط فرهنګ موږ ته وايي: د انسانانو د ډېرښت مخنیوی وکړئ، چرګان، خوګان او سویان زیات کړئ!! له یوې خوا داسې ماشینونه جوړوي چې په سریع توګه او له طبیعي بهیر پرته له هګیو چوچوڼي راوباسي خو

بلي خوا ته داسي دواګاني بازار ته راباسي او په پراخه پيمانه تبليغات ورته کوي چي د حمل په مخنيوي او د سقط جنين په کار کي له مېرمنو سره مرسته کوي، ځوانانو او پيغلو ته وايي: له نکاح ډډه وکړئ، او د خپلو جنسي اړتياوو رفع کولو لپاره GIRL FRIEND او BOUY FRIND (ملګرې نجلۍ او ملګرى هلك) غوره کړئ، د حمل مخنيوي لپاره له دواګانو استفاده وکړئ!!! نه پوهېږو د کوم انساني معيار له مخي دا د عقل، انساني عاطفې او فطري سننو مخالف کار د توجيه وړ دئ، اسلام وايي: کله چي ځوانۍ ته ورسېدئ که توان ئې لرئ نو واده وکړئ، غوره مېرمن هغه ده چي ودود (مينه ناکه) او ولود (د زيات اولاد زېږوونکې) وي، کومه مؤمنه مېرمن چي دوه او تر هغه زيات اولاد وروزي جنت به ئې د پيغمبر عليه السلام خوا ته وي، که نکاح درته مقدور نه وي نو د عفت او صبر لمن کلکه ونيسئ، د روژې په نيولو سره خپلي نفسي غوښتني مهار کړئ او له ناروااوو لارو ډډه کوئ.

په نکاح کي د جانبينو توافق شرط دئ

اسلامي شريعت د نکاح او يوې نوې کورنۍ د جوړلو لپاره د جانبينو توافق شرط کړى، او د جانبينو د کورنيو تر منځ توافق ئې غوره او ګټور ګڼلى، دواړو ته په ښه سلوك او په خپلو کي په مشوره توصيه کوي، د لانجو غوځولو لپاره دواړو ته د صبر، زغم او عفوي سپارښتنه کوي او که په دې ئې لانجه حل نه شوه، د دواړو خپلوانو ته وايي چي مداخله وکړي او

ستونزه حل کړي، د روغې جوړې لپاره دي په ګډه د مصالحې کوم هيئت او جرګه غوره او لانجه دې حل کړي، که په دې هم مشکل حل نه شو نو مېړه ته ئې د طلاق واك ورکړی، په داسې حال کې چې وايي: د اللّٰه په وړاندې تر ټولو کرکجن حلال کار طلاق دئ. طلاق ئې له هغې ترخې دوا سره تشبيه کړی چې ډاکټر ئې د علاج لپاره ناچار خپل بيمار ته ورکوي. د نکاح او طلاق په اړه د اسلامي شريعت لارښوونې داسې دي چې هم د مېړه او ښځې ترمنځ ګډ ژوند د مينې، پېرزوينې او احترام په فضاء کې وي او هم ئې د مجبوريت په صورت کې بېلېدل په ښه او غوره توګه، داسې ضوابط ئې وضع کړي چې دا معامله د دوو کورنيو ترمنځ د نږدې والي ذريعه وي نه د منافرت او دښمنۍ باعث.

د طلاق واك نارينه ته او په مقابل کې ئې د مهر حق ښځې ته ورکړی شوی، دا مهر د ښځې د مستقبل لپاره ډېر حکيمانه او غوره تضمين دئ، چې مېړه ونشي کولی بې موجبه خپلې مېرمنې ته طلاق ورکړي، يا د دې لپاره چې د هغې پېغلتوب ختم او د ځوانۍ ښايست ئې نه وي پاته او مېړه ئې غواړي له دې ځان خلاص کړي او بله پېغله او ښايسته وکړي، يا هسې تر دې ئې بله خوښه شوې وي، دې ته طلاق ورکړي او په بلې ئې بدله کړي، د دې لپاره چې څوك د ښځو په برخليك لوبې ونکړی شي، اسلامي شريعت د مهر حق ښځې ته ورکړی او د همدې لپاره شريعت د مهر لپاره خاص حد نه دئ ټاکلی، دا اختيار ئې ښځې ته ورکړی چې د خپل

مستقبل د تضمین لپاره له مېړه څه ترلاسه کول ضروري ګڼي، که مېړه ښځي ته طلاق ورکوي نو دا حق نه لري چي دې ته له ورکړو شیانو د مهر په شمول څه ترې بېرته واخلي، خو که ښځه د طلاق غوښتنه کوي نو بیا به دې ته خود تیاربږي چي له مېړه اخیستی مهر بېرته مسترد کړي او په دې سره د دوی لانجه پای ته ورسېږي. د دربیم ځل طلاق معنی دا ده چي دا دواړه نور د ګډ ژوند وړتیاوي نه لري، خو که دې ښځي له بل سره نکاح وکړه او دا نوې نکاح هم په طلاق منتج شوه، ښایي دې ترخې تجربې لومړنۍ جوړه دې نتیجې ته رسولې وي چي یو ځل بیا ګډ ژوند پیل کړي، دوی ته د دې کار اجازه ورکړی شوې، خو په دې شرط چي یو د بل د حقوقو د مراعات اراده او توان په ځان کي وګوري.

الله تعالی سړي ته د رجعت جواز د دې لپاره ورکړی چي مېړه او مېرمني ته ئې د تجدید نظر او په خپلو کړو وړو د بیا کتني فرصت ورکړي، د موقت بېلتون په دوران کي دواړه دا وګوري چي د تل لپاره یو له بل بېلتون؛ دوی دواړو او اولادونو ته ئې څومره ستونزي راپیدا کوي، خو مبادا له دې رخصت او جواز غلطه استفاده وشي او مېړه د ښځي د ځورولو لپاره ترې کار واخلي. الله تعالی داسي کار په الهي آیتونو ملنډې وهل او په خپل ځان له ظلم کولو سره مترادف ګڼلی او دا ئې د هغه الهي نعمت ناشکري ګڼلې چي د کتاب او حکمت په بڼه کي د دوی په برخه شوی. دوی باید متوجه وي چي معامله ئې له هغه علیم خدای سره ده چي په هر څه پوه

دئ او د دوی هيڅ څه ترې پټ نه پاته کېږي.

آيا په ازدواج کې د ولي موافقه د ښځې پر آزادۍ تېرى دئ؟

د اسلامي ضوابطو په اړه د هغه چا اعتراض ډېر بې بنسټه او غلط دئ چې وايي په ازدواج کې د ولي موافقه لازمي ګڼل د ښځې د بشري حقوقو خلاف شرط دئ!! هغوی نه پوهېږي چې دا موافقه څومره اهميت لري او له عدم مراعات ئې څومره ستونزې راولاړېږي. هومره چې مور او پلار د خپلې لور مستقبل په پام کې ساتي او د خپلو تجربو له مخې هغې ته سمه لار ښودلی شي او ښه مشوره ورکولی شي، په خپله دا ئې نشي کولی. دا خو نه د مور پلار په اندازه تجربه لري او نه معرفت، ډېر ځله داسې واقع کېږي چې هغه د جذباتو او احساساتو له مخې فيصله وکړي، د چا حسن، لباس او ظاهري وضع ئې تر اغېز لاندې راولي، جذباتي فيصلې ته ئې وهڅوي، خو مور پلار ئې ډېرو نورو اړخونو ته هم توجه کوي او د خپلې لور مستقبل او ښه ژوند په پام کې نيسي.

کوم زوی او لور چې د مور او پلار له موافقې پرته له داسې چا سره نکاح کوي چې هغوی ورسره موافق نه وي، په حقيقت کې د يوې نوې او نه آزمويل شوې اړيکې لپاره ګڼ شمېر ژورې او له مينې او پېرزوينې ډکې اړيکې شلوي، آيا صحيح ده چې مور او پلار دومره بې ارزښته وګڼل شي چې زوی او لور ئې د خپلې نکاح په اړه د هغوی رأيې ته اعتناء ونه کړي،

د هغوی د خوښي او رضایت پرته عمل وکړي او ځان پر دې هم مکلف ونه ګڼي چي د هغوی قناعت او موافقه ترلاسه کړي؟!! دا رأیه یوازي هغه ځوك ورکولی شي چي موخه ئې د کورنیو ړنګول وي نه جوړول!!

دا جنابان دې ته تیار نه دي چي کومه سپړلۍ ئې د بل له سپړلي سره په خپل سر ولاړه شي، بل ته ځنګه وایي چي ستا لور کولی شي له هغه چا سره په خپل سر او ستا له خبرولو پرته ولاړه شي چي ته ئې ورته مناسب نه ګڼې!!

د ژوند همسفر په احتیاط او دقت سره انتخاب کړئ

اسلام موږ ته سپارښتنه کوي چي د ژوند همسفر په انتخاب کي دقت او احتیاط وکړو، په دې اړه زموږ پریکړه پر جذباتو ولاړه نه وي، دا حقیقت باید په پام کي ولرو چي په نکاح سره د یوې نوې کورنۍ بنسټ اېښودل کېږي، دوه کسان په خپلو کي تعهد کوي چي د ژوند په دې سفر کي به یو د بل مخلص او صادق ملګري وي، په دې اوږده سفر کي د دوی تر منځ فکري وحدت تر بل هر څه زیات مهم او ضروري دئ، د دوی دواړو لپاره هم او د اولاد لپاره ئې هم، د دې همسفر او ملګري په غوره کولو کي تر هر څه زیات باید د هغه ایمان او عقیدې ته اهمیت ورکړی شي، یوازي یو مؤمن همسفر به د ژوند په لوړو ژورو کي ستا ډاډمن مټ وي، بل ته به پر تا ترجیح نه ورکوي، نه به له تا سره خیانت کوي او نه ستا له اولاد سره، که د همسفر په غوره کولو کي؛ دې ته توجه ونکړې او د مال، جمال او

حسب او نسب له مخي ئي غوره کړې، نو يا به دا ملګرتيا لنډه ثابته شي، يا به کور درته تنور شي او يا به ئي پايله د جهنم اور شي، ستا لپاره هم او ستا د اولاد لپاره هم، پيغمبر عليه السلام په دې اړه څومره عبرتناکه وينا لري:

عن أنس بن مالك قال سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول من تزوج امرأة لعزها لم يزده الله إلا ذلا ومن تزوجها لمالها لم يزده الله إلا فقرا ومن تزوجها لحسنها لم يزده الله إلا دناءة ومن تزوج امرأة لم يتزوجها إلا ليغض بصره أو ليحصن فرجه أو يصل رحمه بارك الله له فيها وبارك لها فيه.

رواه الطبراني

انس رضى الله عنه وايي: له رسول الله صلى الله عليه و سلم مي واورېدل چي فرمايل ئي: چا چي کومه ښځه د هغې عزت ته په پام سره نکاح کړه، الله به ئي له ذلت پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چي د هغې د مال په وجه په نکاح کړه نو الله تعالى به له فقر پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چي د هغې د حسن په وجه په نکاح کړه، نو الله تعالى به له دنائت پرته بل څه ورته زيات نه کړي او چا چي کومه ښځه يوازي د دې لپاره په نکاح کړه چي خپلي سترګي (له ګناه) راټم کړي او يا خپل عورت حفظ کړي او يا د خپلوۍ اړيکي ټينګي کړي نو الله تعالى به دوی دواړه يو بل ته د برکت باعث کړي.

عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال تنكح المرأة لأربع لجمالها ولحسبها ولمالها ولدينها فعليك بذات الدين.

له ابو هريرة رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: ښځي د څلورو خصلتونو له مخي په نکاح کېږي: ښايست ئي، حسب و نسب ئي، مال ئي او ديانت ئي، نو ته ئي ديندارہ غوره کړه.

د مجردو ځوانانو او پېغلو په اړه د چارواکو ديني دنده

قرآن ټول مسلمانان او د دوی چارواکي که دا پلار وي او که بل ولي او حکومتي چارواکي پر دې ګمارلي چي د پېغلو او ځوانانو د نکاح بند و بست وکړي، دوی ته لارښوونه کوي چي اقتصادي ستونزي بايد د دې کار مانع نشي، قرآن په دې اړه فرمايي:

وَأَنكِحُواْ ٱلۡأَيَٰمَىٰ مِنكُمۡ وَٱلصَّٰلِحِينَ مِنۡ عِبَادِكُمۡ وَإِمَآئِكُمۡۚ إِن يَكُونُواْ فُقَرَآءَ يُغۡنِهِمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ * وَلۡيَسۡتَعۡفِفِ ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغۡنِيَهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦۗ وَٱلَّذِينَ يَبۡتَغُونَ ٱلۡكِتَٰبَ مِمَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡ فَكَاتِبُوهُمۡ إِنۡ عَلِمۡتُمۡ فِيهِمۡ خَيۡرٗاۖ وَءَاتُوهُم مِّن مَّالِ ٱللَّهِ ٱلَّذِيٓ ءَاتَىٰكُمۡۚ وَلَا تُكۡرِهُواْ فَتَيَٰتِكُمۡ عَلَى ٱلۡبِغَآءِ إِنۡ أَرَدۡنَ تَحَصُّنٗا لِّتَبۡتَغُواْ عَرَضَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَمَن يُكۡرِههُّنَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ مِنۢ بَعۡدِ إِكۡرَٰهِهِنَّ غَفُورٞ رَّحِيمٞ * النور: ۳۲-۳۳

او خپل بې واده (نارينه او ښځي) او خپل بې واده صالح مريان او وينځي واده کړئ، که فقيران وي الله به ئې په خپل فضل سره شتمن کړي، او الله پوه د وسعت خاوند دئ، او هغه چي واده نه مومي تر هغه دي عفت غوره کړي چي الله ئې په خپل فضل سره شتمن کړي، او ستاسو په لاس کي هغه (مريان او وينځي) چي د مکاتبت غوښتنه کوي نو مکاتبت ورسره

وکړئ که کومه ښېګڼه په کې وګورئ، او د الله له هغه مال څه ورکړئ چې تاسو ته ئې درکړی، او د دنیایي ګټې په لټه کې خپلې وینځې بدلمنۍ ته مه اړباسئ، (خاصتاً) که هغوی پاك لمنې غواړي، او څوك چې هغوی اړباسي نو یقیناً چې الله د دوی له اړ کېدو وروسته (ورته) مهربان بخښونکی دئ.

په دې مبارکو آیتونو کې دا لارښووني څلېږي:

- مؤمنانو ته ویل شوي چې د خپلو بې واده او مجردو نارینه او ښځو او د بې واده صالح مریانو او وینځو د واده بند و بست وکړي، د بدلمنیو او اخلاقي فساد د مخنیوي تر ټولو اغېزمنه او ډاډمنه طریقه دا ده چې بلوغ ته رسېدلي ځوانان او پېغلې او له واده پاته شوي نارینه او ښځې واده کړی شي او د اوږدې مودې لپاره د مجرد پاته کېدو مخنیوی وشي، د کورنۍ مشران او د ټولنې واکمنان باید دې لوري ته خاصه توجه وکړي او هغه خنډونه له منځه یوسي چې نکاح پېچلې او ځنډمنه کوي.
- فقر او اقتصادي مشکلات باید په واده کې د ځنډ باعث نشي، نه دې واده کوونکي د خپلو اقتصادي ستونزو له کبله او یا له دې وېرې چې واده به ئې له اقتصادي مشکلاتو سره مخامخ کړي د واده کار ځنډوي، او نه دې پلرونه دا غلطي کوي چې کوم صالح او نېك انسان ته د خپلې لور له ورکولو له دې کبله ډډه وکړي چې هغه نېستمن او فقیر دئ. باور او هیله ئې باید دا وي چې الله تعالی به ئې په خپل فضل سره شتمن کړي، دا لارښووني د هغه الله تعالی له لوري دي چې ښه پوه او د وسعت خاوند

دئ، په هغه څه مو ګماري چې ستاسو خیر په کې مضمر دئ، که د علیم خدای په لارښوونو عمل وکړئ له تنګسې به مو وباسي او پراخي به درپه برخه کړي.

- هغه چې د واده توان نه لري او امکانات ئې نه مومي تر هغه دي د عفت لمنه کلکه ونیسي او په ګناه کې له پرېوتو دي ځان وساتي چې الله تعالی ئې په خپل فضل سره شتمن کړي. له شتمن کېدو سره سم دي له ځنډ پرته دا کار وکړي.
- کوم مریان او وینځې چې د مکاتبت غوښتنه کوي، غواړي له غلامۍ وژغورل شي او د آزاد او خپلواك انسان په څېر ژوند وکړي، خپله آزادي پېري، له مالك سره داسې تړون ته چمتو کېږي چې د خپلې آزادۍ په بدل کې کومه مالي معاوضه یا کوم ګټور کار ترسره کړي، نو الله تعالی مؤمنانو ته لارښوونه کوي چې نه یوازې داسې تړون ته چمتو شي بلکې مالي مرسته ورسره وکړي او له هغه مال یو څه ورکړي چې الله تعالی د دوی په واك کې ورکړی، خو مشروط په دې چې په هغه کې کومه ښېګڼه وګوري، د آزاد ژوند لپاره ئې مستعد ومومي، په دې پوه شي چې هغه دومره اهلیت او کفایت لري چې خپل کارونه په سمه توګه ترسره کړي او د یوه صالح او نېك انسان په توګه آزاد ژوند وکړي. داسې نه چې آزادي ورته له اخلاقي حدودو د وتلو لار پرانیزي او بدو کارونو ته مخه کړي.
- مؤمنانو ته سپارښتنه شوې چې د دنیایي ګټې په لټه کې خپلې وینځې

بدلمنۍ ته اړي نه کړي، خاصتاً که هغوی پاك لمني غواړي، او ځوك چي هغوی اړباسي نو يقيناً چي الله د دوی له اړ کېدو وروسته ورته مهربان بخښونکی دئ. لکه چي ومو ليدل تر دې وړاندي د دوی په اړه دا مهمي سپارښتني وشوې چي د واده بند وبست ئې وکړئ او که ئې آزادي غوښته او تاسو د آزاد ژوند اهليت په کي وليد، آزاد ئې کړئ او مرسته ورسره وکړئ، دلته د هغو ذليلو انسانانو په کرکجني کړني نيوکه کوي چي د وينځو د ناموس او عفت سوداګران دي، د دنيوي ګټي په موخه له وينځو د فاحشو او عزت پلورو په توګه استفاده کوي، تر اسلام وړاندي د عربي ټولني حالت همداسي وو، وينځي به د همدې حرفې لپاره کارول کېدې، په جاهلي ټولنو کي، که دا تر اسلام وړاندي وې او که نن او په يوويشتمي پېړۍ کي، هلته چي دين حاکم نه وي، او د حلال او حرام پولي د الهي دين له مخي نه ټاکل کېږي، هلته چي د شيطان پاچايي وي، هلته چي انسان د خپل هوس بنده وي، نو هلته به د شهوت مهارول او حلال او حرام، جائز او ناجائز ته حدود او پولي ټاکل؛ نه يوازي ممکن نه وي بلکي کرکجن به ګڼل کېږي او په وړاندي به ئې حساسيت ښودل کېږي، ناموس پلورنه او بدلمني به په ګټوري تجارتي حرفې بدلېږي، له اسلام وړاندي د عربي ټولني حالت همداسي وو، نن د غربي ټولني حالت همداسي دئ، که تاسو د غربي ټولني هر لوري ته مخ واړوئ؛ د دې ګنده او د انساني فطرت ضد عمل مظاهر به له ورايه وګورئ، په بازار کي، په مغازه کي، په هوټل کي، په بانك

کې، په دفتر کې، د جمهوري رياست له ماڼۍ د ټرافيك تر غرفې، حتی په کليسا کې به د دې آثار او اغېز ومومئ، دا نن د لندن په ښار کې تر اويا زره زياتې د عزت پلورنې او بدلمنۍ رسمي هټۍ دي چې دولت ته کميشن ورکوي!!! له همدې لارې دولت تر لاسه کېږي، له همدې لارې لوړو مقاماتو ته د رسېدو دروازې پرانيستل کېږي، استخباراتي شبکې له همدې دام جوړوي، پټو اسرارو ته لار مومي، وبه گورئ چې د ژوند پر هرې برخې د دې گنده حرفې تور وزر غوړېدلی. اسلام راغی، د فکري، اخلاقي، اجتماعي او اقتصادي اصلاحاتو لړۍ پيل شوه، هغه چې په پرونۍ جهل ځپلې او شرك وهلې ټولنې کې د امتيازاتو خاوندان ول، چا له مذهب ځان ته حرفه جوړه کړې وه، چا ته د ټولنې اجتماعي جوړښت واکمنې ورپه برخه کړې وه، چا د ټولنې له مخکنيو اقتصادي مناسباتو بې شمېره گټې ترلاسه کولې، څوك په اخلاقي فساد اخته وو او له آزادو جنسي اړيکو ئې خوند اخيست، او چا د عزت او ناموس سودا گري کوله، دوی ټولو اسلام ځان ته گواښ گڼلی او په خپل خپل وار او خپل خپل وخت کې ئې د اسلام مقابله کړې، په مکه کې د دې مخالفت مشري د ابو جهل په غاړه وه او په مدينه کې د عبد الله بن ابی بن سلول، يوه څرگنده مقابله کوله او له خپل پلرني مذهب د دفاع تر نامه لاندې، بل په پټه مقابله کوله او د اسلام په جامه کې، د عبدالله بن ابی بن سلول دښمني تر ابو جهل خطرناکه وه، د افك هغه فتنه چې د النور په مبارکې سورې کې پرې بحث شوی د ده له

لوري راولاړه شوې وه، دی شتمن وو، د ټولني مخکني جوړښت مرفه ژوند ورپه برخه کړی وو، وینځي او غلامان ئې درلودل، خپلي وینځي ئې عزت پلورني ته اړي کړې وې او له دې لاري ئې عوائد ترلاسه کول، مدینې ته د رسول الله صلی الله علیه و سلم په راتلو سره هغه نه یوازي خپل مخکنی مقام او اعتبار له لاسه ورکړ بلکي دغه بازار ئې هم سوړ شو، د اسلام پر اخلاقي اړخ برید کول د ده یو ضرورت وو، هغه په دې موخه د افك فتنه راولاړه کړې وه او هغې ته ئې لمن وهله چي د خپلي بې عزتۍ او سپکاوي مشکل پرې حل کړي، هغه مشکل چي د عزت پلورني له کبله ورسره مخامخ شوی وو. د ده په اړه په آثارو کي راغلي چي شپږ وینځي ئې د همدې کار لپاره کښېنولې وې، یوه ئې معاذه نومېده، مسلمانه شوه، له دې گنده عمل ئې د لاس اخیستو او توبې پرېکړه وکړه، ابن ابې بن سلول سخته وځوروله، هغې ابوبکر رضی الله عنه ته شکایت وکړ، خبره ئې رسول الله صلی الله علیه و سلم ته ورسېده، حکم ئې وکړ چي هغه دي د دې ظالم له منگولو وژغورل شي.

راشئ ځیني هغه روایات هم له نظره تېر کړو چي په پورتنۍ موضوع پوري ارتباط لري:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بن مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصِّيَامِ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ. المعجم الكبير للطبراني، النسائي، مصنف ابن ابي شيبه

له عبد الله بن مسعود رضی الله عنه روایت دئ چي رسول الله صلی الله

عليه و سلم وفرمايل: اې د ځوانانو ټوليه! ستاسو کوم يو چې د واده امکانات لري نو واده دې وکړي، ځکه دا د نظر ښه اړوونکی او د شهوت ښه مهاروونکی دئ. يعني واده د دې سبب کېږي چې انسان نا محرم ته نظر ونه کړي او له زنا خوندي پاته شي.

له دې روايت معلومېږي چې د مسلمانانو مشران او واکمنان بايد ځوانان واده کولو ته وهڅوي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضى الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّه صلى الله عليه و سلم :«ثَلاَثَةٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمْ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالنَّاكِحُ يُرِيدُ الْعَفَافَ وَالْمُكَاتَبُ يُرِيدُ الأَدَاءَ ». البيهقي

له ابو هريره رضى الله عنه روايت دئ چې رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: له دريو سره مرسته کول د الله تعالى پر ذمه دي: د الله د لارې مجاهد، هغه واده کوونکی چې د پاك لمنۍ اراده لري او هغه مريی چې د آزادۍ لپاره مکاتبت کوي او غواړي هغه معاوضه اداء کړي.

يعني که څوك شتمن نه وي او د جهاد وسائل او امکانات په واك کې نه لري خو سره له دې د الله په لار کې د جهاد اراده کوي، يا د عفاف او پاك لمنۍ په موخه د نکاح اراده کوي او يا د آزادۍ لپاره مکاتبه کوي او غواړي چې خپل پور پرې کړي نو الله تعالى به ئې حتماً مرسته کوي.

د مکاتبې له لارې د مريي او وينځې د آزادولو د هغه شرط په اړه چې په اړوند آيت کې ورته په دې الفاظو اشاره شوې: ان علمتم فيهم خيراً په لاندې روايت کې داسې راغلي:

مَا جَاءَ فِي حَدِيثٍ مُرْسَلٍ وَمَرْفُوعٍ عِنْدَ أَبِي دَاوُد أَنَّهُ قَالَ صلى الله عليه و سلم : { إنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ حِرْفَةً وَلَا تُرْسِلُوهُمْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ }. سبل السلام

د ابو داؤد له نظره مرسل او مرفوع حديث کې راغلي چې رسول الله

صلی الله علیه و سلم فرمایلي: که مو په هغوی کې کومه حرفه (کسب) وموند (نو مکاتبه ورسره وکړئ) او داسي ئې مه پرېږدئ چي د خلکو د اوږو پېټی وي. یعني له داسي غلامانو او وینځو سره په هغه صورت کې مکاتبه وکړئ او آزاد ئې کړئ چي د کوم کسب او کار له لاري خپل اقتصادي مشکلات په خپله او له حلالي لاري حلولی شي.
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:لا مُسَاعَاةَ فِي الإِسلامِ . المعجم الكبير
له ابن عباس رضی الله عنهما روایت دئ چي رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمایلي: په اسلام کې د عزت پلورني (کنجریتوب) لپاره ځای نشته.
عن رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ رضی الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صلی الله علیه و سلم قَالَ :«مَهْرُ الْبَغِيِ خَبِيثٌ ». سنن البيهقي
له رافع بن خدیج رضی الله عنه روایت دئ چي د کنجرۍ بدله ناولې او پلیته ده.

د تصرف لپاره بلوغ شرط دئ که رشد؟

دا هم یوه اساسي او مهمه پوښتنه ده چي ځوان او پېغلې ته د خپل ځان او ازدواج په اړه د پرېکړې واك ورکړی شوی که نه، که ورکړی شوی له دې واك کله استفاده کولی شي، تر بلوغ وړاندي که وروسته، بلوغ شرط دئ که رشد؟ دې پوښتني ته تر ځواب وړاندي باید دا مطلب په پام کې ولرو چي قرآن یتیمانو ته د دوی د مال سپارل په دې پوري مشروط کړي چي بلوغ او رشد ته ورسېږي، په دې اړه د قرآن لارښوونه دا ده:
وَٱبۡتَلُواْ ٱلۡيَتَمَىٰ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغُواْ ٱلنِّكَاحَ فَإِنۡ ءَانَسۡتُم مِّنۡهُمۡ

رُشۡدٗا فَٱدۡفَعُوٓاْ إِلَيۡهِمۡ أَمۡوَٰلَهُمۡۖ وَلَا تَأۡكُلُوهَآ إِسۡرَافٗا وَبِدَارًا أَن يَكۡبَرُواْۚ وَمَن كَانَ غَنِيّٗا فَلۡيَسۡتَعۡفِفۡۖ وَمَن كَانَ فَقِيرٗا فَلۡيَأۡكُلۡ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ فَإِذَا دَفَعۡتُمۡ إِلَيۡهِمۡ أَمۡوَٰلَهُمۡ فَأَشۡهِدُواْ عَلَيۡهِمۡۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبٗا * النساء: ٦

او تر هغه یتیمان آزمویئ چي د نکاح (پړاو) ته ورسېږي، نو که د دوی هوښیاري مو احساس کړه، نو مالونه ئې وروسپارئ. او د دې لپاره په اسراف او تلوار سره د دوی مالونه مه مصرفوئ چي ستر به شي او څوك چي غني وي نو پرهېز دي وکړي او څوك چي نېستمن وي په مناسبه توګه دي مصرف کړي او کله چي دوی ته خپل مالونه مسترد کوئ نو شاهدان ورباندي ونیسئ او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

دلته د یتیم اولیاوو ته څو لارښووني شوې:

- د یتیمانو د روزني په دوران کي دوی په پر له پسې توګه امتحانوئ، کله یو کار ورته وسپارئ او کله بل، د وړو وړو شیانو په پېرلو او پلورلو ئې وګمارئ، په دې سره به د هغوی ښه روزنه وشي، بلوغ ته له رسېدو وروسته به د خپل مال د ښه پاللو لپاره ذهناً او عملاً تیار وي او کافي تجربه به ئې ترلاسه کړې وي.
- دا کار به ترهغه کوئ چي یتیمان تر بلوغ او نکاح پوري ورسېږي، خو که دې مرحلې ته ورسېدل او تاسو په دوی کي کافي هوښیاري احساس کړه نو مالونه ئې وروسپارئ. د آیت له الفاظو معلومېږي چي د یتیم اولیاء به بلوغ ته د یتیم د رسېدو په وخت کي هم دا خبره په پام کي ساتي چي آیا

هغه د دې وړتيا لري چې مال ئې وروسپاري او که نه. يوازې بلوغ معيار ونه ګڼې، بلکې د بلوغ ترڅنګ د ده رشد او هوښيارتيا هم په پام کې ولرې.

- مبادا له دې وېرې د دوی مال په اسراف او تلوار سره مصرف کړئ چې ستر به شي او خپل مال به درنه واخلي.
- غنيانو ته په کار ده چې د يتيم د مال له مصرف ډډه وکړي او په خپلو شتو اکتفاء وکړي.
- فقير ولي ته دا اجازه ورکړی شوې چې له دې مال په مناسبه او غوره توګه څه مصرف کړي، خو دا به هومره وي چې يوه مستخدم ته په ټولني کې ورکول کېږي.
- يتيمانو ته د دوی د مالونو د سپارلو په وخت کې شاهدان ونيسئ.
- دې ته مو پام وي چې الله حسيب دئ، د هر څه حساب به درسره کوي.

راشئ وګورو چې که يتيم ته د خپل مال سپارلو په اړه د قرآن لارښوونه دا وي او هغه د يتيم په بلوغ او رشد پورې مشروطوي، نو د ازدواج په اړه به ئې لارښوونه او غوښتنه څه وي او الله تعالی به په څه راضي کېږي؟ يقيناً چې د ازدواج موضوع تر دې ډېر ډېر ارزښت او اهميت لري چې د هغوی مال کله او په کوم عمر کې وروسپارل شي، په دې کې هيڅ شك نشته چې د نکاح لپاره بلوغ لومړنی شرط دئ، د نکاح موخه د نسل دوام او د اولاد درلودل دي، نه فقط د جنسي غريزې اشباع، له هغې ماشومې سره جنسي نږدېکت د دين او فطرت خلاف کار دئ چې بلوغ ته نه وي رسېدلې، غوره او له اسلامي لارښوونو سره سمه نکاح هغه ده چې:

- د دواړو په موافقه او له بلوغ وروسته او هغه مهال ترسره شي چي دواړه د رشد پړاو ته رسېدلي وي او د سمي پرېکړي او صحيح انتخاب جوګه وي.
- يو د بل کفو او سيال وي او اجتماعي حالت ئې سره ورته وي.
- د يوې کورنۍ جوړولو او اولاد پاللو په موخه وي، نه د جنسي غريزې د اشباع په موخه موقته اړيکه.
- د دواړو کورنيو په توافق وي.
- مناسب مهر وټاکل شي.
- لږ تر لږه دوه شاهدان په منځ کي وي.
- څرګنده وي او پټه پاته نشي.

لکه چي ګورئ په دې آيت کي د نکاح لپاره خاص وخت او حد په ګوته شوي، او ويل شوي (وَٱبۡتَلُواْ ٱلۡيَتَٰمَىٰ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغُواْ ٱلنِّكَاحَ : او تر هغه يتيمان آزمويئ چي د نکاح (پړاو) ته ورسېږي)، دا ټاکلی پړاو بلوغ (ځواني او پېلغتوب) دئ، او د آيت له لارښووني په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي د بلوغ ترڅنګ بايد رشد او د عقل پوخوالی هم په پام کي وي.

دا پوښتنه راولاړېږي چي آيا پلار کولی شي د خپلي نابالغي لور په اړه د کوم خاص مصلحت په موخه دا پرېکړه وکړي چي کوم چا ته به ئې په نکاح ورکوي؟ لنډ ځواب ئې دا دئ: هو؛ خو په دې شرط چي ټول لازم

شرائط ئې په پام کې نیولي وي، د خپلې لور د خیر او مصلحت لپاره دا کار وکړي، نکاح ئې له بلوغ وروسته او د لور په موافقه وي، لور دا حق لري چې دا نکاح فسخ کړي.

البته په دې اړه د علماوو تر منځ اختلاف دئ، ځیني د قرآن په یوه آیت استناد کوي او وایي چې د نابالغي نجلۍ نکاح کول مانع نه لري، آیت دا دئ:

وَٱلَّٰٓـِٔي يَئِسۡنَ مِنَ ٱلۡمَحِيضِ مِن نِّسَآئِكُمۡ إِنِ ٱرۡتَبۡتُمۡ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَٰثَةُ أَشۡهُرٖ وَٱلَّٰٓـِٔي لَمۡ يَحِضۡنَۚ وَأُوْلَٰتُ ٱلۡأَحۡمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مِنۡ أَمۡرِهِۦ يُسۡرٗا * الطلاق: ٤

او ستاسي هغه مېرمني چي له حیض ناهیلې شوې دي که شکمن شوئ نو عدت ئې درې میاشتي دئ او د هغو هم چي حیض ئې نه دئ شوی، او د حامله مېرمنو نېټه دا ده چي خپل حمل وزېږوي، او څوک چي له الله وویرېږي هغه ته به په خپل کار کې آسانی وگرځوي.

په دې مبارك آیت کې د عدت په اړه لاندي لارښووني شوې:

- ستاسي هغه مېرمني چي له حیض ناهیلي شوې دي که شکمن شوئ نو عدت ئې درې میاشتي دئ. دلته څو خبرې باید په پام کې ونیول شي: ۱- له (وَٱلَّٰٓـِٔي يَئِسۡنَ مِنَ ٱلۡمَحِيضِ مِن نِّسَآئِكُمۡ) هغه مېرمني مراد دي چي د زړښت له کبله له حیض ناهیلي شوې، یعني د دوی عدت د درې

حیضونو پر ځای درې میاشتې حساب کړئ، ۲- د (إِنِ ٱرۡتَبۡتُمۡ) په اړه ځینو مفسرینو ویلي چې معنی ئې د اړوند حکم په ارتباط شك دئ، یعني که شکمن شوئ چې حکم به ئې څه وي نو پوه شئ چې حکم ئې دا دئ، چې دا یقیناً ډېر کمزوری تعبیر دئ، ځینو نورو ویلي چې معنی ئې دا ده: که شکمن شوئ او داسې وینه ترسترګو شوه چې نه پوهېږئ د حیض له کبله ده او که د کومې بیمارۍ له کبله نو عدت ئې درې میاشتې دئ، داسې وینه انسان په شك کې اچوي چې دوی د عمر هغه حد ته رسېدلې که نه چې د حامله کېدو او زېږون امکان له منځه ځي، د آیت له فحوی په څرګنده توګه معلومېږي چې د دوهمې ډلې مفسرینو رأیه دقیقه ده، دا ځکه چې د حکم په اړه شکمن کېدل وارد او مناسب نه برېښي.

- او د هغو هم درې میاشتې دئ چې حیض ئې نه دئ شوی، دلته هم د مفسرینو تر منځ د اختلاف شاهد یو، ځیني وایي چې مراد ئې هغه مېرمنې دي چې لا د حیض سن (بلوغ) ته نه دي رسېدلې، دوی د دغه آیت په استناد له داسې نجلۍ سره نکاح جائز ګڼي چې لا پېغلتوب ته نه وي رسېدلې، او دا هم له شکه پرته ضعیف تعبیر دئ، ځیني نور وایي: چې مراد ئې هغه مېرمنې دي چې د زېږښت یا د کوم خاص عامل له کبله د هغوی په میاشتني حیض کې کوم خلل رامنځته شوی وي، او له اوږدې مودې راایسې ئې حیض بند شوی وي، د دوی عدت هم درې میاشتې دئ. د آیت له فحوی معلومېږي چې د مفسرینو د دوهمې ډلې رأیه دقیقه ده،

دلته لومړی د هغو مېرمنو عدت په ګوته شوی چي له حیض مأیوسه شوې خو ناڅاپي داسي وینه وګوري چي په شك كې ئې واچوي، او وروسته د هغو مېرمنو عدت بیان شوی چي داسي وینه ئې هم نه ده لیدلې چي د شك باعث شي، دا قطعاً صحیح نه ده چي (لم يحضن) د نابالغي نجلۍ په معنی ونیول شي، كه دا د نابالغي نجلۍ په معنی ونیول شي نو دا تعبیر له هر مخاطب سره دا پوښتنه راولاړوي چي له یوې ورځنۍ ماشومي تر هغه چي پېغلتوب ته رسېږي آیا په ټولي دغي مودې كې له هغې سره نكاح او جنسي نږدېكت جائز دئ؟! څنګه به د قرآن له دغه آیت داسي مبهم او شكمن تعبیر د منلو وړ وي؟ قرآن خو د نكاح لپاره یو مشخص حد ټاكلی او وايي: حتى إذا بلغوا النكاح: تر هغه چي د نكاح حد ته ورسېږي، یعني نكاح یو فطري حد لري، حد ئې همغه دئ چي نجلۍ او هلك ځوانۍ او پېغلتوب ته ورسېږي، له دې فقرې خو په ډېر صراحت او وضاحت سره معلومېږي چي د نكاح لپاره بلوغ شرط دئ، آیا هغه تعبیر د منلو وړ دئ چي له دې څرګند آیت سره تعارض لري؟!! دې ته مو هم باید پام وي چي قرآن د نكاح موخه د اولاد درلودل ښیي او وايي: نِساؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأتُوا حَرْثَكُمْ أنى شِئْتُمْ وَ قَدِّمُوا لأنفُسِكمْ.... البقره: ۲۲۳: مېرمني مو ستاسو لپاره یو كرڅۍ دئ، نو چي څنګه مو خوښه وئ همغسي خپل كرڅۍ ته ورشئ او د ځان لپاره څه وړاندي ولېږئ... دلته د مباشرت او نږدې والي مقصد او هدف په ګوته شوی، دا باید یوازي د نفساني حظ او د جنسي غریزې د

اشباع لپاره نه وي، د نکاح اصلي مقصد او هدف به د اولاد پيدا کول او د نسل دوام وي، له ماشومي سره نږدېکت د دې لارښووني او اصل خلاف عمل دئ.

په همدې ارتباط د اسلام ناپوه معاندين د عائشې رضی الله عنها د نکاح په اړه ځيني پوښتني او اعتراضات لري او په اړه ئې شکوك او شبهات راولاړوي، په داسي حال کي چي د هغې خِطبه په مکه کي او نکاح ئې په مدينه کي ترسره شوې، د عمر په اړه ئې روايات بېل بېل او متعارض دي، ځيني ئې د عمر په اړه يو څه وايي او ځيني بل څه، داسي دليل او شاهد هم نه تر سترګو کېږي چي د دغو متعارضو رواياتو له منځه يوه ته پر بل ترجيح ورکړی شي، په داسي مواردو کي د محققينو محدثينو رأيه دا ده چي احتياط وشي او د متعارضو رواياتو له منځه پر کوم يوه له استناد ډډه وشي، په ځانګړې توګه کله چي دا متعارض روايات د احکامو په اړه وي، د متن له پلوه په قرآن کي کوم شاهد ونه لري او د سند له پلوه غريب وي. که څه هم د بخاري يو روايت چي اوه ځلي ئې تکراري راوړی، غريب دئ او په دوو طبقو کي يوازي يو يو راوي لري، وايي چي د عائشې رضی الله عنها نکاح په نه کلنۍ کي تر سره شوې، او همدا خبره په مسلمانانو کي مشهوره شوې، ځيني د دغه روايت د توجيه لپاره وايي چي د تودو سيمو نجلۍ او هلکان د سړو سيمو په پرتله ژر بلوغ ته رسېږي، دوی هم بلوغ شرط ګڼي، او رأيه ئې دا ده چي کېدی شي يوه نجلۍ په نه کلنۍ کي

پېغلتوب ته ورسېږي، خو له يوې خوا په مكه كې د عائشې رضی الله عنها خطبه ښيي چې عائشه رضی الله عنها به له كوم شك پرته هغه مهال بلوغ ته رسېدلې وه، او په مدينه كې درې كاله وروسته د هغې نكاح ترسره شوه، له بلې خوا داسې روايات شته چې ښيي ابوبكر رضی الله عنه په مكه كې او د رسول الله صلی الله عليه و سلم تر خطبې وړاندې بل چا ته د عائشې رضی الله عنها د نكاح كولو پرېكړه كړې وه خو هغه له ايمان راوړلو دده وكړه نو ځكه ئې هغه موافقه فسخ كړه. بل روايت وايي چې علي رضی الله عنه د خپلې لور كلثوم رضی الله عنها په اړه د عمر رضی الله عنه خطبې ته په دې دليل د نفي ځواب وركړ چې صغيره ده، او هغه مهال ئې په نكاح وركړه چې پېغلتوب ته ورسېده. له دې ځرگندو آيتونو او رواياتو په صريح توگه معلومېږي چې د نكاح او جنسي نږدېكت لپاره بلوغ شرط دئ.

د ښځې او مېړه حقوق يو پر بل

قرآن په دې اړه فرمايي:

وَٱلۡمُطَلَّقَٰتُ يَتَرَبَّصۡنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَٰثَةَ قُرُوٓءٖۚ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكۡتُمۡنَ مَا خَلَقَ ٱللَّهُ فِيٓ أَرۡحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤۡمِنَّ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَٰلِكَ إِنۡ أَرَادُوٓاْ إِصۡلَٰحٗاۚ وَلَهُنَّ مِثۡلُ ٱلَّذِي عَلَيۡهِنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ وَلِلرِّجَالِ عَلَيۡهِنَّ دَرَجَةٞۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * البقره: ۲۲۸

طلاقې شوې ښځې دې د ځان په اړه تر درې وارې حيضه انتظار وكړي او د

هغه څه پټول ورته روا نه دي چې الله تعالی د دوی په رحم کې پیدا کړی، که په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري، په دې (موده) کې، د دوی مېړونه تر هر چا زیات د دې وړ او مستحق دي چې دوی بېرته راوګرځوي. (په دې شرط چې) د روغې جوړې اراده ولري. دوی لره (د هغو حقوقو) په شان (حقونه دي) لکه پر دوی چې (د دوی د مېړونو) دي، خو د نارینه وو پر دوی یوه خاصه مرتبه ده او الله با حکمته عزتمن دئ.

په دې مبارك آیت کې څو لارښوونې شوې:

- طلاقې شوې ښځې به تر درې واري حیضه انتظار کوي، تر څو دا خبره په یقیني توګه څرګنده شي چې په رحم کې څه لري که نه، د انتظار په دې مودې کې د هغې مخکنی خاوند تر بل هر چا د دې مستحق او وړ دئ چې ورسره روغه جوړه او بیا نکاح وکړي، خو په دې شرط چې دواړه د جوړ جاړي او اصلاح اراده ولري او یو د بل د حقوقو مراعات وکړي،
- مېړه باید دې ته متوجه وي چې مېرمن ئې په ده باندې هومره حقوق لري لکه دی چې ئې په خپلې مېرمنې لري او مېرمن باید دې ته متوجه وي چې مېړه د کورنۍ د قیم او مدیر په توګه ومني او دا هڅه به نه کوي چې دا د کور واکمنه وي او مېړه ئې دې ته تابع او منقاد وي، کورنۍ او وړه او لویه ټولنه یوه قیم، رئیس او ناظم ته ضرورت لري، له مدیر او قیم پرته ټولنه د تشتت او بدنظمۍ ښکار کېږي، اسلام دا وظیفه نارینه ته سپارلې او د دې لپاره ئې دوه دلائل وړاندې کړي: لومړی دا چې د کورنۍ ټول

مصارف ئې په غاړه دي، له مهر نيولې بيا تر کور، جامو او نفقې پورې او دوهم دا چې د دې وظيفې لپاره نارينه تر ښځې مناسب دئ. د ښځې د عاطفې او عقل ترمنځ انډول داسې دئ چې د عاطفې اړخ ئې کافي درونـد دئ، ځواکمنه عاطفه ورکړې شوې، هومره چې اکثراً عقل ترخپلې اغېز لاندې راولي، د اولاد د روزنې لپاره همدې صفت ته اړه وه، د همدغې عاطفې په حکم د اولاد د هوسايۍ او سوکالۍ لپاره خپله هوسايي قرباني کوي، دا هغه څه دي چې نارينه ترې محروم دئ، د نارينه عاطفه د دې په څېر ځواکمنه نه ده، د عقل او عاطفې ترمنځ ئې نسبي انډول شته، د قيموميت او مديريت لپاره دغه انډول ته ضرورت دئ، که څه هم د دغو دوو دلائلو له مخې اسلام نارينه د کورنۍ قيم ټاکلى خو دواړه مخصوصاً نارينه ئې په ښه سلوك او د کورنۍ په ټولو کارونو کې په مشوره مکلف کړى.

آيا مېړه حق لري خپله مېرمن ووهي؟

د (قانون منع خشونت عليه زن) محوري او بنسټيز هدف د ښځو په ضد د تشدد مخنيوى ښودل شوى، خو که دا قانون په غور او دقت سره وڅېړو په آسانۍ راته جوته کېږي چې د ليکونکو موخه د افغاني ټولنې او د دې ټولنې د هرې کورنۍ هغه جوړښت ړنګول دي چې بنسټ ئې پر اسلامي لارښوونو ايښودل شوى، افغاني کورنۍ ته ئې ځانګړى او امتيازي مقام ورکړى، د اولاد لپاره ئې مصئون او خوندي چاپېريال رامنځته کړى، د فکري او اخلاقي يرغلونو په وړاندې ئې د هغوى ساتنه کړې. د دې قانون

له لاري هڅه شوې چې مېرمن د مېړه او پلار په وړاندې بغاوت ته وهڅول شي، داسې ښودل شوې چې د ښځو په ضد تاو تریخوالی هغه مهال له منځه ځي چې په کورنۍ کې د پلار او مېړه واکمني او قیمومیت (د دوی په اصطلاح مرد سالاري) پای ته ورسېږي، لور او ښځه دا حق تر لاسه کړي چې په خپل سر او خپله خوښه او پرته له دې چې د پلار او مېړه اجازې او موافقې ته اړه وي له کوره وتلی شي، له هر چا سره لیدلی او کتلی شي، نه پلار د هغې مخنیوی کولی شي او نه مېړه، د داسې مخنیوي په صورت کې به له سزا سره مخامخ کېږي!! حتی که پلار له کوم ناصالح فرد سره د خپلې پېغلې لور له ازدواج ممانعت وکړي نو سزا به ئې څو میاشتې حبس وي!!

د دې سپېرو اوراقو له لیکونکو او حامیانو زموږ لومړۍ پوښتنه دا ده چې ولې یوازې د ښځو په اړه زړه سوی ښيئ او یوازې د دوی په اړه د تشدد د مخنیوي لپاره قوانین وضع کوئ؟ ولې مو نارینه او ماشومان هېر کړي او داسې قانون نه وړاندې کوئ چې نور مظلومان هم احتوی کړي؟ مګر د دوی په خلاف تشدد تر ښځو لږ او خفیف دئ؟ ولې ئې نه دي ویلي چې تشدد جرم دئ که دا د نارینه په ضد وي، که د ښځې په ضد، که د زوړ په ضد او که د ځوان او ماشوم په خلاف؟ ولې ئې نه دي ویلي چې نه مور حق لري خپل ماشوم ووهي، نه استاد خپل شاګرد، نه افسر خپل عسکر، نه پولیس عام وګړی او په جرم تورن کس؟ مګر پر ماشومانو باندې ظلم او تېری تر ښځو زیات نه دئ؟ مګر له متهم او تورن بندي سره د

پولیس او مستنطق چلن تر هغه په څو څو ځله زیات غضبناك او شدید نه دئ چي کوم عصبي او له رواني پلوه بیمار خاوند ئې له خپلي مېرمني سره کوي؟! یوازي د ښځو په اړه داسي قانون راایستل یعني څه؟!! اصولي خبره خو دا ده چي ووایو: هیڅوك حق نه لري کوم انسان د باصلاحیته او قانوني محکمې له شرعي او قانوني پرېکړي پرته مجازات او تعذیب کړي، او دا هغه څه دي چي تر ټولو وړاندي اسلام ویلي او نورو په دې میدان کې د اسلام تقلید کړی.

د دې قانون وړاندي کوونکو په ډېر خلاص لاس سزاګاني ټاکلې دي، هغه هم پلار او مېړه ته، او دا هم په داسي حال کې چي خپلو سپېرو پاڼو ته ئې د قانون منع خشونت نوم ورکړی!! پرته له دې چي د دې پروا ولري چي سزا د یوه انسان پر کرامت، عزت او آزادۍ تېری دئ، هغه چاته باید ورکړی شي چي د دې وړ وي، په خپل جرم او ګناه سره ئې خپل عزت یا د بل عزت او حق تر پښو لاندي کړی وي، سزا د جرمونو د مخنیوي آخري چاره ده، هغه مهال باید اجراء شي چي نوري لاري چاري اغېزمني ثابتي نشي، د سزا پرېکړه د کافي او ژور تحقیق او احتیاط غوښتنه کوي، دا مجال باید هیچا ته ورنه کړی شي چي د یوه انسان کرامت په آسانۍ تر پښو لاندي کړی شي، ټول هغه ضروري احتیاطي تدابیر باید په پام کې ونیول شي چي چارواکو ته په خلاص لاس د هر چا تعذیبولو او هر چا ته د سزا ورکولو فرصت په لاس ورنه شي، د همدې لپاره ده چي قرآن د زنا کوونکي د

مجازات لپاره د څلورو مسلمانو شاهدانو شهادت ضروري ګڼلی، هغه هم داسي شهادت چي شاهد به د نږدېکت حالت په خپلو سترګو په داسي توګه لیدلی وي لکه سلایي د رانجو په کڅوړه کي. له دې شرط معلومېږي چي اسلام د یوه انسان د مجازات په اړه څومره احتیاط لازم کړی، که څوك بل په زنا تورن کړي خو د خپلي ادعاء د اثبات لپاره څلور شاهدان حاضر نه کړی شي، هغه مفتري او فاسق ګڼل کېږي، په درو به وهل کېږي او له دې وروسته به ئې هیڅ شهادت د منلو وړ نه وي. که د ښځي خپل خاوند دا تور ولګوي نو یا به څلور شاهدان راولي او یا به څلور ځله د الله په نامه لوړه کوي چي رښتیا وایي او پنځم ځل به وایي: که دی دروغجن وي نو د الله لعنت دي وربادي وي، خو که ښځه اعتراف ونکړي او د خاوند په څېر په څلور ځله قسم او یو ځل لعنت سره دا اتهام رد کړي د قاضي په وړاندي برئ ګڼل کېږي. د شاهدانو شهادت هم یوازي په هغه صورت کي اعتبار لري چي دا عمل ئې په خپلو سترګو لیدلی وي، د شك او ګمان په بنیاد شهادت نه منل کېږي. دا ټول احتیاطي تدابیر د دې لپاره دي چي هسي د شك او وهم په بنسټ څوك مجازات نشي او عزت ته ئې تاوان ونه رسېږي، د ناروا او په خپل سر قتلونو مخنیوی وشي، قضایا محکمې ته وړاندي شي او قاضي له پوره غور او دقت وروسته په احتیاط سره فیصله وکړي. خو د دې سپېرو پاڼو لیکونکو لیکلي: که خاوند خپله مېرمن بهر ته له تګ منع کړه باید مجازات شي، سزا به ئې څو میاشتي حبس وي!! که

پلار خپله لور له کوم کس سره (که څه هم ناصالح او مفسد وي او د دوستۍ وړ نه وي) له ازدواج منع کړه په څو میاشتو حبس به محکومېږي!! که پلار خپله لور او مېړه خپله مېرمن تأدیب کړه باید په څو میاشتو حبس محکوم شي!! او دې ته ورته ډېري نوري سزاګانې!!

د دې سپېرو پاڼو لیکونکي په دې نه پوهېږي چې د تعذیب او تأدیب تر منځ ډېر ژور توپیرونه شته، یو ئې جائز دئ او د ولي او مربي رأیې ته پرېښودل شوی او بل ئې هر فرد ته ناجائز ګڼلی او واك ئې شرعي محکمې ته سپارلی، قاضي هم یوازې د قانون مطابق سزا ورکولی شي، تعذیب او مجازات هغې قانوني سزا ته ویل کېږي چې د محکمې له لوري او د قانون له مخې د یوه داسي عمل له کبله یوه مجرم ته ورکول کېږي چې قانون ئې جرم ګڼي، د سزا حد هم په قانون کې ټاکل شوی، او تأدیب د مهرباني او زړه سواندي مور هغه چلن ته ورته کار دئ چې د خپل شوخ زوی د اصلاح لپاره ئې کوي، په لومړي ځل له مهربانۍ او خواخوږۍ ډك نصحیت ورته وکړي، په دوهم ځل تندی ورته تریو کړي، په درېیم ځل ئې تهدید کړي او ورته ووایي پلار ته دي وایم چې غوږ دي تاو کړي، په څلورم ځل ترې مروره شي او مخ ترې واړوي، که دا هم اغېزمن نه شو نو لاس پرې پورته کړي او پر داسي ځای څپېړه ورکړي چې د ټپي کېدو احتمال ئې کم وي، پر اوږې او کوناټو ئې په څپېړي ووهي. یوازې یو ناپوه انسان به دې دواړو ته په یوه سترګه ګوري. لکه څنګه چې دولت ته دا حق ورکړی شوی چې

مجرمينو ته تعزيري سزا ورکړي او داسي سزا په هيڅ دين، مذهب او نظام کې د عدل او انساني کرامت خلاف عمل نه ګڼل کېږي؛ همداسي د پلار او مېړه له لوري د لور او مېرمني تأديب نه د عدل خلاف عمل دئ او نه د انساني کرامت خلاف عمل.

اسلام زوجينو ته توصيه کوي چي يو به له بل سره په غوره توګه او له ميني او احترام سره چلن کوي، وايي تر ټولو غوره مسلمان هغه دئ چي له خپلي مېرمني سره په چلن کې تر نورو غوره وي، تر ټولو غوره مېرمن هغه ده چي مينه ناکه، پاك لمنه او خپل مېړه ته مطيع وي، د مېرمني د نشوز او سرغړاوي په صورت کې نارينه ته د تأديب حق ورکړی شوی خو دا به په کومي لويي فتنې کې د مېرمني له پرېوتو د مخنيوي په موخه وي نه د کوم جرم سزا، او نه په داسي مواردو کې چي ده ته ئې ډوډۍ نه ده تياره کړې، جامې ئې نه دي مينځلې، او حتی د ده ماشوم ته ئې تی نه دئ ورکړی، په داسي مواردو کې قطعاً د هغې د تأديب او وهلو حق نه لري، قرآن وايي: که مېرمني خپل ماشوم ته له تي ورکولو ډډه وکړه مېړه مکلف دئ بله مناسبه چاره وکړي.

د زوجينو تر منځ په کورنيو چارو کې د مشورې سپارښتنه

اسلامي شريعت مېړه او مېرمن پر دې مکلف کړي چي په اړوند چارو کې به په خپلو کې مشوره کوي، مېړه ته وايي: له خپلي مېرمني سره په

ښه او معروفه توګه چلن کوه، وايي: تر ټولو غوره انسان هغه دئ چې له خپلې مېرمنې سره په خپل چلن کې تر نورو غوره وي، له طلاق وروسته ئې هم ښځه او مېړه په دې مکلف کړي چې د خپل تې خور ماشوم په اړه به مشوره کوي، په دې موده کې به مور تی ورکوي او پلار به د دې د رزق روزي او جامو ذمه وار وي، خو نه به مور په خپل زوی ځورول کېږي او نه پلار، که پلار نه وي نو په ورثه وو دا ذمه واري راځي، د تې ورکولو پوره موده دوه کاله ده، خو که مور پلار وغواړي چې د کوم ضرورت یا مصلحت له مخې دا موده رالنډه کړي نو په دوه شرطه دا کار کولی شي: دواړه به په دې کار راضي وي او په خپلو کې به ئې مشوره کړې وي. مشوره او د دواړو رضايت او موافقه ئې شرط کړی. ګورئ چې اسلام په کورني ژوند کې مېړه او مېرمن په دې مکلف کړي چې کار به ئې په مشوره او د طرفینو په رضايت وي. له دې آیت د اسلام له نظره د مشورې حقیقت هم څرګندېږي، له مشورې به هغه پرېکړه راوځي چې دواړه خواوې ورباندې راضي او متفق وي، مشوره دا نه ده چې یو طرف به له بل فقط نظر او رأیه غواړي او وروستۍ پرېکړه به دی په خپله کوي، مشوره د بل د رأيې معلوملو لپاره نه وي، داسې مشوره هیڅ ارزښت نه لري، چې یو کس دې د نورو رأیه واوري خو پرېکړه دې په خپله او د نورو له موافقې او رضايت پرته وکړي، مشوره دې ته ویل کېږي چې د تفاهم او بحث په نتیجه کې د طرفینو د خوښې هغه پرېکړه ترې راووځي چې دواړه ورباندې راضي او متفق وي.

د کورنۍ اهمیت

اسلام کورنۍ ته د ټولني د لویي ماڼۍ د یوې اساسي خښتي په سترګه ګوري، په کورنۍ کې ناخوالي د ټولني د ټولو ناخوالو بنسټ ګڼي، پیغمبر علیه السلام فرمایي چي شیطان تر بل هر کار په دې ډېر خوشحاله کېږي چي د مېړه او ښځي ترمنځ داسي اختلاف راولاړ شي چي د کورنۍ په متلاشي کېدو منتج شي، شیطان چي د فتنو راولاړولو لپاره خپلي لښکري هري خوا ته لېږي، ځیني ئې خلك قتلونو ته هڅوي، ځیني ئې غلا، شراب، زنا او نورو ګناهونو ته، خو ابلیس تر بل هرچا د هغه شیطان په شرارت ډېر خوښ شي او هغه په شا وټپوي چي یوه کورنۍ ئې تباه کړې او ښځه او مېړه ئې سره بېل کړي. د همدې لپاره قرآن د کورني ژوند د مختلفو قضایاوو په اړه په ډېر دقت او تفصیل سره بحث کړی او د ټولو مسائلو په ارتباط ئې واضح او ژوري لارښووني کړې.

په قانون منع خشونت علیه زنان کې مېرمني دې ته هڅول شوې چي نه یوازي د مېړه برلاسی ونه مني، د بغاوت لار غوره کړي، له اجازې پرته له کوره وتل او له هر چا سره له کوم ممانعت، قید او شرط پرته روابط ساتل د ځان مسلم حق وګڼي، که مېړه د هغې غوښتنو ته غاړه نه ږدي کولی شي هغو استوګنځیو ته پناه یوسي چي د (خانه امن) نوم ورکړی شوی او د فراري مېرمنو لپاره جوړ شوي، یقیناً چي دا د کورنیو د افغاني جوړښت د ختمولو او متلاشي کولو هغه کرکجنه هڅه ده چي شیطان تر

بلي هري گناه او جرم زيات پرې خوشحالېږي!! هغه مېرمن چي د خپل مېړه له کوره تښتي، د دې پر ځای چي د خپل پلار، ورور، خور او نورو خپلوانو کور ته ولاړه شي دغو دولتي استوګنځيو ته پناه وړي چي هلته ئې نه عزت خوندي دئ، نه حيثيت او نه عفت او ناموس، نه ئې اداره کوونکي صالح او امين وګړي دي او نه ساتونکي، دا مېرمن به بيا څنګه او په کومو سترګو د خپل خاوند کور ته درومي او مېړه به ئې څنګه هغې ته د مخکي په څېر په درنه سترګه ګوري او اعتماد به پرې کوي؟!! يقيناً چي د دې قانون د ليکونکو او مدافعينو يا موخي ډېري ډېري شيطاني دي او يا ډېر ډېر ناپوه دي، نه د انساني فطرت له مقتضياتو خبر دي او نه د افغاني ټولني له ځانګړتياوو، نه پوهېږي چي د دې قانون پايلي څومره بدي او خطرناکي دي. پر دغو نامنو کورونو د کابل حکومت د عدليې وزير کلکه نيوکه او په سختو الفاظو اعتراض وکړ او هغه ئې د اخلاقي فساد او فحشاء خورولو مرکزونه وګڼل، د غربپالو مېرمنو او غربي رسنيو غوغا او د غربي سفارتونو توند عکس العلمونه ئې راوپارول، او جناب وزير ئې دې ته اړ کړ چي خپلي خبري ترميم کړي!!

د کور حرمت

د اسلام له نظره د يوه انسان کور ځانګړی حرمت لري، هيڅوك حق نه لري د هغه کور ته د ده له اجازې پرته ننوځي، له کومي لوړي، له کوم چاود، يا د دروازې له چولي د کور منځ ته وګوري، د باصلاحيته محکمې له

حکم پرته هیڅوك د چا د کور د پلټنې حق نه لري که څه هم یوه قاتل هلته پناه وړې وي، په دې اړه د اسلام په لارښوونو د ښه پوهېدو لپاره د قرآن دې لارښوونې ته ځیر شئ:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتًا غَيۡرَ بُيُوتِكُمۡ حَتَّىٰ تَسۡتَأۡنِسُواْ وَتُسَلِّمُواْ عَلَىٰٓ أَهۡلِهَاۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ * النور: ٢٧

اې مؤمنانو! داسې کورونو ته مه ننوځئ چې ستاسو خپل کورونه نه وي، تر هغه چې موافقه (اجازه) وغواړئ او پر خاوندانو (استوګنو) ئې سلام واچوئ، همدا درته غوره دئ، ښايي پند واخلئ،

د النور د سورې په دغه ٢٧مبارك آیت کې لاندې مهمې لارښوونې زموږ مخې ته ځلیږي:

- مؤمنانو ته ویل شوي: داسې کورونو ته مه ننوځئ چې ستاسو خپل کورونه نه وي، تر هغه چې موافقه (اجازه) وغواړئ، او پر استوګنو ئې سلام واچوئ، همدا درته غوره دئ، یعني د بل کور ته د ننوتلو لپاره به دوه خبرې په پام کې لرئ: لومړی دا چې د کور د خاوند او استوګن موافقه او اجازه به ترلاسه کوئ، دلته د استئذان (اجازه غوښتلو) پر ځای د تستأنسوا صیغه کارول شوې چې رضایت او موافقه افاده کوي او معنی ئې دا ده چې د بل کورته په هغه صورت کې ننوځئ چې هغه ستاسو له ورتلو سره موافق وي او د اجازې ورکولو ته اړ شوی نه وي، داسې نه چې هغه

اجازې ورکولو ته اړ شوی وي، په وار وار او تر هغه دي دروازه ورټکولې وي چي ناچار درته پرانې نيزي او د ننوتلو اجازه درکړي او يا د ده له خوښي او موافقې پرته ورننوځې، دوهمه دا چي پر اوسېدونکو به سلام اچوئ، دا سلام يوازې د معاشرتي آدابو يوه ښېګه نه ده چي له اخلاقي پلوه ئې مراعات ضروري دئ او يوازي يوه دعاء هم نه ده، بلکي دا استوګن ته د ځان له لوري د سلامتيا پيغام او د تاوان نه رسولو ډاډ ورکول او له هغه سره ژمنه هم ده، له همدې پيغام سره به د بل کور ته ننوځئ، همدا ستاسو لپاره غوره دئ، دا د ډېرو ناخوالو مخنيوی کوي، هم له اخلاقي پلوه او هم له معاشرتي پلوه. خو دې ته مو پام وي چي دا نه يوازي د ټولني د افرادو تر منځ معاشرتي دود او ادب دئ بلکي د ټولني په کچه او د دولت او وګړو تر منځ د يوه قانون او الهي لارښووني حيثيت لري، نه يوازي اشخاص حق نه لري د بل کور ته ننوځي، د دروازې له چاك او چاود، يا د بام له سره او له کومي لوري د بل د کور منځ ته وګوري، يا خپل کور داسي جوړ کړي چي د بل پر کور مشرِف وي او منځ ئې ترې وليدی شي، بلکي د اسلامي حکومت هيڅ چارواکی حق نه لري د چا کور ته د شرعي محکمې له پرېکړي پرته داخل شي، که دا د پلټني په موخه وي او که د کوم مجرم د نيوني په موخه، همدا راز چارواکو ته دا حق نه دئ ورکړی شوی چي د چا د کور دننه رازونو تجسس وکړي.

- که په کوم کور کي هيڅوك ونه مومئ نو تر هغه مه ورننوځئ چي

اجازه درکړی شي، یعني تشو کورونو ته مه ننوځئ، که ننوتو ته اړ شوئ نو له اجازې وروسته ورننوځئ.

- که د کوم کور دروازې ته ودرېدئ، د ننوتلو اجازه مو وغوښته، او د کور له منځه مو د ننوتلو اجازه تر غوږ نه شوه او یا درته وویل شول چې ستانه شئ، نو ستانه شئ، په دروازې کې له مزید ودرېدا او تر درې واري زیات د دروازې له ټکولو او د اجازې له غوښتلو ډډه وکړئ، په دې مه ناراضه کېږئ چې د ننوتلو اجازه درنه کړی شي، یا درته وویل شي چې اوس ستون شه او بل وخت راشه، همدا درته ښه پاکیزه او د پاکوالي ضامنه طریقه ده، الله تعالی ستاسو پر ټولو کړنو او ښو او بدو پایلو او اغېزو ئې ډېر ښه پوهېږي، د خپل بشپړ علم له مخي تاسو ته لارښوونه کوي چې همداسي وکړئ او په همدې کې ستاسو خیر مضمر دئ.
- خو که داسي کور ته د ننوتلو ضرورت احساس کړئ چې نااستوګن وي او په هغه کې ستاسو لپاره کومه متاع او د استفادې وړ شی وي، نو په دې کې څه ګناه درباندي نشته چې داسي کورونو ته له اجازې پرته ننوځئ.
- الله تعالی پوهېږي چې تاسو یوه تش یا ډك کور ته په کوم نیت ننوځئ، د کوم پټ کار اراده لرئ که د کوم څرګند کار، په نېك نیت ننوځئ که په بد نیت، تشو کورونو ته ننوتل ډېر ځلي په دې نیت وي چې څوك غواړي د نورو له نظره پټ کوم کار وکړي، نو څکه دلته ویل شوي چې الله تعالی په هر هغه څه پوهېږي چې تاسو ئې په څرګنده یا په پټه توګه

کوئ.

- که څه هم په دې آیت کې مونږ ته دا لارښوونه شوې چې د چا کور او استوګنځي ته د هغه له موافقې او اجازې پرته داخل نشو، خو د دې لارښوونې لازمي تقاضا دا ده چې له هر هغه عمل هم ډډه وکړو چې د بل کور ته له اجازې او موافقې پرته د دخول او ننوتلو په معنی تعبیرېږي، لکه تجسس، دا هڅه چې پوه شو په دې کور کې څه تېرېږي، د دېوال له شا، د دروازې له چاود او د بل بام له سر د کور منځ ته کتل، له لرې په دوربین سره د کور منځ څارل، د ټیلفون غږ ئې ثبتول، استراق السمع او داسې وسائل لګول چې د استوګن غږ واورېدی شي دا ټول د دې لارښوونې خلاف کړني دي. که کوم کور یا خونه دروازه نه لري، یا داسې پرده پرې ځوړنده وي چې د کور او خونې منځ ترې معلومېږي، نو داسې ودرېدل د دې لارښوونې خلاف عمل دئ چې لومړی ځان کوربه ته وروښیي، یا د کور منځ ته وګوري، یا د استوګن د لیدو هڅه وکړي او بیا د ننوتلو اجازه وغواړي.
- دا پوښتنه هم راولاړېږي چې د بل کور ته تر ننوتلو وړاندې لومړی سلام اچول دي که د ننوتلو اجازه غوښتل؟ ځواب دا دئ چې د آیت له مخې لومړی استئناس دئ او بیا سلام، لومړی دروازه ټکول دي، کله چې ورته معلومه شي چې په کور کې څوك شته او د ده غږ اوري نو بیا سلام اچول او د ننوتلو اجازه غوښتل دي. که د ټیلفون له لارې د اجازې غوښتل

ممکن وي نو لومړی ټیلفون کول دي، بیا سلام اچول او بیا د ننوتلو اجازه او موافقه ترلاسه کول دي.

د دې مطلب په ښه پوهېدو دا روایات زموږ مزید مرسته کوي:

عن ابي هريرة أَنَّ رَسُول اللّه صلى اللّه عليه و سلم قَالَ : مَنْ اطَّلَعَ فِي بَيّت قَوْم فَفَقَئُوا عَيْنه , فَلَا دِيَة لَهُ وَلَا قِصَاص " رَوَاهُ النَّسَائِيّ

عن أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِىَّ صلى اللّه عليه و سلم قَالَ :«مَنِ اطَّلَعَ فِى دَارِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ فَفَقَئُوا عَيْنَهُ هُدِرَتْ عَيْنُهُ » رواه ابو داؤد

امام شافعي د دغو رواياتو ظاهري الفاظو ته په پام سره وايي چي که څوك د بل چا د کور منځ ته نظر وکړي او استوګن ئې د هغه سترګه ړنده کړي دیت او قصاص پرې نشته. خو احناف په دې عقیده دي چي دا حکم د داسي حالت اړوند حکم دئ چي څوك له اجازې پرته د بل کور ته ننوځي، کوربه ئې مخنیوی وکړي، سره لاس او ګرېوان شي، په دې ترځ کې د ننوتونکي سترګه ړنده شي، نو د کور پر خاوند دیت او قصاص نه لازمېږي. باید ووایو چي د چا کور ته د دروازې له چولې کتل دومره ستر جرم نه دئ چي سزا ئې د سترګي ړندول وي. د اړوند روایت غوره توجیه همغه ده چي احناف ئې وړاندي کوي.

عن عَبّدُ اللّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللّهِ صلى اللّه عليه و سلم قَالَ « .... مَنْ نَظَرَ فِى كِتَابِ أَخيه بِغَيْرِ إِذْنه فَإِنَّمَا يَنْظُرُ فِى النَّارِ. سنن ابي داؤد

له عبد اَللّه بن عَباس رَضِىَ اَللّه عنهما روایت دئ چي رسول اللّه صلى اللّه عليه و سلم فرمایلي: ... چا چي د خپل ورور لیك ته د هغه له اجازې پرته

وکتل نو اور ته ئې کتلي. يعني دا داسې ګناه ده چې د دوزخ اور ورپه برخه کوي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:"إِذَا دَخَلَ الْبَصَرُ فَلا إِذْنَ" المعجم الكبير للطبراني

له ابوهريره رضی الله عنه روايت دئ چې رسول الله صلی الله عليه و سلم وفرمايل: کله چې سترګه ننوځي بيا اجازه نشته، يعني کله چې څوك د بل کور او خونې ته نظر وکړي بيا نو د اجازې اخيستو ضرورت او ارزښت منتفي شي، هغه اجازه هيڅ ارزښت نه لري چې له کتلو وروسته وي.

عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم سَأَلَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسْتَأْذِنُ عَلَى أُمِّي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : نَعَمْ فَقَالَ الرَّجُلُ : إِنِّي مَعَهَا فِي الْبَيْتِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم : اسْتَأْذِنْ عَلَيْهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ : إِنِّي خَادِمُهَا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم : أَتُحِبُّ أَنْ تَرَاهَا عُرْيَانَةً ؟ قَالَ : لا، قَالَ : فَاسْتَأْذِنْ عَلَيْهَا.

سنن البيهقي

له عطاء بن يسار رضی الله عنه روايت دئ چې يوه سړي له رسول الله صلی الله عليه و سلم پوښتنه وکړه او وئې ويل: يا رسول الله! آيا د خپلې مور خونې ته د ورتلو په وخت کې به هم ترې اجازه غواړم؟ رسول الله صلی الله عليه و سلم وفرمايل: هو؛ هغه سړي وويل: زه خو له هغې سره په يوه کور کې اوسېږم، نو رسول الله صلی الله عليه و سلم وفرمايل: له هغې اجازه غواړه، هغه سړي وويل: زه ئې خادم يم، رسول الله صلی الله عليه و سلم وفرمايل: آيا دا خوښوې چې بربنډه ئې وګورې؟ وئې ويل: نه، وئې فرمايل: نو اجازه ترې غواړه.

څوك به د كورنۍ مدير او قيم وي؟

د قرآن له نظره نارينه د كورنۍ قيم، ناظم او مدير دئ، خو د مېرمنو د حقونو دروغجن او رياء كار مدافعين دا د مېرمنو په اړه تبعيض او بې عدالتي ګڼي، راشئ د قرآن هغه آيت خپلې مخې ته كېږدو چې دا لاربشوونه په كې راغلې، دې مبارك آيت ته ځير شئ:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعۡضَهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ وَبِمَآ أَنفَقُواْ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٞ لِّلۡغَيۡبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُۚ وَٱلَّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهۡجُرُوهُنَّ فِي ٱلۡمَضَاجِعِ وَٱضۡرِبُوهُنَّۖ فَإِنۡ أَطَعۡنَكُمۡ فَلَا تَبۡغُواْ عَلَيۡهِنَّ سَبِيلًاۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيّٗا كَبِيرٗا * النساء: ٣٤

نارينه پر ښځو قيم (مدبر او منتظم) دي، د هغه فضيلت په وجه هم چې الله يوه ته پر بل وركړى او د خپلو مالونو د انفاق له كبله هم، نو صالحې ښځې مطيع وي او په غياب كې د هغه څه ساتونكې وي چې الله خوندي كړي او د كومو ښځو له بدخويي او سرغړاوي چې وېره لرئ نو نصيحت ورته وكړئ، په بستر كې ترې لرې شئ او وئې وهئ، نو كه ستاسو اطاعت ئې وكړ نو هسې حيلې او بهانې ورته مه لټوئ، بې شكه چې الله ستر لوړ دئ.

د دې مبارك آيت په ترڅ كې د كورنۍ د خپلمنځي چارو او د ښځې او مېړه د وظائفو په اړه لاندې هدايات وركړى شوي:

● کورنۍ یوه وړوکې ټولنه ده، وړه او لویه ټولنه یوه قیم، رئیس او ناظم ته ضرورت لري، له مدیر او قیم پرته ټولنه د تشتت او بدنظمۍ ښکار کېږي، الله تعالی د کورنۍ د قیمومیت او مدیریت دنده نارینه ته سپارلې او د دې لپاره ئې دوه دلائل وړاندي کړي: لومړی دا چي د دې وظیفې لپاره نارینه تر ښځي مناسب دئ. د ښځي د عاطفې او عقل ترمنځ انډول داسي دئ چي د عاطفې اړخ ئې کافي دروند دئ، ځواکمنه عاطفه ورکړی شوې، هومره چي اکثراً عقل تر خپل اغېز لاندي راولي، همدې صفت ته د اولاد د روزني لپاره اړه وه، د همدغي عاطفې په حکم د اولاد د هوسایۍ او سوکالۍ لپاره خپله هوسایي قرباني کوي، دا هغه څه دي چي نارینه ترې محروم دئ، د نارینه عاطفه د دې په څېر ځواکمنه نه ده، د عقل او عاطفې ترمنځ ئې نسبي انډول شته، د قیمومیت او مدیریت لپاره دغه انډول ته ضرورت دئ او دوهم دلیل ئې دا چي د کورنۍ ټول مصارف ئې په غاړه دي، له مهر نیولې بیا تر کور، جامو او نفقې پوري.

● صالحي ښځي هغه دي چي په کورنۍ کي د مېړه قیمومیت مني، دا هڅه نه کوي چي دا د کور واکمنه او مېړه ئې دې ته تابع او منقاد وي، د خاوند په غیاب کي باید د ټولو هغو شیانو حفاظت وکړي چي الله تعالی ئې د حفاظت امر کړی، خپل عفت، خپل ماشومان، د خاوند مال او د ده عزت.

د دې آیت له مخي نارینه د کور (چارواکی) او مېرمن ئې (ساتونکې)

ده. صالحه ښځه هغه ده چې د وظائفو دا وېش مني او خپله دنده په ښه توګه ترسره کوي.

که څه هم د دغو دوو دلائلو له مخې اسلام نارینه د کورنۍ قیم ټاکلی خو دواړه مخصوصاً نارینه ئې په ښه سلوك او د کورنۍ په ټولو کارونو کې په مشوره مکلف کړی.

که ښځو نشوز کاوو، نه ئې دا پورتنی تقسیم منلو او نه ئې د ساتني دنده په امانتدارۍ او اخلاص ترسره کوله، ځان ئې تر مېړه اوچت ګاڼو او هڅه ئې کوله چې هغه ځان ته مطیع کړي، نو د ستونزې د حل لپاره ئې خاوند څو کارونه کولی شي: په وعظ او نصیحت سره دې هغه اصلاح کړي، که وعظ او نصیحت نتیجه ورنکړه، نو څه وخت دې ترې مرور شي، خو داسې مرور نه چې یا دی کور ورته پرېږدي او یا دا له خپل کور بل ته ولېږي، نه، پخپله خونه او بستره کې دې لږ ترې لرې څملي، کېدی شي په دې سره د هغې بې ځایه غرور مات شي او روغه جوړه وشي، خو که دې تدبیر هم نتیجه ورنکړه نو د تأدیب لپاره ئې وهلی شي، خو دا وهل به داسې وي لکه پلار چې زوی تأدیبوي، هدف به اصلاح وي نه غچ او انتقام، نه د خپلې برلاسۍ ثابتول، نه به ئې پر مخ او بل نازك ځای وهي او نه به د داسې شي ګوزار ورباندې کوي چې ټپي ئې کړي. که په دې سره هغې له نشوز لاس واخیست او د مېړه اطاعت ته چمتو شوه، نو باید د تېرو کړو په وجه ئې ونه ځوروي او د ځورولو لپاره ئې حیلې او بهانې ونه لټوي.

د آیت په پای کې د الله تعالی دوه صفتونه راغلي چې له پورتني مضمون سره ئې خاص تعلق دئ: الله لوړ او ستر دئ، لويي او کبر يوازي له ده سره ښايي، نه دي ښځه کبر او لويي کوي او نه ئې مېړه، ستونزه له همدې راولاړېږي چې يو تر بل ځان اوچت وګڼي، کبر او لويي وکړي، بل ته د حقارت په سترګه وګوري او حقوق ئې تر پښو لاندې کړي.

که ستونزه په دې هم حل نشوه نو لانجه بايد د يوه مصلح ګډ کورني هيئت د حکميت له لارې حل شي، لکه چې قرآن فرمايي:

وَإِنۡ خِفۡتُمۡ شِقَاقَ بَيۡنِهِمَا فَٱبۡعَثُواْ حَكَمٗا مِّنۡ أَهۡلِهِۦ وَحَكَمٗا مِّنۡ أَهۡلِهَآ إِن يُرِيدَآ إِصۡلَٰحٗا يُوَفِّقِ ٱللَّهُ بَيۡنَهُمَآۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرٗا * النساء: ٣٥

او که د دوی ترمنځ له بېلتون وويرېدئ نو يو حکم د ده له کورنۍ او يو حکم د دې له کورنۍ ورولېږئ، که ئې د اصلاح اراده وه نو الله به د دواړو ترمنځ موافقت راولي، يقيناً چې الله خبردار پوه دئ.

که مخکني تدبيرونه مؤثر ثابت نه شول، نو بايد د دواړو د کورنيو د مداخلې له لارې شخړه حل شي، دوه کسيزه جرګه دې وټاکل شي، يو د يوه له کورنۍ او بل د بلې له کورنۍ، دې جرګې ته دې د کشالې د حل و فصل واك ورکړی شي، دواړه دې د جرګې وروستۍ پرېکړې ته غاړه کېږدي. په دې سره به قاضي ته د شخړې د وړاندې کېدو او يا طلاق مخنيوی وشي.

که د مصالحې حکم هيئت هم ونه توانېدو د دوی لانجه حل کړي او

د دوی دواړو له بېلتون پرته بله د حل لار نه وه نو اسلام نارينه ته دا حق ورکړی چي خپله مېرمن طلاق کړي او مېرمني ته ئې دا حق ورکړی چي د طلاق مطالبه وکړي، دا مطالبه هم خپل خاوند ته وړاندي کولی شي او هم د هغه د مخالفت او عدم توافق په صورت کي محکمې ته.

دا بايد په پام کي ولرو چي په نورو ژوو کي هم نارينه د کورنۍ قيم، مدير او ساتونکی دئ، د هر يرغل مقابله کوي، سره له دې چي ځان او بچو ته د خواړو په مهيا کولو کي دواړه په ګډه برخه اخلي، حتی زمريان ګورو چي اکثرًا د ښکار دنده هم د زمرۍ (ښځي) په غاړه وي، په ځانګړې توګه هغه مهال چي د زمري عمر زيات شي او د زمرۍ په څېر منډې نشي وهلی، دا مهال د ښکار دنده په بشپړه توګه د زمرۍ په غاړه وي، او دا وفاداره مېرمن تل خپل ښکار د مېړه مخي ته ږدي، لومړی هغه ځان موړ کړي بيا دا په خوراك پيل کوي، دا کافي ګڼي چي مېړه ئې د دې او بچيانو ساتنه کوي.

آيا تر يوې مېرمني زياتي ښځي درلودل جرم دئ؟

په قانون منع خشونت کي هغه څوك مجرم او د سزا وړ ګڼل شوی چي تر يوې زياتي مېرمني ئې په نکاح کړې؛ پرته له دې چي د مدني قانون اړوند شرط تأمين کړي!! راشئ وګورو چي قرآن په دې اړه څه ويلي، په کوم صورت کي ئې تر يوې د زياتو ښځو نکاح کول جائز ګڼلي او کوم شرائط ئې وضع کړي؟ او که څوك دا شرائط مراعات نه کړي نو آيا د هغه لپاره ئې

کومه سزا ټاکلې او که مېرمني ته ئې دا حق ورکړی چې د خپلو حقوقو ترلاسه کولو او یا نکاح فسخ کولو لپاره مناسبي لاري چاري ولټوي؟ قرآن فرمايي:

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا۟ فِى ٱلْيَتَـٰمَىٰ فَٱنكِحُوا۟ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثْنَىٰ وَثُلَـٰثَ وَرُبَـٰعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ فَوَٰحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُوا۟ * النساء: ۳

او که له دې ووېرېدئ چې د يتيمانو په اړه به عدالت ونکړئ، نو له دغو ښځو د خپلي خوښي، دوه دوه، درې درې او څلور څلور په نکاح کړئ، خو که ووېرېدئ چې عدالت به ونکړئ نو بيا به يوازي يوه وي او په خپل واك کي وينځي مو، دا دې ته نږدې ده چې ظلم ونکړئ.

د دې آيت په ارتباط لاندي ټکي په پام کي وساتئ:

- که يتيمان داسي ولي ته پاته شوي وي چې د دوی ترمنځ نکاح روا وي، لکه د تره زوی، نو ولي په هغه صورت کي دا کار کولی شي چې له يتيم سره د خواخوږۍ په نيت دا کار وکړي، بې عدالتي ترې ونشي، د خپل شوق پوره کولو او د يتيم د مال ترلاسه کولو په نيت نه وي.
- که د بې عدالتۍ وېره ئې درلوده نو له داسي نکاح دې ډډه وکړي او پر ځای دي له نورو ښځو څوك په نکاح کړي.
- خو له دې نورو ښځو مراد کومي ښځې دي؟ له يتيم سره ئې څه تعلق شته که نه؟ په يوه آيت کي د دواړو له راتلو خو معلومېږي چې د يتيمانو

او دغو ښځو ترمنځ حتماً څه ارتباط باید وي. تاسو پوهېږئ چي له یتیمانو سره یوه لویه مرسته دا ده چي د دوی میندي بې کفیل او متولي پاته نشي، څوك ئې په نکاح کړي، په دې نکاح سره به له یوې خوا هغه تشه ډکه شي چي د خپل پلار له مړيني وروسته د یتیمانو په برخه شوې او له بلې خوا به د کونډو مشکل حل شي، دا لویه بې عدالتي ده چي د چا پلار د اسلام په لار کې شهید شي، یا په خپل مرگ ومري، نو هم ئې زامن بې کفالته پاته شي او هم ئې ښځه، نه څوك د یتیم په وړاندي د مسئولیت احساس وکړي او نه د کونډو په اړه. د کونډو او یتیمانو د مشکل تر ټولو غوره او مناسبه د حل لار همدا ده چي کونډې په نکاح شي. د یتیمانو د بحث په ضمن کې د تعدد زوجات ذکر همدا مطلب افاده کوي چي دا اجازه په اصل کې د دغي لویي ستونزي د حل لپاره ورکړی شوې، د پیغمبر علیه السلام له سنت هم دغه معلومېږي او د صحابه وو له عمل هم، چي له هر جنگ وروسته دوی تر هر څه د مخه د دې موضوع ته اهتمام کاوو چي د خپلو شهیدانو ورونو د کونډو او یتیمانو ستونزه حل کړي، حتی د جنگ په میدان کې به ئې دا پرېکړه کوله چي څوك څوك به د کوم کوم شهید کونډه په نکاح کوي او د یتیمانو کفالت او پالنه به ئې په غاړه اخلي. له عائشې رضی الله عنها پرته د پیغمبر علیه السلام نوري بیبیاني کونډې دي او رسول الله صلی الله علیه وسلم په همدې موخه په نکاح کړې.

- هسي هم د ښځو شمېر تر نارینه وو زیات دئ، عادتاً نجوني تر هلکانو

زياتي پيدا کېږي، په جنګونو کې خو اکثر نارينه مري او هر جنګ په جګړو کې ښکېل ولسونه د کونډو او تر نارينه وو د ښځو د شمېر د زياتېدو له ستونزې سره مخامخ کوي، د شورويانو په ضد د جهاد په دوران کې يو نيم مليون افغانان په شهادت ورسېدل، چې اکثر ئې نارينه وو، د ايران او عراق په جنګ کې يو مليون ايرانيان ووژل شول چې غالب اکثريت ئې نارينه وو، په دې دواړو ملکونو کې به له جګړو دا راولاړه شوې ستونزه څنګه حل کېږي؟ د غرب په څېر د زنا د جائز ګڼلو له لارې؟! د متعه او موقتي نکاح له لارې؟! که د زوجاتو تعدد ته د اجازې ورکولو له لارې؟ د زنا په اړه خو نن د نړۍ فرد فرد ته معلومه شوه چې پايلې ئې څومره خطرناکې دي او انسانانو ته ئې څومره ستونزې راپيدا کړې، د ايډز خطرناکه بيماري له همدې راپيدا شوې، ايران ونه توانېدو چې په موقته نکاح او متعه سره دا ستونزه حل کړي، که څه هم تر سل زرو زياتې ايرانۍ ښځې افغانانو په نکاح کړې خو د ايران دا ستونزه په خپل حال پاته ده. د دې ستر مشکل د حل يوازينۍ لار هغه ده چې اسلامي شريعت معرفي کړې او په دغه مبارك آيت کې ورته اشاره شوې، اسلام نه يوازې دا جائز ګڼي بلکې هغه د همت او مېړانې او په يتيم او کونډې د زړه سوي نښه ګڼي، خو وايي چې هم به له يوې د زياتو ښځو کول د عدل په موخه وي او هم به په يوې ښځې اکتفاء د عدل په حکم. په دواړو آيتونو کې د عدل ذکر د همدې لپاره راغلی.

هغه کمعقله کسان چي د زوجاتو د تعدد په اړه پر اسلام نيوکې او اعتراضات کوي او هغه د عدالت او مساوات خلاف کار ګڼي، دې پوښتني ته له ځواب ويلو عاجز دي چي د کونډو او يتيمانو ستونزه به څنګه حل کېږي، تر نارينه وو د ښځو د شمېر د زياتوالي په صورت کې به دا مشکل څنګه حل کوو؟ دوی نه په غرب کې د زنا په جواز اعتراض کوي، نه په دې چي يو کس يوه قانوني ښځه لري او لس غير قانوني او نه په دې چي په غرب کې زنا په تجارتي کار وبار بدله شوې او د حکومتونو د عوائدو يو مورد هغه ماليه ده چي له فاحشو ئې ترلاسه کوي، د لندن په يوه ښار کې اويا زره فاحشو ته د دې تجارت اجازه ورکړی شوې او دولت ته ماليه ورکوي، عجيبه ده چي ځوك زنا جائزه ګڼي، خو هغه قانوني، صفا او سټره نکاح ناجائزه ګڼي چي اسلام د عدل په موخه او شرط روا کړې، په داسي حال کې چي اسلام نکاح هغه تړون ته وايي چي د ښځې او نارينه ترمنځ او د دواړو په موافقه ترسره کېږي، که کومه ښځه پخپله خوښه له داسي مېړه سره نکاح کوي چي نوري ښځې هم لري نو په دې باندي د نورو د اعتراض لپاره څه مجال پاته کېږي؟!!

په داسي حال کې چي اسلام د ښځې موافقه د نکاح لپاره اساسي شرط ګڼلی، نو دا بې بنسټه اعتراض به څه وزن لري چي نارينه ولې تر څلورو مېرمنو پوري په نکاح کولی شي، ځوك چي غواړي بن ونه لري نو له داسي چا سره دي نکاح نه کوي چي بله مېرمن هم لري.

نه پوهېږو هغه کسان څنګه ځانته د دې حق ورکوي چې د اسلام په دې اصل اعتراض وکړي، په داسې حال کې چې د یوې قانوني ښځې تر څنګ د ګڼ شمېر غیرقانوني جنسي ارتباطاتو په درلودو اعتراض نلري!! کمونستان خو د (کورنۍ جوړېدل) د (فردي ملکیت) په څېر د غیر کمونستي ټولنې نښه ګڼي او په دې باور دي چې په دې برخې کې هم باید فردي ملکیت له منځه ولاړ شي، باید کورنۍ منحل او آزاد جنسي تعلقات رائج شي، اولاد د کورنۍ (مال) نه بلکې د ټولني (مال) وګڼل شي، دولت د دوی روزنه په غاړه واخلي، د کورنۍ د غېږ پر ځای باید په وړکتون کې وروزل شي، په کورنۍ کې د دوی روزنه په دوی کې د (فردي ملکیت) غلط افکار راولاړوي!! خو راشئ وګورو چې د غیر قانوني او آزادو جنسي تعلقاتو نتائج څه وو او نن (علم) په دې اړه څه وایي او د کومو خطرناکو اجتماعی ستونزو او نا علاجه ناروغیو منشأ ئې ګڼي!! د (ایډز) په شان ناعلاجه ناروغي، د ګڼ شمېر نورو جسمي او رواني ناروغیو په شمول، د همدې فاجعې نتائج ګڼي او وایي: اکثر ستر ستر جانیان هغه دي چې د مور په غېږ کې نه دي روزل شوي، د پلار د ترحم او مینې لاس ئې پر سر نه دئ تېر شوی، داسې څوک ئې نه دئ موندلی چې صادقانه ترحم، عاطفه، زړه سوی او رښتینې مینه ئې له هغه زده کړې وي.

تاسو په مرغانو کې ګورئ، هغه مرغان چې د نر او ښځې شمېر ئې سره برابر دئ، دوه دوه سره جوړه کېږي او بېله کورنۍ جوړوي، ناسته

پاسته، الوتل او اوسېدل ئې سره یو ځای وي، لکه ښارو (مینا)، مرغۍ او کوترې، خو هغه مرغان چې د نارینه وو شمېر ئې تر ښځینه وو لږ دئ یو یو ئې گڼ شمېر ښځې پالي، چرگان ئې یو مثال دئ. ښایي بده نه وي چې د خپلو سترگو یو لیدلی جریان دلته ولیکم: په چهارآسیاب کې په یوه کور کې اوسېدم، غولي ته راووتم او ناڅاپي مي سترگې په یوه چرگ ولگېدې چې له نورو یوازې په غولي کې گرځې، نورې چرگې له کلا بهر دې، د انگور یوه دانه ئې وموندله، په مښوکه کې ئې راپورته کړه، څو ثانیې په فکر کې ولاړ، بیا ئې یو خاص غږ وکړ، له بهره یوه چرگه په منډه د ده خوا ته راغله، ده د انگور هغه دانه په زمکه واچوله او هغې چرگې وخوړه!! دا په داسې حال کې چې ده د څو چرگو پالنه په غاړه درلوده، هغوی به ئې ساتلې، مازدیگر به ئې کوډلي ته ننه ایستلې، زمکه به ئې په خپلو پیاوړو منگولو ورته کیندله، له وني به ئې پاڼې ورته راشکولې، کله چې به د دانو لوښی د دوی په وړاندې کېښودی شو نو هغه به لومړی خپلو مېرمنو ته فرصت ورکړ چې دانه وخورې او ده به تر دوی وروسته د دانو په خوړلو پیل وکړ، خدای خبر له څومره مودې وروسته د انگور یوه خوږه دانه په لاس ورغلې وه او څومره به ئې زړه غوښتل چې هغه پخپله وخورې، خو لوړ همت او د خپلو مېرمنو په نسبت زړه سوي او رحمت دې ته اړ کړ چې یوه مېرمن راوبلي او دا دانه د هغې مخې ته کېږدي!! له ځان سره مي ویل: آیا د انسانانو نارینه هم دومره همت، مېړانه او عاطفه لري؟!!

د آیت له ورستۍ فقرې معلومېږي چې د عدم عدالت له وېرې په وینځې (چې اوس نشته) یا یوې ښځې اکتفاء دې ته نږدې ده چې له ظلم کولو خوندي پاته شئ. په دې صورت کې هم د ښځې ټول حقوق اداء کولی شئ او هم ئې ماشومان ښه پاللی شئ.

اما دا چې پیغمبر علیه السلام ته ولې د (نه) ښځو د نکاح اجازه ورکړی شوې، د دې دلائل څه دي او دا کار په کومې زمانې کې او د پیغمبر علیه السلام د مبارك ژوند په کوم پړاو کې تر سره شوی؟ ځواب ئې دا دئ:

ټولو ته جوته ده چې رسول الله صلی الله علیه و سلم په پنځه ویشت کلنۍ کې واده وکړ، خدیجه رضی الله عنها د ده لومړۍ بي بي څلوېښت کلنه کونډه وه، د هغې تر وفات پورې ئې بله ښځه نه ده کړې، تر پنځوس کلنۍ پورې ئې یوازې یوه ښځه درلوده، د خدیجې رضی الله عنها له وفات وروسته ئې سوده رضی الله عنها چې کونډه وه، په نکاح کړه، سوده له لومړیو مسلمانانو وه، له خپل مخکني مېړه سره ئې یو ځای حبشې ته هجرت وکړ او د هجرت سختې شپې او کړاوونه ئې وګالل، نه ئې مال درلود او نه جمال او پېغلتوب، امتیاز ئې قوي ایمان او د ایمان په لار کې قرباني وه، پیغمبر علیه السلام صرف یوه ښځه په پېغلتوب کې کړې، نورې بیبیانې ئې کونډې وې، هره یوه ئې د یوه لوی اجتماعی مصلحت لپاره په نکاح کړې، ښایي د حفصه رضی الله عنها د نکاح څرنګوالی د نورو ودونو د املونو لپاره ښه مثال وي:

حفصه رضی الله عنها د عمر رضی الله عنه لور وه، مخکنی مېړه ئې د بدر په جګړی کې ټپي شو، په مدینه کې وفات شو، عمر رضی الله عنه؛ خپلو ملګرو ابوبکر رضی الله عنه او عثمان رضی الله عنه ته ورغی او له هغوی ئې وغوښتل چې حفصه په نکاح کړي، خو دوی د خپلو معاذیرو په وجه ډډه وکړه، عمر رضی الله عنه دا مشکل له پیغمبر علیه السلام سره یاد کړ او هغه په دې خاطر له حفصې رضی الله عنها سره د نکاح اراده وکړه چې له خپل نږدې او مخلص ملګري سره د یوې داسې ستونزې په حل کې مرسته وکړي چې نورو ورته حل نه کړی شوه.

همدا راز زینب رضی الله عنها چې مېړه ئې د بدر په جګړې کې په شهادت ورسېدو، عمر خوړلې کونډه وه، په نېکو کارونو کې هومره مشهوره وه چې خلکو به د (بې وزلو مور) په نامه یادوله، پیغمبر علیه السلام هغه په دې خاطر ځانته نکاح کړه چې له یوې خوا ئې د یوه بدري مجاهد په اړه خپله خواخوږي ښودلې وي او له بلې خوا ئې د یوې داسې نومیالۍ، خیري او با ایمانه ښځې ستونزه حل کړې وي. دا نېکه بي بي یوازي دوه کاله نور ژوندۍ وه.

همدا راز ام سلمه رضی الله عنها چې ٦ اولاده ئې درلودل، مېړه ئې د احد په جګړې کې زخمي شو، د بلې جګړې په دوران کې د ده زوړ پرهار پرې شو او له همدې وفات شو، پیغمبر علیه السلام د ده په مړیني هومره خواشینی شو چې اوښکې ئې توی شوې، د ده له مړیني ٤ میاشتې وروسته

ئې ام سلمې ته ځوك د خطبې لپاره ورولېږو، هغې خپل عذر داسې وړاندې کړ: زه عمر خوړلې یم، ډېر اولادونه لرم، نه غواړم ستا د اذیت باعث شم. خو پیغمبر علیه السلام غوښتل په دې نکاح سره مسلمانانو ته د خپلو دیني ورونو په نسبت د وفادارۍ او د کونډو او یتیمانو د پالنې او روزنې نه هېرېدونکې اسوه وړاندې کړي. ام سلمې ته ئې قناعت ورکړ او دا نکاح ترسره شوه. د پیغمبر علیه السلام ټول ودونه همداسې وو.

په دې ودونو کې یو بل ستر مصلحت هم مضمر وو او هغه دا چې د پیغمبر علیه السلام د بیبیانو له لارې د دین یوه لویه برخه مسلمانانو ته رسېدلې، دوی د نورو ښځو لپاره د ښوونکو حیثیت درلود، نورو ښځو به له دوی دین زده کاوو، که تاسو د روایاتو کتابونه وڅېړئ په ځرګنده به وګورئ چې د دې کتابونو په هر مخ کې له همدې بیبیانو یو په بل پسې روایتونه ستاسو مخې ته راځي.

ولې د طلاق واك نارینه ته سپارل شوی؟

د دې پوښتنې په اړه چې اسلام ولې د طلاق حق نارینه ته ورکړی، باید ووایو: اسلام د طلاق له لاندې ممکنو ځلورو صورتونو یو غوره کړی:

الف: ښځه او مېړه په ګډه د طلاق فیصله وکړي.

ب: اختلاف محکمې ته وړاندې شي او محکمه په دې اړه وروستۍ فیصله وکړي.

ج: د طلاق حق ښځې ته ورکړی شي.

د: د طلاق پرېکړه د مېړه په لاس کې وي.

مخکې له دې چې وګورو اسلام ولې څلورم صورت غوره کړی باید څو خبرې په پام کې ولرو:

- اسلام له طلاق کرکه لري، د مجبوریت لپاره جواز ورکوي، خو هغه تر ټولو کرکجن حلال کار او د حل وروستۍ لار ګڼي.
- په اسلام کې نارینه له یوې خوا په دې مکلف شوی چې د کورنۍ ټول لازم ورځني مصارف په غاړه واخلي، هغه به د کورنۍ د ټولو مصارفو متکفل وي. له بلې خوا په دې مکلف شوی چې د نکاح په ورځ به هومره مهر په غاړه اخلي چې ښځه ورباندې راضي شي، دا (مهر) د ښځې حق دئ او د دې د راتلونکي لپاره یو مهم تضمین. (ښځه) کولی شي له (مېړه) هومره مهر ترلاسه کړي چې د دې راتلونکی تضمین کړي او د وخت ناوخت، بې ځایه او بې موجبه طلاق مخه ونیسي، مېړه ونشي کولی چې له یوې خوند واخلي، له لنډې مودې وروسته هغې ته طلاق ورکړي او د هوس په حکم بله په نکاح کړي، طلاق نباید په یوې ملعبې بدل شي، د نکاح په ورځ باید داسې تدابیر ونیول شي چې دا مقدسه رابطه دوام وکړي، اسلام د همدې لپاره د مهر حق د ښځې د مستقبل لپاره د یوه تضمین په توګه وضع کړی.
- اسلام دوه دلیله د دې لپاره وړاندې کړي چې نارینه به د کورنۍ قیم وی او د طلاق پرېکړه به د ده له لوري کېږي:

الف: (مهر) ورکوي او د کورنۍ مصارف ئې په غاړه دي.

ب: د قيمومیت لپاره چي کومو مواصفاتو ته اړتیا ده، په نارینه کي دا مواصفات تر ښځو زیات دي. د ښځي طبیعي وظائف دا ایجابوي چي قوي عاطفه ولري. قوي عاطفه اکثراً د انسان (تعقل) تر اغېز لاندي نیسي، ښځه د همدې (قوي عاطفې) په حکم د اولاد د روزني ټولي ستونزي په ورين تندي قبلوي، بې خوبي ګالي، خپل ژوند او صحت په خطر کي اچوي، د اولاد د هري غلطۍ په وړاندي صبر کوي او حتی د پردیو په مقابل کي د دوی له هري غلطۍ دفاع کوي، د (قیادت) او (قضاوت) لپاره د (قوي عاطفې) پر ځای داسي (تعقل) ته اړتیا ده چي د عاطفې تر اغېز لاندي رانشي. د نارینه روحي جوړښت داسي دئ چي د (عقل) او (عاطفې) ترمنځ ئې تعادل او توازن شته او د (عاطفې) تله ئې د ښځو په شان تر (تعقل) درنه نه ده.

پداسي حال کي چي اسلامي شریعت د طلاق حق نارینه ته سپارلی، خوله دې حق د ښځی د ځورولو او د هغې په حقوقو د تېري په لار کي ناروا استفاده نشي کولی، که خبره دې حد ته ورسېده ښځه حق لري (محکمې) ته مراجعه وکړي، چي محکمه به یا د دې حقوق احیاء کوي او یا به دا رابطه فسخ کوي.

کونډې او حقوق ئې

تر اسلام مخکي به خلکو کونډې داسي ګڼلې لکه د میراث مال، لکه څاروي چي په پیسو اخیستل شوي وي او خپل واك او اختیار نلري، نه خپلي کورنۍ ته ستنېدی شوی او نه ئې پخپله خوښه له چا سره نکاح کولی

شوی، که به ئې وغوښتل چې خپلې کورنۍ ته ستنه شي نو دې ته به اړ کېده چې مهر او ټول هغه څه د مېړه ورثه وو ته مسترد کړي چې هغه ورکړي وو!! اوس هم په ډېرو جهل ځپلو ټولنو کې له ښځو سره همداسې ظالمانه او جاهلانه سلوك کېږي، په پښتنو کې خو دا ظالمانه دود دستور ډېر عام دئ، پلار ئې د بوده او څارويو په څېر خرڅه کړي، د مېړه له مرګه وروسته د میراث مال ګڼل کېږي، د مېړه خپلوان به د دې برخليك ټاکي، د پلار کور ته نشي ستنېدی، د خپل راتلونکي خاوند په اړه نه څه ويلی شي او نه څه کولی شي، د خپل مخکني مېړه ورور ته به په نکاح کېږي، که ئې ورور ماشوم وو تر هغه به انتظار کوي چې ستر شي او که ئې ورور نه وو نو کوم بل خپلوان ته به ئې په نکاح کوي!! اسلام دا کار ستر ظلم وګڼو او هغه ئې تحريم کړ، مسلمانانو ته ئې امر وکړ چې نه به کونډې خپل ميراث ګڼئ، نه به ئې د خپلې خوښې له مېړه سره له نکاح منع کوئ او نه به د مهر او نورو شيانو د بېرته ترلاسه کولو لپاره هغه ځوروئ. د ښځو خاوندانو ته ئې امر وکړ چې له دې سره به ښه سلوك کوئ، که مو خوښه نه وي په دې طمع او اميد ئې وساتئ او له ناروا سلوك ډډه وکړئ چې اميد دئ الله ئې تاسو ته د خير او ښېګڼې ذريعه کړي، که ئې اخلاق ښه نه وو او کومه څرګنده بداخلاقي مو په کې ومونده، بيا دا اختيار لرئ چې د کوم څه په بدل کې ئې طلاقي کړئ.

کونډې او مطلقه مېرمنې د خپل مېړه د انتخاب حق

لري

قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې مطلقه مېرمني له دې منع نه کړو چې ځان ته مناسب مېړه غوره کړي، فرمايي:

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَٰجَهُنَّ إِذَا تَرَٰضَوْا۟ بَيْنَهُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ ۗ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَأَطْهَرُ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ * البقره: ۲۳۲

او کله چې مو مېرمنو ته طلاق ورکړ او دوی د خپل عدت پای ته ورسېدې، نو دوی له دې مه راګرځوئ چې د خپلي خوښي مېړه سره نکاح وکړي، که په ښه توګه په خپلو کې سره راضي شوي وي، په دې سره ستاسو هغه چا ته پند ورکول کېږي چې په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري، دا درته غوره او د تزکيې او پاکۍ سبب ده او الله پوهېږي او تاسو نه پوهېږئ.

يعني طلاقي شوې ښځې د خپلي خوښي له مېړه سره له نکاح مه منع کوئ، که دا د دې پخوانی مېړه وي او که نوی، نه ئې د کورنۍ غړي بايد دا کار وکړي او نه ئې پخوانی مېړه، په ټولني کې د اخلاقي مفاسدو د مخنيوي لپاره همدا طريقه ترټولو غوره ده چې پرېږدئ کونډې او مطلقه ښځې د خپلي خوښي له مېړه سره نکاح وکړي، په زور نکاح کول او د خپلي خوښي له خاوند سره له نکاح مخنيوی، په ټولني کې د فتنو او اخلاقي مفاسدو باعث کېږي.

که څه هم دا توصیه د مطلقه مېرمنو په اړه ده خو رشد او د عقل پوخوالي ته رسېدلي لوښي او زامن هم پرې قیاس کېدی شي، دا د مور پلار او اولیاوو حق او وظیفه ده چې اولاد ته د زوج په انتخاب کې نېکه مشوره ورکړي، خو حق نه لري خپله خوښه پرې تحمیل کړي، شریعت د دوی توافق گټور گڼلی خو د نکاح رکن او شرط ئې نه دئ گرځولی. اسلام له یوې خوا د کونډې اولیاوو ته ویلي چې هغه د خپلې خوښې له خاوند سره له نکاح مه منع کوئ، خو له بلې خوا ئې ښځه په دې مکلفه کړې چې د نکاح په اړه د خپل ولي رضایت په پام کې ولري، دا د دې لپاره چې نکاح د کورنیو ترمنځ د نږدې والي سبب شي نه د دښمنۍ او نفرت سبب.

په دې اړه دوه اساسي خبرې باید په پام کې ولرو:

- د ښځې اولیاء باید خپله خوښه پر هغې تحمیل نه کړي، له بې ځایه ځورولو او تنگولو ئې ډډه وکړي، هغه دې پرېږدي چې د خپلې خوښې له کس سره نکاح وکړي، دا هم په خدای او آخرت د ایمان تقاضا ده او هم له اخلاقي فساد د مخنیوي ذریعه.
- ښځه باید په پټه او د اولیاوو په غیاب کې دا کار ونکړي، له دې فتنې راولاړېږي، د کورنیو ترمنځ کرکه او نفرت راپیدا کوي.

لاندي دوه روایات همدغه حقائق توضیح کوي:

رُوِيَ أَنَّ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ كَانَتْ أُخْتُهُ تَحْتَ أَبِي الْبَدَّاحِ «١» فَطَلَّقَهَا وَتَرَكَهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا، ثُمَّ نَدِمَ فَخَطَبَهَا فَرَضِيَتْ وَأَبَى أَخُوهَا أَنْ يُزَوِّجَهَا وَقَالَ:

وَجْهِي مِنْ وَجْهِكِ حَرَامٌ إِنْ تَزَوَّجْتِيهِ. فَنَزَلَتِ الْآيَةُ. قَالَ مُقَاتِلٌ: فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعْقِلًا فَقَالَ:" إِنْ كُنْتَ مُؤْمِنًا فَلَا تَمْنَعْ أُخْتَكَ عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ" فَقَالَ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، وَزَوَّجَهَا مِنْهُ. وَرَوَى الْبُخَارِي

روايت شوی چي د معقل بن يسار خور د ابي البداح په نكاح كي وه، هغه طلاق وركړ، عدت ئې تېر شو، خو په خپل كار پښېمانه شو، د بيا نكاح پيغام ئې وروليږو، دا هم راضي شوه خو ورور ئې له دې نكاح سره مخالفت وكړ او خپلي خور ته ئې وويل: كه دي نكاح ورسره وكړه زما ليده كاته به درسره حرام وي، دا آيت نازل شو، پيغمبر عليه السلام معقل راوغوښت او ورته وئې ويل: كه مؤمن يې نو خور دي له ابي البداح سره له نكاح مه منع كوه. هغه وويل: پر الله مي ايمان دئ. نو هغه ئې په نكاح وركړه.

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم « أَيُّما امرأة نكحت بغير إِذن وليها. فنكاحها باطل ، فنكاحها باطل ، فنكاحها باطل. ...

- له عائشي رضى الله عنها روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: كومه ښځه چي د خپل ولي له اجازې پرته نكاح وكړي نو نكاح ئې باطله ده، نكاح ئې باطله ده، نكاح ئې باطله ده.

دې ته مو پام وي چي امام ابوحنيفه رحمه الله د نكاح لپاره د مور پلار او ولي توافق ضروري او مفيد گڼي خو د صحت لپاره ئې د شرط په توگه نه مني، د دوی له توافق پرته هم نكاح صحيح گڼي، دا داسي ده لكه درې ځله طلاق چي اصولاً بايد بېل بېل او د طهر په حالت كي وي، او يو

ځای په یوه وخت درې طلاقه ورکول جائز نه دي، خو که چا همدا کار وکړ او خپلې مېرمنې ته ئې په یوه وخت درې طلاقه ورکړل نو دا درې طلاقه ګڼل کېږي نه یو طلاق. البته نور امامان د ولي توافق د نکاح د صحت لپاره داسې شرط ګڼي چې له هغه پرته نکاح باطله بولي.

د مېړوښو په اړه د اسلام لارښوونه

اسلام وايي: هیڅوك حق نه لري د بل منکوحه مېرمن په نکاح کړي، مګر له هغه وروسته چې مېړه ئې طلاق ورکړي او د عدت موده ئې بشپړه شي، هیڅوك باید د هغې ښځې د نکاح کولو هڅه ونه کړي چې بل مسلمان له هغې سره د نکاح پیغام لېږلی او معامله لا پای ته نه ده رسېدلې، لکه څنګه چې په تجارتي امورو کې مونږ ته سپارښتنه کوي چې د خپل مسلمان ورور په مبایعې کې خنډ نشو همداسې باید د هغې مېرمنې د نکاح کولو هڅه ونه کړو چې بل مسلمان ورسره په تفاهم بوخت دئ. د قرآن دې آیت ته ځیر شئ:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا * النساء: ٢٤

او مېړوښې ښځې (هم درته حرامې دي) مګر هغه چې ستاسو په واك کې

وي، دا پر تاسو ليکلې الهي فريضه ده او له دې سوا درته روا کړی شوې، چې په خپل مال سره ئې د نکاح کوونکو په توګه لټه وکړئ، نه د زنا کوونکو په توګه، نو که په دې (مال) سره مو له دې تمتع اخيستل وغوښتل، نو فرض مهر ئې ورکړئ او له مهر وروسته په هغه څه کې کومه ګناه درباندې نشته چې په خپلو کې درباندې راضي شئ، بې شکه چې الله باحکمته پوه دئ.

دلته د قرآن څو لارښووني زموږ په وړاندې ځلېږي:

- مېړوښې ښځې د نورو محرماتو په ضمن کې دي، په استثناء د هغو مېړوښو ښځو چې د مسلمانانو په واك کې راغلې او له خپلو سابقه مېړونو سره ئې تعلق قطع شوی، چې دا يا وينځې دي او يا له محارب دښمن په اسارت نيول شوې مېرمنې، وينځې خو اوس نشته، د اسيرو مېرمنو په اړه به يو له دغو کارونو کېږي: که ايمان راوړي نو د مسلمانو مېرمنو سلوك به ورسره کېږي، که په خپل مذهب ټينګار وکړي نو د مسلمانانو امير به يا دوی له خپلو اسيرانو سره تبادله کوي، يا به ئې د فديې په مقابل کې خوشې کوي او که دا ممکن نه وو نو چا ته به ئې په نکاح ورکوي مشروط په دې چې نکاح ئې جائزه وي.

له دغو ښځو علاوه نوري په دوه شرطونو په نکاح کولی شئ: لومړی دا چې په خپلې نکاح کې د دوی د ساتلو په اراده به ئې په نکاح کوئ نه د خپلې جنسي غريزې د اشباع لپاره په موقته توګه، او دوهم دا چې مهر ئې

ورکړئ.

قرآن د نکاح کوونکو نارینه وو لپاره د محصِنین او د نکاح کېدونکو ښځو لپاره د محصَنات صیغه کارولې، حِصن کلا ته وایي او محصِن هغه چا ته وایي چې بل په خپل حفاظت کې ساتي او محصَن هغه چا ته چې بل ئې د خپل حفاظت په غېږ کې ساتي، په دې سره قرآن د نکاح حقیقت څرګند کړی، یعني دا چې نکاح یوه موقته جنسي رابطه نه ده چې محض د خپل شوق پوره کولو یا د خپل جنسي ضرورت د رفع کولو لپاره ترسره شي، برعکس دا د نکاح په قید او احاطه کې د یوې کورنۍ د جوړولو لپاره غیرموقت تړون دئ، پام کوئ چې دې سپېڅلي تړون ته د پټې یارانې، یا د جنسي غریزي د اشباع رنګ ورنه کړئ.

ډېره عجیبه ده چې څوك د قرآن دا صراحت له پامه وغورځوي او موقته نکاح جائز وګڼي!! قرآن نه یوازې نکاح یو غیر موقت تړون ګڼي او په تکرار او ټینګار سره دا خبره کوي او په هیڅ ځای کې ئې داسې لفظ نه دئ کارولی چې له هغه د موقتي نکاح د جواز شائبه راپیدا شي، بلکې د بیان له لهجې ئې معلومېږي چې موقته نکاح داسې ګڼي لکه شهواني اقدام او په پټه یار نیول. پیغمبر علیه السلام دغو تأکیداتو ته په پام سره موقته نکاح تحریم کړه.

له نکاح او استمتاع وروسته ښځو ته خپل ټاکلی مهر له وعدې سره سم ورکول یوه الهي فریضه ده. خو که ښځه او مېړه په خپلو کې د مهر په

اړه کومه پرېکړه کوي، يو بل ته له خپل حق تېرېږي، د ورکړي موده ئې بدلوي يا کوم بل تغيير په کې راولي، دا کار کولی شي.

د آيت دوهمه برخه د لومړی برخي لپاره مزيد شرح او تفصيل دئ، په (فاء) او (به) سره له مخکنی برخي سره تړل شوې او په ډېر صراحت سره ښيي چي په دغي فقرې (أَحِلَّ لَكُم مَّا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَٰلِكُم) کې راغلی مطلب، په بعدي فقرې (فَمَا اسْتَمْتَعْتُم بِهِ مِنهُنَّ فَئَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً) کې مزيد توضيح شوی دئ، دلته له استمتاع؛ ځان ته حلالول او ترې ګټه اخيستل مراد دي، له (به) مال او له (اجورهن) د دوی مهر. لکه څنګه چي دا برخه د مخکنی لپاره شرح ده، له دې وروسته برخه د دې لپاره مزيد شرح ده: وَ لا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُم بِهِ مِن بَعْدِ الْفَرِيضَةِ.

متأسفانه ځينو له (استمتاع) (متعه) او موقته نکاح اخيستې او له (اجور) ئې د مهر پر ځای د موقتي نکاح اجوره. حال دا چي استمتاع له دې ځای علاوه په پنځو نورو ځايونو کې هم راغلې او په هيڅ ځای کې د متعه معنی نه ورکوي او يوازي د متمتع کېدو او ګټې اخيستو معنی افاده کوي او اجور د مهور په معنی په پنځو نورو آيتونو کې هم راغلی: د دې سورې په ۲۵ آيت کې هم له اجور مراد مهور دئ نه بل څه.

مصيبت دا دئ چي ځيني کسان د خپل مسلك او مذهب مربوط روايت ځان ته معيار او ملاك کړي او دا هڅه کوي چي د قرآن آيتونه د دغو رواياتو په ګټه تأويل کړي، که کوم روايت د قرآن له کوم آيت سره

مغایر مومي او د آیت ټول الفاظ او د الفاظو ترکیب ئې په صراحت او قاطعیت سره د ده روایت نفي کوي، دې ته نه تیاربږي چې یا روایت پرېږدي یا ئې د آیت په ګټه تأویل کړي، برعکس د آیت صریح مفهوم پرېږدي او داسې کوږ او له تکلف ډك مطلب ترې راباسي چې همدا غلط او ضعیف روایت تأیید کړي. د موقتي نکاح او متعې په اړه ئې کوم روایت ترلاسه کړی، باید له قرآن د دې روایت په تأیید کې کوم دلیل راپیدا کړي، خو څرګند دلیل نه مومي، برعکس ګوري چې قرآن د نکاح په دوام او غیرموقت والي تأکید کوي، د نکاح کوونکو لپاره د (محصنین) او د نکاح کېدونکیو لپاره د (محصنات) الفاظ کاروي او مسلمانانو ته مکرر او په تأکید سره وایي چې له نکاح داسې څه مه جوړوئ چې څرګندې زنا یا د پټې یار نیولو ته ورته وي، خو دی د قرآن مغایر روایت نشي پرېښودی، ناچار به په آیت کې لاسوهنه کوي او مطلب به ئې داسې برابروي چې د روایت تأیید ترې راووځي!! هغه روایت به څنګه د اعتبار وړ ګڼو چې د قرآن له صریح آیت سره تضاد او تعارض لري؟! په قرآن د ایمان تقاضا خو دا ده چې د داسې روایت په اړه ووایو: ښایي راوي اشتباه کړې ده یا ښایي دا روایت د هغې مرحلې په اړه وي چې لا دا آیت نه وو نازل شوی. قرآن د داسې خلکو څېره څومره ښه او دقیقه انځور او څنګه ئې هغوی معرفي کړي، هلته چې فرمایي:

وَإِنَّ مِنۡهُمۡ لَفَرِيقًا يَلۡوُۥنَ أَلۡسِنَتَهُم بِٱلۡكِتَٰبِ لِتَحۡسَبُوهُ مِنَ

ٱلۡكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ * آل عمران: ۷۸

او له دوی یوه ډله داسي ده چي په خپلي لیکني او کتاب خپلي ژبي داسي اړوي چي ته هغه د الله د کتاب یوه برخه وبولې، په داسي حال کي چي هغه د الله د کتاب برخه نه ده، دوی وايي: دا خبري ټولي د الله له لوري دي په داسي حال کي چي د الله له خوا نه دي، په الله پوري دروغ تړي سره له دې چي ښه پوهېږي.

آیا زنا او لواطت په خپل ذات کي جرم نه دئ؟

د منع خشونت سپېره قانون وايي: یوازي هغه زنا او لواطت جرم دئ چي په زور او جبر ترسره شي!! یعني زنا او لواطت په خپل ذات کي جرم نه دئ، هغه مهال د جرم بڼه غوره کوي چي په جبر او اکراه او د ښځي له موافقې پرته ترسره شي!! او دا هغه څه دي چي د منحطي او له معنوي او اخلاقي پلوه پرېوتې غربي نړۍ پر لمني تور داغ ګڼل کېږي، د عقل، علم او فطرت خلاف کار، هغه چي حیوانات هم ترې کرکه لري!! دغو غرب وهلو مېرمنو له غربي منحط او مبتذل فرهنګ همدا زده کړي، په دې قانون کي ئې افغاني مېرمني ته ټول هغه قانوني تسهیلات مهیا کړي چي له مخي ئې وکولی شي د یوې غربي مېرمني په څېر ژوند وکړي، ټولي دیني، معنوي او اخلاقي پولي ونړوي، دیني ارشاداتو او ملي دودونو ته شا کړي، د قانوني مېږه تر څنګ یاران ولري، هر مهال له هر چا سره چي زړه ئې غواړي له

کور وتلی شي، نه ئې پلار مخنیوی کولی شي او نه مېړه، یوازې دا پاته دي چې لیکلي ئې وی: له همجنس سره ازدواج هم جائز دئ او که څوك له داسې ازدواج د کومې مېرمنې یا سړي مخنیوی وکړي نو په څو میاشتو حبس به محکومېږي!! همغه څه چې د نورو غربي هېوادو تر څنګ د فرانسي سوسیالیست رژیم هم په پارلمان کې دا د همجنسانو تر منځ د ازدواج قانون تصویب کړ او په مخالفت کې ئې سلګونو زرو فرانسویانو په مظاهرو لاس پورې کړ. د غرب وهلو افغانانو ډېری له خرافاتو ډك مسیحیت ته اوښتي دي او بایبل ته د سپېڅلي کتاب په سترګه ګوري، خو همدغه محرف بایبل د سدوم ښار ورانېدا تر عنوان لاندې وایي: ... د دې ښار اوسېدونکي له مادي پلوه ډېر وړاندې تللي وو، مرفه ژوند ئې په برخه شوی وو، خو له اخلاقي پلوه په دې بیمارۍ اخته وو چې له نارینه سره د نارینه جنسي نږدېکت ئې عادي او د عدم مؤاخذې وړ فعل ګڼلو، نو ځکه الله تعالی د دې ښار د ورانولو پرېکړه وکړه،... له لمر لوېدو سره سم خدای په عموره او سدوم سکروټې وورولې، ټول ښارونه او کلي ئې له ټولو اوسېدونکو او نباتاتو سره له منځه یووړل!!!

دا غرب وهلي مېرمني زنا یو عادي او مجاز فعل ګڼي خو همدا بایبل د تثنیه په کتاب کې لیکي: که کوم سړی یوه پېغله په نکاح کړي، بیا ئې خوښه نه شي او په دې ئې تورنه کړي چې خپل پېغلتوب ئې نه دئ ساتلی او باکره نه وه، په لومړۍ شپه راته معلومه شوه چې دا باکره نه وه، نو د

نجلۍ مور او پلار باید داسي مدرك وړاندي کړي چي د نجلۍ پېغلتوب او باکره والی ثابت کړي، د سپين ږيرو په مخکي به هغه ټوټه وغوړوي... قاضيان به ئې وګوري که ترې ثابته شوه چي سړي دروغ ويلي نو په درو به ئې ووهي او سل مثقاله سپين زر به د جريمې په توګه د نجلۍ پلار ته ورکړي... او دا به د تل لپاره د ده په نکاح کي پاته کېږي او د طلاقولو حق به ئې نه لري!! خو که ادعاء ئې سمه وختله نو سپين ږيري دي دا نجلۍ د پلار کره بوځي او د ښار سړي دي دا رجم کړي!! که کوم نارينه د کومي مېړوښي ښځي سره د زنا په حالت کي وليدل شو، دواړه بايد ووژل شي!! که کومه مېړوښه نجلۍ د کوم سړي لخوا اختطاف شوه، دواړه باید له ښاره بهر رجم شي، نجلۍ د دې لپاره چي د اختطاف په مهال ئې چيغي نه وې وهلې!! خو که دا کار له ښاره بهر وشي بيا نو نجلۍ داسي جرم نه دئ کړی چي د وژلو وړ وي، ځکه چا ئې مرسته نه شوی کولی!!

ځو پوښتني لرو:

- کومه ټوټه د نجلۍ پېغلتوب ثابتولی شي؟ هغه چي د لومړي نږدېکت په شپه تر دواړو لاندي ويره وه؟ قاضي به څنګه د داسي يوې ټوټې له مخي پرېکړه کوي چي په وينو لړلې ده؟ څنګه به معلوموي چي دا د چا ويني او د کوم وخت دي؟ مېره ته دا ډېره آسانه ده چي پرې نږدې ښځي ته داسي ټوټه په لاس ورشي.
- ولي به سل مثقاله سره زر د نجلۍ پلار ته ورکوي؟ دلته خو د نجلۍ سپکاوی شوی او دا معاوضه باید دې ته ورکړی شي نه پلار ته ئې؟

- د زنا په اړه د يوه کس ادعاء څنګه د منلو وړ ګڼل کېدی شي؟ قاضي به د ده کومو الفاظو ته اعتبار ورکوي؟ اصولاً خو بايد له مدعي وغوښتل شي چي د خپلي ادعاء د اثبات لپاره شواهد او دلائل وړاندي کړي، نه دا چي مدعی عليه له ځان د دفاع په خاطر د مدارکو او شواهدو په وړاندي کولو مکلف شي، بايبل ولي له يوې خوا مېړه ته د دې فرصت په لاس ورکوي چي که ئې خپله ښځه خوښه نه شوه نو په نه پېغلتوب ئې تورنه کړي او له بلي خوا د قاضي په وړاندي د دلائلو او مدارکو په وړاندي کولو ئې هم نه مکلفوي او دا ترې نه غواړي چي خپله ادعاء ثابته کړه؟!!
- که په ښار کي اختطاف شوې نجلۍ ووايي چي ما چيغي ووهلې خو څوك مي مرستي ته رانه غی، بيا څنګه؟ او که په صحرا کي اختطاف شوې چيغي نه وي وهلې نو څنګه؟
- موږ دې ته حيران يو چي د ښځو په حق کي له دومره بې انصافي او ظلم سره سره د بايبل منونکي په کومه خوله او کومو سترګو د ښځو د حقوقو خبره کوي، بايبل خو په ټولو مواردو کي د ښځي حقوق تر پښو لاندي کړي او هغې ته ئې په سپکه سترګه کتلي، د بايبل منونکي دي موږ ته د خپل سپېڅلي کتاب يوه جمله داسي راوښيي چي ښځي ته ئې په درنه سترګه کتلي وي او له نارينه سره ئې برابر حقوق ورکړي وي!! عجيبه ده چي دوی پر اسلام اعتراض کوي په داسي حال کي چي اسلام ښځي ته تر نارينه زيات حقوق ورکړي.

راشئ قرآن ته غوږ شئ چي په داسي مواردو کي څومره دقيقي لارښووني

لري او وايي:

وَٱلَّذِينَ يَرۡمُونَ أَزۡوَٰجَهُمۡ وَلَمۡ يَكُن لَّهُمۡ شُهَدَآءُ إِلَّآ أَنفُسُهُمۡ فَشَهَٰدَةُ أَحَدِهِمۡ أَرۡبَعُ شَهَٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ * وَٱلۡخَٰمِسَةُ أَنَّ لَعۡنَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ إِن كَانَ مِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ * وَيَدۡرَؤُاْ عَنۡهَا ٱلۡعَذَابَ أَن تَشۡهَدَ أَرۡبَعَ شَهَٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ * وَٱلۡخَٰمِسَةَ أَنَّ غَضَبَ ٱللَّهِ عَلَيۡهَآ إِن كَانَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ * النساء: ٦-٩

او هغه چي خپلي مېرمني تورنوي په داسي حال کي چي له ځان پرته (نور) شاهدان نه لري نو د يوه ئې گواهي دا ده: څلور ځلي الله شاهد نيول چي دی يقيناً له رښتينو څخه دئ او پنځم ئې دا چي که دی له دروغجنو وي نو پر ده دي د الله لعنت وي، او له هغې (مېرمني) دا (خبره) عذاب دفع کوي چي څلور ځلي الله شاهد ونيسي چي يقيناً دی له دروغجنو څخه دئ او پنځم ئې دا چي که دی له رښتينو وي نو پر دې دي د الله غضب وي.

د دې مبارکو آيتونو مهمي مهمي لارښووني دا دي:

- خوك چي خپله مېرمن په زنا تورنوي په داسي حال کي چي له ځان پرته بل شاهد نه لري؛ نو د قاضي په وړاندي به د ده گواهي داسي وي چي څلور ځلي به الله تعالی پر دې خبري شاهد نيسي چي دی په خپلي ادعاء کي رښتينی دئ او پنځم ځل به وايي: که دی له دروغجنو وي نو پر ده دي د الله لعنت وي.
- له تورني مېرمني په هغه صورت کي عذاب دفع کېږي چي څلور ځلي ووايي: الله شاهد دئ چي دی له دروغجنو څخه دئ او پنځم ځل ووايي:

که دی له رښتینو وي نو پر دې دي د الله غضب وي.

- دلته څلور ځلې الله تعالی شاهد نیول د څلورو شاهدانو د شهادت پر ځای او د هغوی د بدل او عوض په توګه راغلي، او دا خبره کول چې که دی دروغجن وي نو پر ده دي د الله تعالی لعنت وي د تأکید په توګه راغلي.
- دا حکم په مېړه او مېرمني پوري تړلی دئ او نورو مواردو ته نشي غزېدی.
- دلته الله تعالی شاهد نیول د قسم او لوړي په معنی راغلی او دا ښيي چې په حقیقت کې هر قسم او لوړه د شاهد نیولو په معنی وي، که تاسو د قرآن قسمونو ته ځیر شئ نو درته جوته به شي چې د قرآن قسمونه د دې لپاره نه دي چې ګواکې الله تعالی د خپل مخاطب د اقناع او تشویش رفع کولو لپاره په کوم ستر او با عظمته شي لوړه کړې!! دا نه د قسم د مفهوم او معنی په اړه صحیح تعبیر دئ او نه د قرآن د قسمونو سم تفسیر، د قرآن هر قسم د استشهاد لپاره دئ، زموږ قسمونه هم د استشهاد لپاره وي، کله چې موږ وایو: پر الله تعالی قسم کوم چې رښتیا وایم؛ معنی ئې دا ده چې الله تعالی شاهد دئ چې زه رښتیا وایم، که قسم د تعظیم لپاره وی نو بیا خو به دا هم جائزه وه چې ووایو: په مسجدالحرام قسم، په قرآن قسم، پر پیغمبر قسم، داسې قسمونه نه یوازې جائز نه دي بلکې صحیح هم نه دي، دا ځکه چې دا شیان (مقسم به) زما د رښتینولۍ شاهد او ګواه نه دي، یوازې الله تعالی زما په اړه شاهد کېدی شي، نو یوازې پر الله تعالی لوړه او

قسم د معنى او مفهوم له پلوه صحیح او له شرعي پلوه جائز دئ. په بل ځه قسم د معنى له پلوه غلط او له شرعي پلوه ناجائز دئ. الله تعالى چي په کومو شيانو لوړه کړې هغه ئې د شاهد په توګه وړاندي کړې، د مثال په توګه الله تعالى په هغه سیند لوړه کړې چي د فرعونیانو په مړو ډك شو (والبحر المسجور)، او د دې مقصد دا دئ چي: د فرعونیانو په مړو ډك بحر ګواهي ورکوي چي که د زمانې د هر فرعون په وړاندي د موسى په څېر مجاهد راپیدا شو نو د دې فرعون برخلیك به داسي وي لکه د مخکني فرعون.

د دې مبارکو آیتونو په معنى د لازیات پوهېدا لپاره لاندي روایات په پام کي ولرئ:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ هِلاَلُ بْنُ أُمَيَّةَ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فَجَاءَ مِنْ أَرْضِهِ عَشِيًّا فَوَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ رَجُلاً فَرَأَى بِعَيْنَيْهِ وَسَمِعَ بِأُذُنَيْهِ فَلَمْ يَهِجْهُ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّى جِئْتُ أَهْلِى عِشَاءً فَوَجَدْتُ عِنْدَهُمْ رَجُلاً فَرَأَيْتُ بِعَيْنِى وَسَمِعْتُ بِأُذُنِى فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم مَا جَاءَ بِهِ وَاشْتَدَّ عَلَيْهِ فَنَزَلَتْ (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلاَّ أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ) الآيَتَيْنِ كِلْتَيْهِمَا فَسُرِّىَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم فَقَالَ « أَبْشِرْ يَا هِلاَلُ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ فَرَجًا وَمَخْرَجًا ». قَالَ هِلاَلٌ قَدْ كُنْتُ أَرْجُو ذَلِكَ مِنْ رَبِّى. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم «

أَرْسِلُوا إِلَيْهَا ». فَجَاءَتْ فَتَلاَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم وَذَكَّرَهُمَا وَأَخْبَرَهُمَا أَنَّ عَذَابَ الآخِرَةِ أَشَدُّ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا فَقَالَ هِلاَلٌ وَاللَّهِ لَقَدْ صَدَقْتُ عَلَيْهَا فَقَالَتْ قَدْ كَذَبَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم «لاَعِنُوا بَيْنَهُمَا ». فَقِيلَ لِهِلاَلٍ اشْهَدْ. فَشَهِدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ فَلَمَّا كَانَتِ الْخَامِسَةُ قِيلَ لَهُ يَا هِلاَلُ اتَّقِ اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةُ الَّتِى تُوجِبُ عَلَيْكَ الْعَذَابَ. فَقَالَ وَاللَّهِ لاَ يُعَذِّبُنِى اللَّهُ عَلَيْهَا كَمَا لَمْ يَجْلِدْنِى عَلَيْهَا. فَشَهِدَ الْخَامِسَةَ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ثُمَّ قِيلَ لَهَا اشْهَدِى. فَشَهِدَتْ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ فَلَمَّا كَانَتِ الْخَامِسَةُ قِيلَ لَهَا اتَّقِى اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمُوجِبَةُ الَّتِى تُوجِبُ عَلَيْكِ الْعَذَابَ. فَتَلَكَّأَتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ لاَ أَفْضَحُ قَوْمِى فَشَهِدَتِ الْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم بَيْنَهُمَا وَقَضَى أَنْ لاَ يُدْعَى وَلَدُهَا لأَبٍ وَلاَ تُرْمَى وَلاَ يُرْمَى وَلَدُهَا وَمَنْ رَمَاهَا أَوْ رَمَى وَلَدَهَا فَعَلَيْهِ الْحَدُّ وَقَضَى أَنْ لاَ بَيْتَ لَهَا عَلَيْهِ وَلاَ قُوتَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُمَا يَتَفَرَّقَانِ مِنْ غَيْرِ طَلاَقٍ وَلاَ مُتَوَفًّى عَنْهَا وَقَالَ ...

له ابن عباس رضی الله عنهما روایت دئ چي هلال بن امیه، یو له هغو دریو چي الله تعالی د هغوی توبه قبوله کړه، له خپلي زمکي ماخستن راغی او د خپلي مېرمني خوا ته ئي یو سړی وموند، په خپلو سترګو ئي ولید او په خپلو غوږونو ئي د هغه غږ واورېد، نو هیجاني ئي نه کړ، تر هغه چي سبا

شو او رسول الله صلی الله علیه و سلم ته ورغی او وئې ویل: یا رسول الله! زه ماخستن خپل اهل ته راغلم نو د هغوی خوا ته مي یو سړی وموند، په خپلو سترګو مي ولید او په خپلو غوږونو مي غږ واورېد، رسول الله صلی الله علیه و سلم د ده په دې وینا ناراض شو او سخته پرې تمامه شوه، نو دا دواړه آیتونه نازل شول: (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلاَّ أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ ....)، نو له رسول الله صلی الله علیه و سلم د وحي لړۍ جلا شوه او وئې ویل: اې هلاله! خوښ اوسه چي الله تا ته له کړاو د وتلو لار پرانیسته، هلال وویل: له خپل رب مي همدا انتظار وو، رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: هغې ته ځوك ولېږئ، او هغه راغله، نو رسول الله صلی الله علیه و سلم دواړو ته دا آیتونه تلاوت کړل، نصیحت ئې ورته وکړ او په دې ئې پوه کړل چي د دنیا تر عذاب د آخرت عذاب ډېر سخت دئ، نو هلال وویل: په الله قسم چي ما د دې په اړه رښتیا ویلي، هغې وویل: یقیناً چي دروغ ئې وویل، نو رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: د دوی تر منځ ملاعنت وکړئ، نو هلال ته وویل شول: شهادت ووایه، نو هغه څلور ځلي الله شاهد کړ چي دی رښتینی دئ او کله چي پنځم ته خبره ورسېده ورته وویل شول: اې هلاله! له الله ووېرېږه، په دې پوه شه چي د دنیا عذاب د آخرت په پرتله ډېر آسان دئ، او دا قسم هغه سبب دئ چي هغه عذاب به دي په برخه کړي، وئې ویل: قسم په خدای چي الله به مي د دې په اړه نه تعذیبوي؛ همداسي لکه چي

د دې په اړه مي په درو نه وهي، نو پنځم ځل ئې خدای شاهد ونيو چې که دی دروغجن وي نو د الله لعنت دې پر ده وي، بيا هغې ته وويل شول: ته خپل شهادت وړاندې کړه، نو هغې څلور ځلې خدای شاهد ونيو چې دی دروغجن دئ او کله چې پنځم ته خبره ورسېده ورته وويل شول: له الله ووېرېږه، په دې پوه شه چې د دنيا عذاب د آخرت په پرتله ډېر آسان دئ، او دا قسم هغه سبب دئ چې هغه عذاب به دې په برخه کړي، نو يوه شېبه ودرېده او زړه نا زړه شوه، بيا ئې وويل: قسم په خدای چې زه به خپل قوم رسوا نکړم، نو پنځمه لوړه ئې وکړه او وئې ويل: که دی رښتينی وي نو پر ما دې د الله غضب وي، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم دوی سره بېل کړل (نکاح ئې فسخ کړه) او دا پرېکړه ئې وکړه چې د دې بچی به هيڅ پلار ته نه منسوبېږي، نه به دا تورنه کېږي او نه ئې زوی، او چا چې دا تورنه کړه يا ئې د دې زوی تورن کړ نو پر هغه به حد لازمېږي، او دا پرېکړه ئې وکړه چې نه ئې پر مېړه کور ورکول شته او نه نفقه، له دې کبله چې دوی له طلاق پرته سره بېلېږي او مېړه نه دئ ترې وفات شوی...

سنت دا دئ چې د داسي مېړه او مېرمنې تر منځ به له دغو قسمونو وروسته بېلوالی راځي او نکاح ئې فسخ کېږي، مېړه د مهر بېرته اخيستو حق هم نه لري. د دوی تر منځ بيا نکاح هم جائز نه ده. د لعان دا معامله به په محکمې کې او د قاضي په وړاندې ترسره کېږي. له لعان د تورن يا تور

لگوونکي اجتناب د اعتراف په معنی دئ، خو قاضي به هغه مهال سزا ورکوي چي په خپلي خولي اعتراف وکړي، تر هغه ئي د بندي ساتلو حکم کولی شي، دا ځکه چي د سزا لپاره يا شاهد يا اعتراف اساسي شرط دئ.

د لعان په اړه د فقهاوو تر منځ اتفاقي ټکي دا دي:

- تورن او تورلگوونکي ته د قاضي له لوري کومه سزا نشي ورکول کېدی، دواړه له سزا معاف گڼل کېږي، دروغجن ته به الله تعالی سزا ورکوي.
- که نارينه د ماشوم نسبت ځان ته ونه مني نو هغه به مور ته منسوبېږي، له پلاره د ميراث مستحق نه گڼل کېږي.
- هيڅوك حق نه لري دې ماشوم ته ولد الزنا ووايي او مور ئي زناکاره وبولي، که څوك دا کار وکړي د قذف سزا مستحق دئ.
- د مېرمني د مهر حق نه ساقطېږي.
- دا مېرمن پر مخکني مېړه د تل لپاره حرامه ده.

په دې اړه د فقهاوو تر منځ اختلافي ټکي دا دي:

- ځيني وايي: کله چي مېړه د لعان الفاظ بشپړ کړي په همدې سره طلاق واقع شو، که څه هم ښځي د ده څواب نه وي ويلی.
- ځيني نور په دې باور دي چي د طلاق پرېکړه به د قاضي له لوري کېږي، خو که مېړه په خپله طلاق ورکړي دا غوره دئ. امام ابو حنيفه او امام ابو يوسف په همدې رأيه دي او همدا صحيح او د سنت مطابق معلومېږي، ځکه رسول الله صلی الله عليه و سلم د دوی تر منځ د بېلېدو

پرېکړه کړې او د هغه چا په عمل ئې اعتراض نه دئ کړی چې خپلې تورنې مېرمنې ته ئې د لعان په پای کې طلاق ورکړی، که طلاق په خپله واقع کېدی نو نه به رسول الله صلی الله علیه و سلم د دوی د بېلېدو مستقله پرېکړه کوله او نه به هغه صحابي د طلاق الفاظ کارول.

- که چا په لومړۍ شپه او له مجامعت مخکې خپله مېرمن طلاق کړه، که ئې مهر ټاکل شوی وي نو نيمايي مهر به ښځې ته ورکوي او که له مجامعت وروسته ئې طلاق کړه بشپړ مهر به ورکوي. که ئې مهر نه وو ټاکل شوی، نو د خپل وس او توان مطابق به مناسبه متاع او جامه ورکوي.

قرآن د همدې لپاره د مهر حق ښځې ته ورکړی چې مېړه ئې په ناروا او د دې لپاره طلاق نه کړي چې تر دې ئې بله ښايسته موندلې، يا ئې زړه ترې تور شوی په بلې ئې بدلول غواړي، مهر ئې د ښځې په موافقې پورې مربوط کړی، ثابت حد ئې نه دئ ورته ټاکلی، دا مهر د دې راتلونکې تضمينوي، د دې ترڅنګ قرآن د زور او تپل شوې نکاح خبره نه کوي او له مېړه د طلاق حق نه سلبوي، دا کار د ګټې په ځای تاوان لري او کورنۍ له تلپاته کړاوونو، شخړو او ستونزو سره مخامخ کوي. که کوم مېړه خپله مېرمن په زنا تورنه کړي، ځنګه به ئې د قاضي په امر له ځان سره ساتي او ځنګه به دا مېرمن داسې مېړه ته زړه ورکوي او له هغه سره به ښه او ډاډمن ژوند کوي. د بې باورۍ او بې اعتمادۍ په صورت کې خو تر ټولو مناسبه چاره دا ده چې قاضي د طلاق پرېکړه وکړي نه دا چې د زور

ملګرتیا په دواړو وتپي. د قرآن الفاظ دا دي:

لَّا جُنَاحَ عَلَيكُم إِن طَلَّقتُمُ ٱلنِّسَآءَ مَا لَم تَمَسُّوهُنَّ أَو تَفرِضُواْ
لَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى ٱلمُوسِعِ قَدَرُهُۥ وَعَلَى ٱلمُقتِرِ قَدَرُهُۥ
مَتَعَا بِٱلمَعرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلمُحسِنِينَ * وَإِن طَلَّقتُمُوهُنَّ
مِن قَبلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَد فَرَضتُم لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصفُ مَا
فَرَضتُم إِلَّآ أَن يَعفُونَ أَو يَعفُوَاْ ٱلَّذِي بِيَدِهِۦ عُقدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ
وَأَن تَعفُوٓاْ أَقرَبُ لِلتَّقوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُاْ ٱلفَضلَ بَينَكُم ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعمَلُونَ بَصِيرٌ *

البقرة: ۲۳۶-۲۳۷

په دې کې هم پر تاسو څه الزام او ګناه نشته چې ښځې له نږدې والی یا دوی ته د کوم مهر له ټاکلو وړاندې طلاقې کړئ، خو څه مال متاع ورکړئ، په توانمن د خپل توان په اندازه او په نېستمن د خپل وس په اندازه، مناسبه متاع په غوره توګه، دا یو حق دئ پر محسنینو. او که مو له نږدې والي د مخه هغه وخت طلاقې کړې چې کوم مهر مو ورته ټاکلی وي نو د دې مهر نیمايي دئ، مګر دا چې هغوی (ښځې) ترې تېرې شي او یا هغه کس تېر شي چې د نکاح غوټه ئې په لاس کې ده او که عفو وکړئ، دا تقوی ته نږدې ده او په خپلو کې فضل او احسان مه هېروئ، بې شکه چې الله ستاسو د کړنو ښه لیدونکی دئ.

يعني كه له نږدېوالي او صحيحه خلوت وړاندي په هغه وخت کي ښځي طلاقي کړئ چي لا مو مهرنه دئ ورته ټاکلی، نو په دې صورت کي نه کوم مکلفيت درپه غاړه دئ او نه دا د گناه کار دئ، خو دغو ښځو ته د خپل وس او توان په اندازه څه ورکړئ، په دې سره به د دواړو کورنيو ترمنځ د تاو تريخوالي مخه نيول شوې وي او له بلي خوا به د هغي ښځي تسلي شوې وي، خو كه مهر مو ورته ټاكلی وو، نو بيا د دغه ټاكلي مهر نيمايي درباندي لازم دئ، مگر دا چي ښځه ترې تېره شي او يا دا چي نارينه پاته نيمايي هم ورکړي، همدغه يو بل ته عفو، له خپل حق بل ته تېرېدل او فضل او احسان کول درته غوره دي.

قرآن نه د نجلۍ پلار او مور په دې مکلفوي چي د خپلي لور د پيغلتوب ثابتولو لپاره كومه ټوټه وړاندي كړي او نه مېړه په دې مکلفوي چي د نجلۍ پلار ته جريمه ورکړي او همدا مېرمن حتماً او په نه زړه له ځان سره وساتي.

د قانون منع خشونت عليه زنان په (۳) مادې كي راغلي: (تجاوز جنسي: ارتكاب فعل زنا يا لواط با زن بالغ توأم با اجبار و اكراه يا ارتكاب آن با زن نابالغ و يا تجاوز بر عفت وناموس زن است) يعني يوازي اجباری زنا او لواطت جرم گڼل شوی او سزا ئې هم په يوه حالت كي حبس او په بل حالت کي مرگ ټاکلی، د دې قانون د ليکونکو او مدافعينو جسارت او سپين سترگتوب د حيرانتيا وړ دئ، ښايي داسي انگېري چي د صليبي

ځواکونو دولس کلن حضور او د دوی پراخ دین دښمن فعالیتونه به د دې باعث شوي وي چې د افغان ولس دیني غیرت ذوب شي او اوس د دې وخت رارسېدلی چې داسي د اسلام ضد قوانین پر دې ټولني تحمیل شي، که پر ارگ ناستو ئې لاسلیك کولی شي نو له ولسي جرگې ئې هم تأیید ترلاسه کولی شي، څوك چې په افغانستان کي د امریکایانو حضور، د دوی اډې، زندانونه، د افغانانو نیول او د خپلو اډو په زندانونو کي د هغوی ساتل، گوانتانامو ته د هغوی انتقال او له امریکا سره اوږد مهال امنیتي تړون منلی شي، امریکایانو ته دا لاسلیك شوي اسناد ورکولی شي چې حق لري افغانستان ته له وېزې او پاسپورت پرته راشي او ترې ولاړ شي، په هر وخت او د افغانستان په هر ځای کي د شپې یا ورځې له لوري عملیات ترسره کړي، هر هغه څوك نیولی شي چې دوی ئې دښمن گڼي، هغوی ته به دا څه گرانه وي چې له دغه قانون سره یا موافقه وکړي او یا ئې په وړاندي ساکت پاته شي!! مگر د دې مفسد رژیم لاس پوڅو چارواکو د غلامۍ دا ټول اسناد نه دي لاسلیك کړي؟!! آیا کرزي د خپلو کمونیستو او غربپالو مشاورینو په سپارښتنه دا قانون توشیح نه کړ؟!! آیا د شمالي ټلوالي ذلیل مشران په واز کومي نه وایي چې د ناټو حضور د افغانانو په گټه دئ؟!!

خو دا چې آیا له عقلي، علمي، اخلاقي او فطري پلوه زنا ته د جرم په سترگه کتلی شو که نه او هغه سزا ورسره ښایي که نه چې اسلام ورته ټاکلې؟ دې پوښتني ته له ځواب وړاندي څو خبري ستاسو مخي ته ږدم، د

قرآن دې آيت ته ځير شئ:

ٱلزَّانِيَةُ وَٱلزَّانِي فَٱجۡلِدُواْ كُلَّ وَٰحِدٖ مِّنۡهُمَا مِاْئَةَ جَلۡدَةٖۖ وَلَا تَأۡخُذۡكُم بِهِمَا رَأۡفَةٞ فِي دِينِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۖ وَلۡيَشۡهَدۡ عَذَابَهُمَا طَآئِفَةٞ مِّنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ * النور: ٢

زناکاره ښځه او زناکار نارينه؛ د دوی هر يو سل درې ووهئ، او د الله په دين کې دې تاسو د دوی په اړه زړه سوی نه نيسي، که پر الله او د آخرت پر ورځې ايمان لرئ، او د دوی عذاب دې د مؤمنانو يوه ډله وګوري.

د دې لپاره چې دا مبارک آيت د زنا او زناکارو د سزا په څېر مهمې او حساسې انساني قضيې په اړه بحث کوي، بايد په وړاندې ئې لږ توقف وکړو او ټولو هغو پوښتنو ته دقيق ځواب ولټوو چې په دې اړه وړاندې کېږي، لکه دا پوښتنې: آيا زنا ته د جرم په سترګه کتل صحيح دي؟ په ځانګړې توګه هغه مهال چې د دواړو لوريو په توافق ترسره شي، او هغه هم په داسې حال کې چې دواړه مجرد وي او د کومې نکاح په قيد او شرط کې نه وي داخل شوي؟ دا له کومه پلوه جرم دئ؟ له مذهبي پلوه جرم دئ، که له فطري او انساني پلوه، که له اخلاقي او رواني پلوه او که دا د بل په حق تېری دئ نو ځکه جرم ګڼل کېږي، او که دا د ټولنې له حاکم او منل شوي قانون تېری دئ نو د جرم اطلاق پرې کېږي؟ که ومنو چې دا جرم دئ آيا دا سزا ورسره مناسبه او عادلانه ده؟ آيا د خلکو په وړاندې يو مجرم په درو

وهل مناسب کار دئ؟ دغو او دې ته ورته پوښتنو ته باید معقول او د منلو وړ ځوابونه ولټوو. د آیت په مفهوم د ښه پوهېدو او بیا اړونده پوښتنو ته د صحیح ځواب ویلو لپاره باید تر ټولو وړاندې لاندې خبرې په پام کې ولرو:

- قرآن هغه جنسي مباشرت ته د زنا نوم ورکړی چې د سړي او ښځې تر منځ په نامشروع او غیر قانوني توګه ترسره شي، مباشرت ئې مشروع مباشرت ته ورته او له فطري لارو وي خو له نکاح پرته وي، که دا د مجردو تر منځ وي او که د متأهلو تر منځ، د زنا اطلاق پر نورو جنسي کړنو نشي کېدی، که دا د نارینه او نارینه تر منځ وي او که د نارینه او ښځې تر منځ له غیر فطري لاري، او که د انسان او حیوان تر منځ او یا له نورو لارو د جنسي غریزې اشباع، د هر جنسي شذوذ او جرم لپاره بېل بېل نوم ټاکل شوی.
- ټول مفسرین او فقهاء په دې متفق دي چې په دې آیت کې هغه زناکار نارینه او زناکارې ښځې ته اشاره شوې چې واده ئې نه وي شوی. خو په دې اړه د دوی تر منځ اختلاف تر سترګو کېږي چې د اختصاص وجه څه ده، د قرآن کوم آیت د اختصاص منشأ ده که کوم روایت او د رسول الله صلی الله علیه و سلم عمل؟ آیا رسول الله صلی الله علیه و سلم ته په دې اړه بېله وحې شوې که د قرآن له لارښوونو ئې دا حکم استنباط کړی؟ خو که د همدې آیت ترکیب او د ورپسې آیت الفاظو ته ځېر شو نو راته جوتېږي چې د دې اختصاص منشأ په خپله همدا آیتونه دي، د لومړي آیت له

فحوی داسي معلومېږي لکه چي رسول الله **صلی الله علیه و سلم** ته د دې آیت تر نزول وړاندي د زنا قضیه وړاندي شوې وي، هغه په دې اړه پرېکړه د الهي لارښووني راتلو ته ځنډولې وي، ځکه (الزاني) او (الزانیة) معرفه صیغې دي او په هغه چا ئې اطلاق کېږي چي له وړاندي پرې خبره شوې وي، د النساء د سورې هغه آیت چي وايي:

وَٱلَّتِي يَأۡتِينَ ٱلۡفَٰحِشَةَ مِن نِّسَآئِكُمۡ فَٱسۡتَشۡهِدُواْ عَلَيۡهِنَّ أَرۡبَعَةٗ مِّنكُمۡۖ...

النساء: ۱۵

او ستاسو هغه مېرمني چي فحش کار (زنا) کوي، نو په دوی باندي له خپل منځ څلور شاهدان (د شهادت ورکولو لپاره) وغواړئ...

دا حکم د زنا د حد له تعیین مخکي ابتدائي حکم دئ، او همدا د النور د سورې د دغه آیت لپاره مقدمه ګڼل کېږي، که داسي نه وی نو بیا به داسي ویل کېدل: که څوك زنا وکړي نو سزا به ئې دا وي. په ورپسې آیت کي د همدې (الزاني) په اړه ویل شوي چي دا یوازي زناکاره یا مشرکه ښځه نکاح کوي، او دا (الزانیة) یوازي له زناکار او مشرك سره نکاح کوي. له دې الفاظو په لازیات وضاحت سره معلومېږي چي خبره د هغه چا په اړه ده چي لا ئې نکاح نه ده شوې او متأهل نه دئ، د داسي زناکار سزا سل درې ده. دلته دا پوښتنه راولاړېږي چي د واده شوي نارینه او ښځي سزا څه ده او د حکم منشأ ئې د قرآن کوم آیت دئ که کوم روایت او که پیغمبر صلی

الله علیه و سلم دې ته په پام سره دا حکم کړی چې په مخکني الهي شریعت کې ئې همدا حکم وو؟ مفسرین او فقهاء په دې اړه هم متفق دي چې سزا ئې رجم (سنگسارول) دي، خو په دې اړه بېل بېل آراء لري چې د حکم منشأ څه ده، البته د خوارجو ځیني ډلي د رجم له حکم منکر دي، دقیقه رأیه دا ده چې رسول الله صلی الله علیه و سلم دې ته په پام سره چې د مجرد زناکار سزا سل درې ده نو طبیعي ده چې د متأهل زناکار سزا به تر دې زیاته وي، دا سزا همغه ده چې په مخکني شریعت کې راغلې او قرآن هغه نه ده منسوخ کړې. همغسې لکه چې د آزادي ښځي او وینځي سزا توپیر لري، وینځي ته د دې لپاره چې محدودیتونه ئې تر آزادي زیات دي، د خپلي خوښي نکاح ئې نه ده په برخه شوې نو سزا ئې تر آزادي نیمه ټاکل شوې.

دې ته مو پام وي چې د الاحزاب د سورې په اړه یو داسي روایت هم تر سترگو کېږي چې وایي: دا سوره په سر کې دومره اوږده وه لکه د البقره سوره، د رجم آیت هم د دې سورې یو آیت وو، خو نور آیتونه ترې حذف شوي او یوازي ۷۳ آیتونه ئې پاته شوي!! راشئ وگورو چې دا روایت څومره د اعتبار وړ دئ، روایت داسي دئ:

عن زر بن حبیش قال : قال لي أبي بن كعب : كم تعدون سورة الأحزاب؟ فقلت: نعدها اثنتين أو ثلاثا وسبعين آية قال : « إن كانت لتوازي سورة البقرة ، ولقد كان فيها : الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنَيَا، فَارْجُمُوهُمَا الْبَتَّةَ نَكَالًا مِنْ

اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ » تحفة ٢٢ معتلى ٢٤ مسند احمد

له زر بن حبيش روايت دئ چي وايي: ابی بن كعب راته وويل: د الاحزاب سوره څومره ګڼئ؟ ومي ويل: دوه اويا يا دري اويا آيتونه، وئې ويل: يقيناً چي دا د بقره له سورې سره برابره وه، او يقيناً چي په دې کي دا هم وو: سپين ږيری او سپين سرې چي زنا وکړي نو دواړه حتماً سنګسار کړئ، د اللّٰه له لوري يوه عبرتناکه سزا، او اللّٰه باحکمت عزتمن دئ.

دا مطلب په ځينو نورو رواياتو کي هم له ځينو توپيرونو سره راغلی، لکه دا روايت:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ : قَدْ خَشِيتُ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ مَا نَجِدُ الرَّجْمَ فِى كِتَابِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللّٰهُ عز وَجَلَّ أَلاَ وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ إِذَا أَحْصَنَ الرَّجُلُ وَقَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَمْلُ أَوِ الاعْتِرَافُ فَقَدْ قَرَأْنَاهَا : الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ فَارْجُمُوهُمَا الْبَتَّةَ وَقَدْ رَجَمَ رَسُولُ اللّٰهِ -صلى اللّٰه عليه وسلم- وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِىُّ فِى الصَّحِيحِ عَنْ عَلِىِّ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِى بَكْرِ بْنِ أَبِى شَيْبَةَ وَغَيْرِهِ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. السنن البيهقي

له عبداللّٰه بن عباس رضی اللّٰه عنهما روايت دئ چي عمر رضی اللّٰه عنه وويل: له دې ووېرېدم چي پر خلکو زمانه اوږده شي تر هغه چي يو ويونکی ووايي: د اللّٰه په کتاب کي د رجم حکم نه مومو، نو د يوې داسي الهي فريضي په اړه بې لاري شي چي اللّٰه تعالی نازله کړې، پام چي رجم

حق دئ، هغه مهال چي سړي واده کړی وي، ګواهي ورکړی شي، حمل واقع شي، یا اعتراف وشي، یقیناً چي موږ دا (آیت) لوستلی: سپین ږیری او سپین سرې چي زنا وکړي نو دواړه حتماً سنګسار کړئ، ... او یقیناً چي رسول الله صلی الله علیه و سلم د رجم حکم اجراء کړی او تر ده وروسته موږ د رجم حکم اجراء کړی.

دا روایات ګڼ شمېر داسي ستونزي لري چي ښیي په هیڅ توګه د اعتبار وړ نه دي، ځیني ئې دا دي:

- وایي: دا (الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنَيَا، فَارْجُمُوهُمَا الْبَتَّة نَكَالًا مِنْ اللهِ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) د الاحزاب د سورې یو آیت وو چي حکم ئې پاته او الفاظ ئې حذف شوي!! حال دا چي دا ادعاء په بشپړه توګه بې بنسټه ده، ځکه د الاحزاب د سورې د ټولو آیتونو فواصل د لومړي او دوهم آیت (حکیماً) او (خبیراً) ته ورته دي، یوازي څلورم آیت ئې په (السبیل) پای ته رسېدلی، خو دا آیت په حقیقت کي له وروستي سره داسي تړلی دئ چي په ګډه یو آیت تري جوړېږي او په (رحیماً) پای ته رسي. خو پورتنی مضمون په وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ پای ته رسېدلی!!! او د دې مضمون آخري برخه په اصل کي د مائدې د سورې د ۳۸ آیت وروستۍ فقره ده، د المائدې د آیتونو فواصل دغو صیغو ته ورته دي: خاسرین، رحیم، قدیر، یرید، تشکرون، صدور او عقاب، اکثر آیتونه ئې خاسرین ته په ورته صیغو پای ته رسېدلي چي حکیم، رحیم، قدیر او یرید ته هم ورنږدې دي.

- قرآن خپل ځانګړي اصطلاحات لري، د نکاح شوي سړي او ښځي لپاره د محصن او محصنة الفاظ کاروي، د دوی لپاره د قرآن په هيڅ آيت کې د الشيخ او الشيخة الفاظ نه دي راغلي، دا الفاظ نه يوازي په قرآن کې نه دي راغلي بلکي دلته ئې کارول جدي التباس رامنځته کوي، ځکه معنی ئې داسي کېږي چي که نارينه او ښځينه په زړښت کې زنا وکړي نو رجم کېږي به!! يعني رجم په زړښت پوري تړي نه په نکاح پوري!! او دا هم له قرآن سره تعارض لري او هم له عدل او عقل سره.
- همدا راز د قرآن په هيڅ آيت کې د (البتة) لفظ نه تر سترګو کېږي.
- دا رأيه د الله تعالی د هغي ژمني خلاف ده چي د قرآن د حفاظت په اړه ئې کړې، دا شك راولاړوي چي ښايي د قرآن ډېري برخي به حذف شوې وي!! صحيح او دقيقه رأيه دا ده چي د قرآن يو حرف هم نه دئ حذف شوی، يوه برخه يا ګڼ شمېر آيتونه خو ئې پرځای پرېږدئ.
- د قرآن د آيتونو تر منځ دومره ژور نظم او تړاو مراعات شوی چي که يو لفظ ئې حذف يا بدل شي نظم او ښکلا ئې صدمه ګوري، داسي لکه د مرغلرو يو ښکلی هار چي تار ئې وشلېږي او مرغلري ئې خورې شي، څوك چي له قرآن سره آشنا وي پوهېږي چي نه له قرآن څه حذف شوي او نه پورتنی مضمون د قرآن له آيتونو سره د محتوی، ادبي ترکيب، ښکلا او ښايست له پلوه ورته والی او شباهت لري. هيڅ په قرآن پوه انسان به دا ادعاء ونه مني چي له قرآن څه حذف شوي.

- ټولو صحابه وو پر دې اجماع کړې چې پر رسول الله صلی الله علیه و سلم نازل شوی قرآن همدغه دئ چې په اوسني مصحف کې راغونډ شوی، د دوی دا اجماع کافي ده چې ووایو داسي روایات په بشپړه توګه بې اعتبار دي چې وايي د قرآن کومه برخه حذف شوې.
- د دې روایت په اړه د ابوعبدالرحمن رأیه هم واورئ چې وايي: لا أعلم أن أحدا ذكر في هذا الحديث الشيخ والشيخة فارجموهما البتة غير سفيان وينبغي أنه وهم والله أعلم: له سفيان پرته بل داسي څوك نه پېژنم چې په دې حدیث کې ئې دا خبره هم ذکر کړې وي چې که بوډا او بوډۍ زنا وکړي دواړه رجم کړئ، ښایي ده به وهم کړی وي، الله تعالی ښه پوهېږي.
- دې ته مو هم پام وي چې ټول مفسرین او فقهاء په دې اړه متفق دي چې د محصن زناکار سزا رجم (سنګسارول) دي. خو په دې اړه بېل بېل آراء لري چې د دې حکم منشأ څه ده، دقیقه رأیه دا ده چې رسول الله صلی الله علیه و سلم دې ته په پام سره محصن زناکار د رجم په سزا محکوم کړی چې د مجرد زناکار سزا سل درې ده نو طبیعي ده چې د متأهل زناکار سزا به تر دې زیاته وي، او دا به همغه سزا وي چې په مخکني شریعت کې راغلې او قرآن هغه نه ده منسوخ کړې. همغسي لکه چې د آزادې ښځې او وینځې سزا توپیر لري، وینځې ته د دې لپاره چې محدودیتونه ئې تر آزادې زیات دي، د خپلي خوښي نکاح ئې نه ده په برخه شوې نو سزا ئې تر آزادې نیمه ټاکل شوې. د دې تفصیل د النور د

سورې د دوهم آيت په تفسير کې وګورئ.

د دغو زناکارو سزا داسي ټاکل شوې: (فَٱجۡلِدُواْ كُلَّ وَٰحِدٖ مِّنۡهُمَا مِاْئَةَ جَلۡدَةٖۖ): هر يو ئې سل درې ووهئ)، جلد پوستکي ته وايي، خو دا چي دلته ئې مراد له پوستکي جوړه شوې متروکه ده که مجرم داسي وهل چي يوازې پر خپل پوستکي درد احساس کړي او غوښي او هډوکو ته ئې سرايت ونه کړي او داسي ونه وهل شي چي غوښه ئې زخمي يا هډوکی ئې شين شي، د رسول الله صلی الله عليه و سلم له سنت معلومېږي چي په دې وينا کې دا دواړه خبري نغښتې دي. متروکه به د ځرمني وي، نه به ډېره کلکه او ځيره وي او نه ډېره نرمه او پسته، وهل به داسي وي چي د وهونکي لاس دومره لوړ نشي چي تخرګ ئې معلوم شي، د متروکې په وهلو کې به نه ډېر زور کاروي او نه به ئې سوکه سوکه وهي، پر سر، مخ او نازکو ځايونو به له وهلو ډډه کوي، هڅه به ئې دا وي چي پر يوه ځای څو واري ګوزار ونه کړي.

- مؤمنانو ته لارښوونه شوې چي د الله په دين کې دي تاسو ته د دغو مجرمينو د مجازات په اړه زړه سوی لاحق نشي، پر الله او د آخرت پر ورځې د ايمان تقاضا همدا ده، دا ځکه چي دا حکم د الله تعالی له لوري دئ، او الله تعالی د قيامت ورځ د محاسبې او مجازات لپاره ټاکلې، يعني ستاسو رب محاسبه کوي او مجرم ته سزا ورکوي، پر محاسبه کوونکي او مجازات کوونکي رب د ايمان غوښتنه دا ده چي مجرم ته د هغه له حکم

سره سم سزا ورکړی شي، نه زياته نه کمه، د مجرم په مجازات کې به د خپلو شخصي احساساتو او عواطفو تر اغېز لاندې نه راځئ، نه به ستاسو زړه سوی په حد کې تخفيف او کمی راولي او نه به مو قهر او غصه په هغه کې د زياتوالي او شدت باعث کېږي.

- دا لارښوونه هم ورته شوې چې د دوی عذاب دې د مؤمنانو يوه ډله وګوري. يعني دا مجازات بايد علني وي نه په پټه او د تړلو دروازو تر شا، يوه ډله مؤمنان بايد د مجازات صحنه په خپلو سترګو وګوري. دلته څو خبرې بايد په پام کې ولرو: د صحنې ليدونکي بايد د مؤمنانو يوه ډله وي، او د دې معنی دا ده چې دا مجازات به دومره هم علني نه وي چې حتی کافران ئې هم وليدی شي، داسې چې په آزاد ميدان کې او په بشپړه توګه علني مجازات شي، يا د مجازات صحنه په ټلويزيون کې وښودل شي، بلکه يوازې د مؤمنانو يوه ډله به دا صحنه ګوري. په دې څرګند مجازات کې ځيني مصلحتونه مضمر دي، د نورو لپاره د عبرت باعث کېږي، د اصلي مجرم او د نورو جسارت له منځه وړي، د قاضيانو د غلطو تصرفاتو مخنيوی کوي، پټ مجازات هم مجرم ته دا مجال ورکوي چې ځان پاك ملنی وښيي او هم واکمنانو ته دا امکان په لاس ورکوي چې د رشوت په بدل کې مجرم له مجازات وژغوري. دا د ټولني حق دئ چې هغه مجرم وپېژني چې د نورو پر حقوقو تېری کوي، تر څو له هغه سره په خپلو معاملاتو کې محتاط وي، او له خطره ئې ځان وساتي. دا قطعاً د منلو وړ

خبره نه ده چي د يوه مجرم د پت او عزت لپاره ټولنه له ګواښ سره مخامخ شي. داسي جرم چي په بشپړه توګه شخصي بڼه لري، بل ته ئې ضرر نه وي متوجه، په پټه تر سره شوى وي، او مخصوصاً چي هغه محکمې ته هم نه وي راجع شوى، په داسي جرم پرده اچول او په هغه کې د مجرم د پت او عزت خيال ساتل نه يوازي مانع نه لري بلکي غوره کار دئ او اسلام پرې تأکيد کوي، خو دا او هغه بل جرم په خپلو کې ژور توپيرونه لري او يو پر بل نشو قياسولى.

- د دې لپاره چي دا موضوع او اړوند احکام ئې لازيات راته واضح شوي وي بايد هغه روايات هم له نظره تېر کړو چي په دې اړه راغلي، خو تر دې وړاندي بايد دا وضاحت وکړو چي آيا د دغو زناکارو سزا يوازي همدا پورتنۍ سزا ده که اسلامي حکومت کولى شي څه پرې زيات کړي؟ ځيني په دې باور دي چي له دې سزا سره يو کلن تبعيد هم مل دئ، قاضي به د پورتنۍ سزا تر څنګ دا پرېکړه هم کوي چي زناکار تر يوه کال پوري له خپل مېشت ځاى بلي سيمي ته په تلو مکلف کړي، دوى ځينو رواياتو ته په پام سره دا سزا واجب او د پورتنۍ ضميمه ګڼي، خو ځيني نور بيا دا د حد د سزا ضميمه نه بلکي داسي سزا ئې بولي چي د حاکم رأيي ته ئې محول کوي، چي که دا تبعيد د مجرم او ټولني لپاره غوره ورته معلوم شي نو داسي کار کولى شي. احنافو دغي رأيي ته ترجيح ورکړې او يقيناً چي صحيح رأيه همدا ده، په څو دلائلو: ۱- په آيت کې سزا ټاکل شوې، په دې

آيت او د قرآن په نورو آيتونو کې د مزيد سزا لپاره شاهد نه مومو. ۲- هر تبعيد ته د سزا په سترگه نشو کتلی، د هغه زناکار لپاره چې په څرگنده مجازات شوی او له خلکو سره په جگو سترگو مخامخېدا ورته گرانه شوې، دا غوره ده چې څه موده له خپلې سيمې بل ځای ته ولېږل شي، په بل ځای کې به دی هم له روحي فشار خوندي وي او د ده مخکنۍ ټولنه به هم له هغه ضرره خوندي وي چې د مجرم آزاد گرځېدا ئې ورسره مخامخ کوي، دا ځکه چې د مجرم آزاد گرځېدا د جرم په اړه حساسيت ورو ورو له منځه وړي او هغو کسانو ته جسارت بخښي چې د همداسي جرم شوق لري. لاندي روايت دا مطلب ډېر ښه توضيح کوي:

عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : بَيْنَمَا أَبُو بَكْرٍ رضى الله عنه فِي الْمَسْجِدِ جَاءَهُ رَجُلٌ فَلاَثَ عَلَيْهِ بِلَوْثٍ مِنْ كَلاَمٍ وَهُوَ دَهِشٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ: قُمْ إِلَيْهِ فَانْظُرْ فِي شَأنه فَإِنَّ لَهُ شَأنًا. فَقَامَ إِلَيْهِ عُمَرُ رضى الله عنه قَالَ : إِنَّهُ ضَافَهُ ضَيْفٌ فَوَقَعَ بِابْنَتِهِ فَصَكَّ عُمَرُ رضى الله عنه فِي صَدْرِهِ وَقَالَ : قَبَّحَكَ اللَّهُ أَلاَ سَتَرْتَ عَلَى ابْنَتِكَ. قَالَ : فَأَمَرَ بِهِمَا أَبُو بَكْرٍ رضى الله عنه فَضُرِبَا الْحَدَّ ثُمَّ تَزَوَّجَ أَحَدُهُمَا مِنَ الآخَرِ وَأَمَرَ بِهِمَا فَغُرِّبَا عَامًا أَوْ حَوْلاً. رواه البيهقى

له ابن عمر رضى الله عنهما روايت دئ چې يوه ورځ په داسي حال کې چې ابوبکر رضى الله عنه په جومات کې وو يو سړی ورته راغی چې لالهانده او پرېشانه وو، خبري ئې هم څرگندي او واضح نه وې، ژبه ئې بنده بنده کېده، نو ابوبکر رضى الله عنه عمر رضى الله عنه ته وويل: ورشه او حال

ئې معلوم کړه، حتماً څه خبره ورسره ده، عمر رضی الله عنه ورغی او هغه ورته وویل: یو مېلمه ئې خپل کور ته راوست او هغه ئې له لور سره زنا وکړه، عمر رضی الله عنه هغه په سینه ووهو او ورته وئې ویل: خدای دي سپك کړه، ولې دي پر خپلې لور پرده وانه چوله!! ابوبکر رضی الله عنه دواړه راوغوښتل، دواړو پر خپلې گناه اعتراف وکړ، پر دواړو حد جاري شو، خو د حد تر څنگ ئې هم دوی دواړه سره نکاح کړل او هم ئې تر یوه کال پورې تبعید کړل. که غور وکړو نو د دې بدوي لپاره تر ټولو غوره کار دا وو چې لور او دغه مېلمه ئې سره کښېنولي وی، دواړو ته ئې ویلي وی چې تاسو دا غلطي وکړه، اوس نو په کار دا ده چې تاسو دواړه په خپلو کې نکاح وکړئ، ځکه له قانوني او شرعي پلوه نه ده په خپله سزا ورکولی شوی، نه ئې په محکمې کې دوی ته سزا ورکولی شوی، ځکه محکمې به یا څلور شاهدان ترې غوښتل یا به دوی دواړو اعتراف کولو، محکمې ته د دواړو بېول له دې پرته چې هغوی تنبیه شي ده ته کومه گټه ونه رسوله. د عمر رضی الله عنه په اړه دا روایت هم راغلی چې ویلي ئې دي: له دې وروسته به څوك تبعید نه کړم، دا خبره ئې هغه مهال وکړه چې یو مجرم ئې تبعید کړ او هغه رومیانو ته پناه یووړه. د علي رضی الله عنه په اړه هم راغلي چې له تبعید سره ئې مخالفت کړی. له دې روایاتو په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې هغه رأیه کمزورې ده چې تبعید د حد ضمیمه او واجب گڼي.

خو دا چي آيا له عقلي، علمي، اخلاقي او فطري پلوه زنا ته د جرم په سترګه کتلی شو که نه او داسي سزا ورسره ښايي که نه؟ دې پوښتني ته له ځواب وړاندي ځو خبري ستاسو مخي ته ږدم: آيا وږو مرغيو ته مو پام کړی چي کله د الوتو شي نو دوه دوه سره جوړه شي، په يوې خوندي ګوښې کې ځان ته په ګډه ځاله جوړه کړي، د ژوند تر پايه سره ملګرې وي، تر منځ ئې وفا او مينه وي، ټول هم و غم ئې دا وي چي بچيان وزېږوي، ستر ئې کړي او الوتو ته ئې چمتو کړي، نه ئې نارينه بلي ښځي ته او نه ئې ښځه پردي نارينه ته تمايل ښيي. آيا د مرغانو دا صفا او له ميني او وفا ډک ژوند کافي نه دئ چي ووايو: د فطرت تقاضا همدا ده، جنسي تمايل د ګډ ژوند او ګډي کورنۍ جوړولو محرك او موخه ئې د اولاد زېږول او روزل.

آيا هغه چرګ ته ځير شوي يئ چي ګڼ شمېر چرګي ساتي، بل چرګ ئې خوا ته نه پرېږدي، که بل د ده پر مېرمنو جنسي تېری وکړي تر هغه ورسره جنګېږي چي زخمي زخمي شي، د چرګانو تر منځ د جګړو لويه وجه همدا وي!! دا صحنه د کومي خبري غمازي کوي او موږ ته څه پيغام لري؟!! آيا زموږ په وړاندي دا ځرګند پيغام نه ږدي چي پر خپلو مېرمنو غيرت کول د ژوو د فطرت غوښتنه او په همدې کې د دوی د بقاء رمز پروت دئ؟!! آيا دا چي الله تعالی د ژوو په فطرت کې دا احساس ايښی چي د ښځي په رحم کې د دوو نارينه وو د مني د توئېدو په وړاندي حساسيت وښيي او مخنيوی ئې وکړي او د دې په وړاندي جدي غبرګون وښيي چي د ده

مېرمني ته بل څوك ورنږدې شي، داسي حساسيت او غبرگون چي جگړي ته چمتو شي او د دې پروا هم ونه کړي چي ښايي په دې جگړي کي به دی په خپله زخمي شي!! آيا دا فطري عکس العمل د دې خبري شهادت نه ورکوي چي په همدې کي د ژوو د بقاء رمز مضمر دئ او دا فطري اصل تر پښو لاندي کول بدي پايلي لري؟!!

کبان به گورې چي دوه سره جوړه شي، يوه خوندي ځای ته ولاړ شي، نارينه ئې ځای برابر کړي، په خپلي لکۍ د زمکي د سر تيرړي يوې خوا بلي خوا ته کړي، ښځه ئې راشي او هملته په هگۍ اچولو لگيا شي، دی ئې په شاوخوا کي گرځي او په حرکاتو کي ئې د شوق او ميني اغېز دومره ځلاند وي چي سړی گمان کوي هغه مستي کوي، بل کب د هغې خوا ته نه پرېږدي او که کوم يو دا جسارت وکړي نو پرې حمله کوي، کله چي ښځه د هگيو له اچولو فارغه شي، هغه ورشي او پر همدغو هگيو خپله مني وشيندي، او بيا هڅه وکړي چي دا هگۍ پټي کړي ښايي د دې لپاره چي مارغان ئې ونه خوري او ښايي د دې لپاره چي بل کب همدا د ده کار ورسره ونه کړي!!

ما په يوه فيلم کي د مارغانو يوه جوړه ليده چي گډه ځاله ئې وه، ښځي ئې په داسي حال کي خپل مېړه له لاسه ورکړ چي هگۍ ئې اچولې وې، دې ته اړه شوه چي د ژوند بل ملگری ځان ته پيدا کړي، بختوره وه، داسي ملگری دېر ژر په لاس ورغی، په مخکنۍ ځالي کي ئې د نوي گډ ژوند

د دوام پرېکړه وکړه، خو کله چې نارینه دې ځالې ته راغی او په هغې کې ئې داسې هګۍ ترسترګو شوې چې مېرمنې ئې له مخکنې مېړه ترلاسه کړې وې، نو ټولې ئې یوه په بلې پسې له ځالې لاندې وغورځولې، او ځای ئې هغو هګیو ته تش کړ چې مېرمن به ئې له دې وروسته اچوې!! دا ځکه چې ده د نوې ګډ ژوند پرېکړه په دې موخه کړې وه چې په خپله د بچیانو خاوند شي، وئې پالې او په دې توګه ئې نسل دوام وکړي او د فطرت غوښتنه ئې ترسره شي!! ما ته ووایئ: دا صحنې مونږ ته څه درس راکوي؟! آیا د یوه سالم الفطرت انسان لپاره دا کافي نه ده چې ووایي: الله تعالی د ژوو په فطرت کې جنسي غریزه او له هغه لذت اخیستل د دوی د نسل د بقاء لپاره ایښې نه یوازې د تلذذ او خوند اخیستو لپاره، هغه چې دا غریزه په غیر فطري طریقې او فقط د خوند اخیستو لپاره اشباع کوي، یقیناً چې دومره جاهل او کودن دئ چې دغه مارغان تر هغه ډېر شرف لري!! که تاسو د ژوو ژوند ته ځیر شئ نو دا به درته جوته شي چې د ټولو جنسي اړیکې د فطري قانون مطابق او د اولاد درلودو په موخه ترسره کېږي، قرآن د هغه الله تعالی کتاب دئ چې دا ټول ژوي ئې پیدا کړي او د دوی په فطرت کې ئې دا ځانګړتیاوې ایښې دي، نو ځکه د انسان د جنسي غریزې او د هغې د اشباع په اړه د قرآن لارښوونې همغسې دي چې د ژوو فطرت ئې غوښتنه کوي. قرآن جنسي بې لاریتوب او شذوذ د جاهلیت له مظاهرو ګڼي، د قرآن له نظره په هرې ټولنې کې چې د دې ګنده او ناوړې عمل

مظاهر راڅرګند شي نو هغه له تمدن وروسته پاته او جهل وهلې ټولنه ده.
علم او تمدن انسان د قانونيت خوا ته کاږي او ټولې اړيکې د همدغې قانونمنۍ په سيوري کې تنظيموي او ټولنه له دې ژغوري چې قانون ترپښو لاندې شي، له حدودو تېرى وشي، نظم له منځه ولاړ شي، يو د بل پر حق او حد تېرى وکړي، د انسان په ژوند کې تر ټولو مهمه او اساسي قضيه د ده جنسي اړيکې دي چې د ده او د ده د نسل ژوند او دوام ورپورې تړلی دئ.
د انسان د ژوند د دغه اساسي اړخ روغوالی، د قانون په چوکاټ کې د هغه تنظيمول او په دې برخه کې د پولو او حدودو د تر پښو لاندې کېدو مخنيوى د علم او تمدن له لومړنيو غوښتنو څخه دي. جهل او د انسان له فطرت او د هغه د جسم د سلامتيا او روغتيا له غوښتنو او د هغه د روح او بدن له صحي اړتياوو بې خبري د دې سبب کېږي چې د انسان د ژوند دغه اړخ ته لازمه اعتنا ونه شي، ضوابط ئې تر پښو لاندې شي او له حدودو ئې تېرى وشي، مګر نه ګورئ چې د لوېديزې نړۍ بې مهاره ټولنه له دې جهته څومره رنځ وړي او له څومره خطرناکو ناروغيو سره مخامخ ده؟
سيفليس او د ايډز وژونکې ناروغي د دې ټولنې له مظاهرو يوه ده، د لوېديزې نړۍ زرهء سواند پوهان په چيغو چيغو د خطر اعلان کوي چې يا آزادي جنسي اړيکې مهار کړئ او يا د هغه د بدو او تباه کوونکو عواقبو انتظار وکړئ، دا حالت به موږ له هغو بدو پايلو سره مخامخ کوي چې د کورنيو د جوړېدا لړۍ پاى ته ورسي او خلك د اولاد له درلودو او د هغوى

د روزنې د تکلیفونو له ګاللو ډډه وکړي!!

هغو خلکو ته حیران یو چې د زنا او د هغې د سزا په اړه د قرآن لارښوونې د اعتراض وړ ګڼي!! دوی ته وایو: که تاسو د مذهبي انګېرنو له مخې اعتراض کوئ نو موږ ته په ټولې نړۍ او په ټول انساني تاریخ کې داسې د پام وړ مذهب راوښیئ چې زنا ته ئې د جرم او ګناه په سترګه نه وي کتلي او سزا ئې همدومره او تر دې هم سخته نه وي ټاکلې!! که تاسو مسیحي او یهودي یئ نو د دواړو په مذهب کې زنا ته د لوی جرم په سترګه کتل شوي او سزا ئې رجم ګڼل شوې!! هندوان ئې ګناه ګڼي او سزا ئې سوزول!! که تاسو بې مذهبه غربپال او کمونیستان یئ او داسې سزا د ترحم او عاطفې خلاف ګڼئ نو زموږ ساده ځواب دا دئ: ستاسو د ترحم عملي بېلګې مو د بګرام، کندهار، ابوغریب او ګوانتانامو په زندانونو کې ولیدې، آیا له داسې خلکو سره د ترحم خبره په خوله راوړل ښايي او دا حق لري چې د بل داسې سزا بې رحمي وګڼي چې د دوی تر وحشیانه سزاګانو ډېره نرمه وي؟!! تاسو چې په افغانستان او عراق کې څه وکړل، پر کورونو، کلیو، ښارونو، جوماتونو، مدرسو، د ښونو او راکټو ورول، په خوب ویده ښځې، ماشومان او بوډاګان وژل، په ملانځه ولاړو خلکو باندې راکټې ورول او د لمانځه په وخت کې چاودنې کول او بې ګناه خلك په وینو کې رغړول، په زور د اعتراف اخیستو لپاره د بندیانو نوکان ایستل، په بل سګریټ د بدن نرم ځایونه داغل، جوش اوبه او سره کړي تېل پرې پاشل، برقي شارټونه

ورکول، د داړلو لپاره سپیان ورتوشل، په اوبو کې ئې تر هغه سر ننایستل چې د مرګ پړاو ته نږدې شي!! دا سزاګاني هغه چا ته ورکوي چې یا ئې په خپلو کړنو اعتراف ته اړ کړي او یا د دوی د خوښي ګټور معلومات ترې ترلاسه کړي!! چا چې دا عذابونه تجربه کړي دې ته ترجیح ورکوي چې زر متروکې پر خپل نازك بدن قبولې کړي تر دې چې سر ئې په اوبو کې تر هغه وخته غوټه شي چې مرګ ته نږدې شي، یا ئې نوکان وایستل شي، یا برقي شارټونه ورکړی شي!! جورج بوش د امریکا مخکني جمهور رئیس اعتراف وکړ چې ما د همدغي سزا ورکولو اجازه ورکړې وه!! په هغو ورځو کې چې ما د دغې مبارکې سورې تفسیر لیکلو د ناټو ځواکونو د کنړ د غازي آباد ولسوالۍ پر کلي بمونه او راکټونه وورول، پنځه شپېته مظلوم او بې ګناه کلیوال ئې د ښځو، ماشومانو او بوډاګانو په شمول ووژل او ګڼ شمېر نور ئې ټپیان کړل، امریکایانو حتی خپله دروغجنه خواشیني هم ونه ښوده!! ورپسې ئې د ماښوګې په ولسوالۍ کې همداسې بمونه وورول او نه ماشومان ئې ووژل، دوی د لرګیو په راټولولو لګیا ول چې جهازونه راغلل او پر دوی ئې بمونه وورول، کله چې د کابل ذلیل حکومت د خلکو د غولولو لپاره خپل خفګان څرګند کړ او پر دې ظالمانه وژنې ئې اعتراض وکړ د امریکا د جنګ وزیر کابل ته راغی، له جمهور رئیس سره ئې وکتل او خبري رسنیو ته ئې وویل: ما د دې پېښې په اړه خپل خفګان او معذرت کرزي ته وړاندې کړ او هغه قبول کړ!! همدا او نور هیڅ!!! لا یوه اونۍ نه وه تېره شوې

چي د خپلو بې پیلوټه طیارو له لاري ئې د شمالي وزیرستان په دته خیلو کي پر یوې قومي جرگې راکټي وورولې چي په ترخ کي ئې د لسگونو ټپیانو په څنگ کي اته څلوېښت بې گناه قبائلي مشران ووژل شول. په همدغو ورځو کي د ډایوس په نامه د سي آی اې یوه جاسوس په پاکستان کي په رڼا ورځ او د ښار په منځ کي دوه پاکستانیان په ډزو ووژل، ده د هغي ډلي مشري په غاړه درلوده چي مأموریت ئې په پاکستان کي د امریکا مخالفین وژل، په جوماتونو، مدرسو او ښارونو کي چاودني کول، د مذهبي فرقو مشران وژل او له دې لاري د دوی تر منځ د مسلحانه نښتو اور ته لمن وهل وو، د پولیسو له لوري ونیول شو، قضیه محکمې ته وړاندي شوه، د امریکا لوړ پوړي چارواکي پاکستان ته ولاړل، او له جمهور رئیس او صدراعظم ئې وغوښتل چي دا قاتل خوشي کړي، اسلام آباد په دې وگواښل شو چي که ډایوس خوشي نشي نو کانگریس به له پاکستان سره د امریکا مرستي وځنډوي!! دا د تمدن او ترحم دروغجن او مکار مدعیان څنگه پر اسلام د اعتراض جسارت کوي؟ آیا داسي څوک د دې حق لري چي زناکار ته د اسلام قانوني سزا د ترحم خلاف وگڼي؟ هغه هم داسي زناکار ته چي له هرراز فشار، تهدید، وهلو او ځورولو پرته ئې په خپله اعتراف کړی؟!! اسلام نه یوازي د زور او جبر اعتراف د اعتبار وړ نه گڼي بلکي شکمن اعتراف هم بې اعتباره گڼي، د زنا د اثبات لپاره د تورن اعتراف (هغه هم څلور ځلي او په څلورو مجلسونو کي)، یا د څلورو داسي شاهدانو شهادت ضروري بولي

چي د زنا عمل به ئې په خپلو سترګو ليدلی وي، حتی د همدې څلورو شاهدانو هغه شهادت هم د اعتبار وړ نه ګڼي چي يوازې ئې د تورنو بربنډه پرېوتا او ملاسته په خپلو سترګو ليدلې!! د مېرمني په ضد د مېړه شهادت سره له دې نه مني چي څلور ځلي د الله تعالی په نامه لوړه وکړي او پنځم ځل ووايي: که ما دروغ ويلي وي نو پر ما دې د الله لعنت وي!! هغه مهال مېرمن د سزا وړ ګڼي چي په خپله اعتراف وکړي!! او دا ټول يوازې د دې لپاره چي قرآن انسان ته په درنه سترګه ګوري، د هغه سپکاوی، توهين، تعذيب او وژل نه خوښوي، د زناکار په څېر د ستر مجرم مجازات ئې هم په داسې ګرانو او پېچلو شرائطو او شواهدو پوري تړلی!!

له زاني او زانيه سره د نکاح حکم

قرآن په دې اړه فرمايي:

ٱلزَّانِي لَا يَنكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوۡ مُشۡرِكَةٗ وَٱلزَّانِيَةُ لَا يَنكِحُهَآ إِلَّا زَانٍ أَوۡ مُشۡرِكٞۚ وَحُرِّمَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ * النور: ٣

دا زاني يوازې زناکاره يا مشرکه ښځه نکاح کوي، او دا زناکاره ښځه يوازې زناکار او مشرك ئې په نکاح کوي، او دا پر مؤمنانو حرام کړی شوي.

په دې مبارك آيت کې د زناکارو په اړه دا لارښووني شوې:

- څوك چي زاني وي نو هغه يا زناکاره ښځه نکاح کوي او يا مشرکه، مزاج او سليقه ئې داسې رنګ غوره کړي چي همداسې ښځې خوښوي، جنسي تعلقات ئې همدې لوري ته بيايي، زناکاره ښځه هم د ده په څېر وي،

یوازې زناکار او مشرک مېړه په لاس ورځي، پاك لمنې ئې نه خوښېږي.

- له زناکارو سره نکاح پر مؤمنانو حرامه ده، یعني له مؤمنانو سره نه ښايي چې له بدلمنو سره واده وکړي، باید داسې مېرمن یا مېړه ځان ته انتخاب نه کړي چې له اخلاقي پلوه د اعتماد وړ نه وي، د ایمان تقاضا دا ده چې داسې څوك د ژوند د همسفر او ملګري په توګه غوره کړو چې خداپیال، ملتزم، پاك لمنی، امین او باوفا وي، او په خپلې غېږ کې صالح او مؤمن اولاد وروزي.

دا پوښتنه راولاړېږي چې آیا د زناکار او زناکارې نکاح یوازې په خپلو منځونو کې جائزه ده او له مؤمنانو سره ئې نکاح حرامه ده، داسې لکه له محرماتو سره نکاح؟ ځواب دا دئ چې که څوك په دې ناوړې کار ککړ وي، لاس نه ترې اخلي او توبه نه کوي، نو له هغه سره له شکه پرته نکاح حرامه ده، هم د دې صریح آیت له مخې او هم د رسول الله صلی الله علیه و سلم د لارښوونو له مخې، خو که څوك توبه وکړي او ځان اصلاح کړي نو امید دئ چې الله تعالی ئې په داسې نکاح ونه نیسي، هم ئې مخکنۍ ګناه ورته وبخښي او هم ئې په راتلونکې کې له دې ګناه وساتي. د آیت له الفاظو معلومېږي چې مصداق ئې هغه زناکاران دي چې دغې ګناه ته دوام ورکوي او لاس نه ترې اخلي، نه هغه چې ګناه ئې کړې خو ژر ئې توبه کړې او ځان ئې اصلاح کړی. د الزاني او الزانیه صیغې همدا مطلب افاده کوي.

د دې لپاره چې دا مطلب مزید واضح شي لاندې روایات ستاسو مخې

ته ږدم:

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بن عَمْرِو قَالَ: كَانَتِ امْرَأَةٌ فِي جِيَادِ تُسَمّى أُمَّ مَهْزُولٍ، وَكَانَتْ تُسَافِحُ، وَكَانَتْ تَشْتَرِطُ لِمَنْ تَزَوَّجَهَا أَنْ تَكْفِيَهُ النَّفَقَةَ، فَاسْتَأْذَنَ رَجُلٌ رَسُولَ اللّٰهِ صلى الله عليه و سلم فِي نِكَاحِهَا،"فَقَرَأَ رَسُولُ اللّٰهِ صلى الله عليه و سلم: الزَّانِي لا يَنْكِحُ إِلا زَانِيَةً"، المعجم الكبير للطبراني والبيهقي

له عبد الله بن عمرو رضى الله عنه روايت دئ چي ويلي ئې دي: د جياد يوه مېرمن وه چي ام مهزول نومېده او بد لمنه (فاحشه) وه، د واده په اړه به ئې دا شرط وړاندي کولو چي دا به په خپله د مېړه نفقه پر غاړه اخلي (له هغو پيسو چي د بدلمنۍ له لاري ئې ترلاسه کوي) نو يوه سړي له رسول الله صلى الله عليه و سلم له هغې سره د نکاح اجازه وغوښته، نو رسول الله صلى الله عليه و سلم دا آيت ورته ولوست: الزَّانِي لا يَنْكِحُ إِلا زَانِيَةً.... و حرم ذالك على المؤمنين.

عن عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صلى الله عليه و سلم قَالَ « ثَلاَثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَالْعَاقُّ وَالدَّيُّوثُ الَّذِى يُقِرُّ فِي أَهْلِهِ الْخَبَثَ ». مسند احمد

له عبد الله بن عمر رضى الله عنهما روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمايل: درې کسان داسي دي چي الله تعالى جنت پرې حرام کړی: هغه چي تل شراب څښي، د پلار مور له لوري عاق (رټل) شوی او هغه ديوث چي په خپل ټبر کي (زنا او بدلمني گوري خو مخه ئې نه نيسي

او) په خپل حال ئې پرېږدي.

نامحرم سړي او نامحرمي ښځې ته کتل

په دې اړه د قرآن لارښوونه دا ده:

قُل لِّلۡمُؤۡمِنِينَ يَغُضُّواْ مِنۡ أَبۡصَٰرِهِمۡ وَيَحۡفَظُواْ فُرُوجَهُمۡۚ ذَٰلِكَ أَزۡكَىٰ لَهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا يَصۡنَعُونَ * وَقُل لِّلۡمُؤۡمِنَٰتِ يَغۡضُضۡنَ مِنۡ أَبۡصَٰرِهِنَّ وَيَحۡفَظۡنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبۡدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنۡهَاۖ وَلۡيَضۡرِبۡنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّۖ وَلَا يُبۡدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوۡ ءَابَآئِهِنَّ أَوۡ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوۡ أَبۡنَآئِهِنَّ أَوۡ أَبۡنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوۡ إِخۡوَٰنِهِنَّ أَوۡ بَنِيٓ إِخۡوَٰنِهِنَّ أَوۡ بَنِيٓ أَخَوَٰتِهِنَّ أَوۡ نِسَآئِهِنَّ أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُنَّ أَوِ ٱلتَّٰبِعِينَ غَيۡرِ أُوْلِي ٱلۡإِرۡبَةِ مِنَ ٱلرِّجَالِ أَوِ ٱلطِّفۡلِ ٱلَّذِينَ لَمۡ يَظۡهَرُواْ عَلَىٰ عَوۡرَٰتِ ٱلنِّسَآءِۖ وَلَا يَضۡرِبۡنَ بِأَرۡجُلِهِنَّ لِيُعۡلَمَ مَا يُخۡفِينَ مِن زِينَتِهِنَّۚ وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ * النور: ۳۰-۳۱

مؤمنانو ته ووايه چې د خپلو سترګو (کتل) راکم کړي او خپل عورت وساتي، دا ورته ډېر غوره دئ، يقيناً چې الله په هغه څه ښه خبر دئ چې دوی ئې کوي. او باايمانه ښځو ته ووايه چې د خپلو سترګو (کتل) راکم کړي، او خپل فروج وساتي او خپله ګاڼه ښکاره نه کړي، مګر هغه ئې چې ښکاره وي او خپل ټکري دي په خپل ګرېوان واچوي او خپله ګاڼه دي له خپلو مېړونو،

خپلو پلرونو، د خپلو مېړونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېړونو زامنو، خپلو وروڼو، ورېرونو، خوريیو، خپلو ښځو، خپلو وينځو، هغو ترلاس لاندي سړو چي بې شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چي د ښځو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه ښرګندوي او خپلي پښې دي داسي (پر زمکه) نه وهي چي هغه ګاڼه ئې معلومه شي چي پټوي ئې او اې مؤمنانو! ټول د الله لوري ته رجوع او توبه وکړئ چي بريالي شئ.

د دغو مبارکو آيتونو لارښووني دا دي:

- مؤمنان په دې ګمارل شوي چي د خپلو سترګو کتل راکم کړي او خپل عورت وساتي، دلته د سترګو په اړه د (يغضوا) صيغه کارول شوې چي کمول افاده کوي، او دې ته په پام سره چي ترې وروسته د عورت (شرم ځاى) ساتنه راغلي نو مطلب ئې پردي او نامحرم ته له داسي کتني ډډه کول دي چي شهوت پاروي، لکه پر له پسې او زيات کتل او هغه هم د شهوت په نظر، ورپسې ويل شوي چي دا ورته ډېر غوره دئ، يعني همدا کار له اخلاقي پلوه ورته غوره دئ، په ګناه کې له پرېوتو ئې ساتي، او د آيت په پاى کې ويل شوي چي الله تعالى په هغه څه ښه خبر دئ چي دوى ئې کوي. يعني دا لارښووني د هغه الله تعالى له لوري دي چي د انسان د کړنو او عملونو د پايلو او نتائجو په اړه بشپړ علم لري، د همدې جامع او کامل علم له مخي ئې دا لارښووني ورته کړې دي.
- با ايمانه ښځي هم په دې ګمارل شوې چي د خپلو سترګو کتل راکم کړي

او خپل عورت وساتي او خپل زینت څرګند نه کړي، مګر هغه ئې چې څرګند وي. که څه هم په مخکني آیت کې حکم ټولو (نارینه وو او ښځو) ته متوجه وو، خو له دې کبله چې ښځو ته ځیني نوري لارښووني ضروري وې نو ځکه مخکنی حکم بیا تکرار شوی او پر هغه سربېره د خپل زینت نه ښودو لارښوونه هم ورته شوې. دلته څو پوښتني راولاړېږي: د زینت معنی څه ده؟ آیا مراد ئې ګاڼه او زینتي شیان دي، که د بدن سینګار شوي غړي او که په خپله جمال، ښکلا او ښایست؟ کوم څه ته څرګند زینت ویل شوي او له نه ښودلو مستثنا شوي؟ په دې اړه څو خبري باید په پام کې ولرو:

- د زینت معنی باید تر ټولو وړاندي په قرآن کې او مخصوصاً د دې آیت شاوخوا کې ولټوو او وګورو چې دلته په کومه معنی راغلی، دا صحیح نه ده چې د خپلي سلیقې او خوښي معنی ورواغوندو. په همدې آیت کې ویل شوي: (وَلَا يَضۡرِبۡنَ بِأَرۡجُلِهِنَّ لِيُعۡلَمَ مَا يُخۡفِينَ مِن زِينَتِهِنَّۚ: او خپلي پښې دي داسي (پر زمکه) نه وهي چې هغه ګاڼه ئې معلومه شي چې پټوي ئې)، دا فقره په ډېر وضاحت سره ښیي چې دلته زینت د ګاڼې په معنی راغلی، ځکه پر زمکه د پښو په کلکو وهلو سره یوازي پټه ګاڼه څرګندېږي او غږ ئې اورېدل کېږي او د نامحرم توجه جلبوي، نه بل څه، که دلته زینت له ګاڼې پرته په بله معنی نه شو اخیستی نو په مخکنیو کې ئې هم په بله معنی اخیستل بې دلیله خبره ده. دا صحیح نه ده چې څوک له

خپله ځانه زينت د جمال او ښکلا په معنی تعبير کړي او ادعاء وکړي چې مراد ترې مخ، سترګې او شونډې دي، په دې فقرې کې او ترې وړاندې فقرې کې چې وايي: (وَلَا يُبۡدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنۡهَاۖ: او خپله ګاڼه دې نه څرګندوي، مګر هغه ئې چې څرګنده وي) زينت د ګاڼې په معنی راغلی او له ګاڼې پرته ئې په بلې معنی قطعاً نشو اخيستی، له دواړو په څرګنده توګه معلومېږي چې له زينت نه مراد ګاڼه ده، ځکه په مخکني کې (ما ظهر منها) او په دې کې (ما يخفين من زينتهن) ويل شوي، پر زمکه د پښې کلك وهلو سره له ګاڼې پرته بل څه نه څرګندېږي، نو اطلاق ئې په بل څه نشي کېدی. که له (ما يخفين) مراد ګاڼه وي نو له (ما ظهر منها) هم له ګاڼې پرته بل څه مرادول اشتباه ده. که څه هم زينت له ګاڼې علاوه په نورو معانيو هم راغلی وي. د قرآن په هيڅ آيت کې زينت د انسان د جمال، ښکلا او ښايست په معنی نه دئ راغلی، په مخ، شونډو او سترګو او نورو ښايسته برخو ئې اطلاق نه دئ شوی.

- د (ما ظهر منها) مراد نه مخ دئ او نه جامه، بلکې هغه ګاڼه ده چې ښځې ئې په مخ او لاسونو کې کاروي، لکه ګوتې، ټيك، ډيډې (والۍ)، او غاړګۍ. البته د ګاڼې د نه څرګندولو مراد په اصل کې د وجود هغه برخه نه څرګندول دي چې د تزئين لپاره ئې ګاڼه کارول کېږي، لکه غاړه، سينه، غوږونه، پزه او نور غړي. د آيت له دې برخې دا هم معلومېږي چې که ښځو خپل مخ سينګار کړی وي، سترګې ئې توري او شونډې ئې سرې کړې

وي ورته روا نه دي چي لوڅ ئې کړي، ځکه چي د زينت له ښکاره کولو منع کړی شوې دي. او زينت په اصل کې د دې لپاره وي چي د بل توجه ځان ته جلب کړي، هر هغه کار چي ښځي ئې د نامحرم د توجه راجلبولو لپاره وکړي ناروا دئ.

- ښځو ته لارښوونه شوې چي خپل ټکري دي پر خپل ګرېوان واچوي او خپله ګاڼه دي له خپلو مېړونو، پلرونو، د خپلو مېړونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېړونو له زامنو، خپلو وروڼو، ورېرونو، خورييو، خپلوانو ښځو، خپلو وينځو، هغو ترلاس لاندي سړيو چي بې شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چي د ښځو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه ښکاره کوي او خپلي پښې دي داسي پر ځمکه نه وهي چي پټه ګاڼه ئې معلومه شي. دلته هم څو پوښتني راولاړېږي: پر ګرېوان د ټکري اچولو معنی څه ده؟ آيا معنی ئې دا ده چي خپل ټکری به پر مخ داسي اچوي چي ګرېوان ئې هم پټ کړي؟ او که ئې معنی دا ده چي د ټکري يوه پيڅه به پر خپلي غاړې داسي راتاو کړي چي غاړه او ګرېوان ئې هم ورپټ کړي؟ په دې اړه هم د صحابه وو تر منځ د رأيي اختلاف تر سترګو کېږي او هم د فقهاوو او محدثينو تر منځ، هم د مخکنيو او هم د وروستنيو، ځيني د ښځو مخ او لاسونه تر بند پوري عورت نه بولي او پټ ساتل ئې فرض او واجب نه ګڼي او د ښځو د بدن همدا برخي د (ما ظهر) مصداق بولي، خو ځيني نور د دې پټول هم فرض ګڼي او د (ما ظهر) مصداق يا د ښځو جامه ګڼي يا په غير

قصدي توگه د مخ او لاسونو یا نورو برخو څرگندېدا گڼي. احناف د لومړۍ رأیي پلوي کوي او یقیناً چي همدا رأیه دقیقه او سمه ده. دلائل ئې دا دي:

- د مخ پټول مو په هغه صورت کي فرض گڼلی شو چي: ۱- د پټولو په اړه ئې د نص الفاظ صراحت ولري، حال دا چي په ټول قرآن کي د مخ پټولو په اړه صریح حکم نه مومو. ۲- که دا فرض وی نو د حج په دوران کي به ښځي د یوه فرض په ترك کولو نه مکلف کېدې او دا به نه ورته ویل کېدل چي د احرام په حالت کي به مخ او لاسونه نه پټوي. څوك چي حج ته د استثنائي حالت نوم ورکوي اشتباه کوي، په حقیقت کي حج معیاري حالت دئ، څه چي په حج کي جائز وي په بل وخت کي په اولی درجه جائز دي.
- که څوك د ډېر احتیاط له کبله افراط کوي نو دومره دي ووایي چي مخ پټول مستحب دي، نه دا چي فرض او واجب ئې وگڼي، هغه هم محیط ته په پام سره.
- د نارینه او ښځي لپاره د فرض حجاب حد همغه دئ چي په حج کي باید مراعات شي، تر دې زیات ئې په مستحباتو کي راځي.
- دې ته باید متوجه وو چي د نارینه او ښځي لپاره د احرام لباس یو داسي معیار دئ چي ښیي مسلمان نارینه او مسلمانه ښځه په همدومره لباس مکلف دي، تر دې زیات ئې نه فرض دي او نه واجب، بلکي مستحب دي او د دوی خوښي او ظروفو ته پرېښودل شوي، که د حج په څېر ستر عبادت کي، د بیت الله خوا ته، د لکونو خلکو په منځ کي دومره لباس کافي

وي؛ نو په نورو وختونو کې خو په اولی درجه کافي دئ، څوك چي وايي نارينه د سر په پټولو او ښځه د مخ او لاس په پټولو مکلف دي په دين کې غلو او بې ځايه سختي کوي او خلك په هغه څه مکلف کوي چي الله تعالی نه دي پرې ګمارلي، که د ښځي لپاره مخ او لاسونه پټول ضروري وی نو الله تعالی به د حج په دوران کې پرې مکلفه کړې وه او که د نارينه لپاره سر پټول ضروري وی نو الله تعالی به په حج کې پرې مکلف کړی وو. ښځي به په دې نه ګمارل کېدې چي د حج په دوران کې به نه مخ پټوي او نه به دستکشي په لاس کوي، نارينه به پر دې نه ګمارل کېدل چي سر به نه پټوي او داسي بوټونه به نه پښو کوي چي تر پڼو ئې زياتي پښې ورپټې کړي، که مخ او لاسونه پټول فرض وی نو ښځو ته به جائز نه وه چي په لوڅ مخ او له دستکشو پرته لوڅو لاسونو سره لمونځ وکړي، که څه هم خوا ته ئې کوم نامحرم نه وي!! له پکول، خولۍ، پټکي او لونګۍ سره لمونځ کول يو برابر دي، او حتی ويلی شو چي که څوك د الله تعالی په وړاندي د خپل عجز او انکسار ښودلو لپاره لوڅ سر ودرېږي نه يوازي ګناه ئې نه ده کړې بلکي د ثواب داسي کار ئې کړی چي د حج په دوران کې ئې کوي. د احنافو د فقهاوو رأيه همدا ده، اهل حديث د احنافو له رأيي سره مخالفت کوي او هغه احاديث هم يا نه مني او يا ئې تأويلوي چي د احنافو د رأيي تأييد کوي. دوی وايي: د حج په دوران کې ښځي بايد نقاب پر مخ راکش کړي خو داسي چي له مخ سره به ئې نه لګېږي!! ګواکي په دې سره ئې هم پر

حدیث عمل کړی او هم ئې پر خپل مذهب!! ځیني بیا داسي دي چي وایي په لوڅ سر لمونځ کول مکروه دي!! که پوښتنه وکړو چي د کوم نص په استناد؟ قرآن خو دا خبره نه ده کړې، په احادیثو کي خو دا خبره نه ده شوې، رسول الله صلی الله علیه و سلم خو هم د حج په دوران کي لوڅ سر لمونځ کړی او هم په ځینو نورو وختونو کي، تاسو د څه په استناد دا خبره کوئ؟! داسي څه به ترې واورې چي حیران به شې، وایي: الله تعالی فرمایلي: خذوا زینتکم عند کل مسجد، د دې آیت ترجمه هم داسي کوي: هر جومات ته د تلو په وخت کي خپل زینتي لباس واغوندئ، خو نه د دې آیت ترجمه دغسي ده او نه ئې مطلب دا دئ چي پګړۍ یا خولۍ په سر کړئ، ځکه دلته مسجد د اسم زمان په توګه راغلی نه د اسم مکان، مراد ئې د سجدې او لمانځه وخت دئ نه جومات، او مقصد ئې دا دئ چي د هغو خلکو غلطه عقیده تردید کړي چي وایي په زړو، ځیرو، خیرنو، پینه شوو، وړینو، کرباسي او ملنګي جامو کي لمونځ کول ډېر ثواب لري!! الله تعالی فرمایي چي تر ټولو ښکلي جامې مو د لمانځه لپاره واغوندئ، الهي شریعت موږ ته وایي چي جومات ته د تلو په وخت کي ښې جامې واغوندئ، عطر ووهئ، که مو داسي څه خوړلي وو چي له خولې مو بد بوی تلو یا د ډېرو خولو په سبب بد بوی درنه تلو جومات ته له تللو ډډه وکړه، ځان پاکیزه او ستره کړه بیا جومات ته ولاړ شه. د خذوا زینتکم معنی او مراد دا دئ، نه د خولۍ او پګړۍ په سر کول.

- که په حجاب کې مخ شامل وی نو په دېرشم آیت کې دې حکم مورد نه درلود چې مؤمنانو ته ووایه: خپلې سترګې ټیټې واچوي، دا حکم خو په هغه صورت کې وارد دئ او مجال لري چې د ښځو مخ لوڅ وي.
- د سترګو ټیټ اچول غوره کار دئ؛ له ګناه د مخنیوي وسیله ده، الله تعالی مؤمنان پرې ګمارلي، خو دې ته باید متوجه وو چې کتل خو پرېږدئ حتی له زنا مخکې ټول ناروا کارونه په صغیره ګناهونو کې راځي، نه په کبیره ګناهونو کې او د یوه فرض په پرېښودو کې.
- د ښځو لپاره د سترګو ټیټ اچول همغه حکم لري چې د نارینه وو لپاره ئې لري، په دې دواړو کې په تفکیك او امتیاز باور درلودل د دې آیتونو د روحیې خلاف خبره ده.
- په قرآن کې د ستر په ارتباط درې الفاظ راغلي: حجاب، خمر او جلابیب، ځیني دا درې واړه سره خلط کړي او د ټیکري او پړوني په معنی ئې ونیسي، حال دا چې حجاب هغه څه ته ویل شوي چې د دوو لوریو تر منځ د لیدا مانع شي، لکه د دروازې پر سر پرده، کومه دړه او دېوال، قرآن د حجاب لفظ هلته کارولی چې مؤمنانو ته وایي: کله چې له امهات المؤمنین (د رسول الله صلی الله علیه و سلم له مېرمنو) کوم څه غواړئ نو د حجاب (پردې) تر شا ئې وغواړئ، د حجاب له شا ورغږ کړئ چې اې د مؤمنانو مورې! دا شی مې په کار دئ. دغې لارښوونې ته په پام سره ویلی شو چې ټیکري ته د حجاب نوم ورکول او مستورې ښځې ته محجبه ویل غلطه

نومَوَنه ده. خمار هغه واړه ټیکري ته وايي چې مېرمني ئې پر سر کوي او غاړه او ګرېوان پرې پټوي، او جلباب هغه لوی پړوني ته وايي چې ښځې ئې پر خپل سر اچوي او پر خپل ټول ځان ئې راتاووي.

- موږ په هغه صورت کې ادعاء کولی شوی چې مخ هم په خمار (ټیکري) سره پټول ضروري دي چې تر جيوبهن مخکې د وجوههن ذکر راغلی وی، که مراد د مخ پټول وی نو دوه خبري ضروري وې: ۱- باید په صراحت سره د مخونو (وجوههن) یادونه شوې وی، ۲- د مخ لپاره باید د غطاء (پټولو) لفظ راغلی وی نه د یضربن چې دلته د غوړولو او اچولو په معنی دئ، له مخ سره د غطاء لفظ ښايي او پر ګرېوان د ټیکري له اچولو سره د یضربن صیغه.
- ځیني د ابن شهاب الزهري په هغه روایت استناد کوي چې د افك د قضیې په ارتباط راغلی او په هغه کې عائشې رضی الله عنها ته دا وینا منسوب شوې چې د حجاب آیت نازل شوی وو نو ځکه ما خپل مخ په ټکري پټ کړ. د دې روایت په اړه ځو پوښتني شوې چې هیڅا ئې ځواب نه دئ ویلی: د الاحزاب سوره او په هغې کې د حجاب آیت د بني المصطلق له غزوې او د افك له پېښې وړاندي نازله شوې که وروسته؟ که وايي چې وروسته نازله شوې نو د روایت دا برخه ردوي چې د حجاب حکم د بني المصطلق له غزوې مخکې راغلی وو او که وايي چې وړاندي نازله شوې نو په دې سره د روایت هغه برخه ردوي چې د سعد بن معاذ رضی الله عنه

او په جومات کې د هغه د وینا یادونه کوي ځکه سعد بن معاذ رضی الله عنه د احزاب په غزوې کې ټپي شوی او لږ وروسته له همدې ټپ وفات شوی!! همدا راز عائشې رضی الله عنها ته دا وینا منسوبول چې د حجاب آیت ته په پام سره ئې خپل مخ پټ کړی، صحیح انتساب نه دئ، ځکه د حجاب د آیت موضوع د مخ پټول نه بلکې له امهات المؤمنین د پردې له شا څه غوښتل دي، که په ټکري سره د مخ پټولو یادونه ئې کړې وی نو د احزاب د سورې ۵۹ آیت ته به ئې اشاره کوله چې وایي: يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزۡوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَن يُعۡرَفۡنَ فَلَا يُؤۡذَيۡنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ۵۹ : اې پیغمبره! خپلو مېرمنو، او خپلو لوڼو او د مؤمنانو مېرمنو ته ووایه چې خپل پړوني ورباندې راتاو کړي، همدا دې ته نږدې ده چې وپېژندی شي او ونه ځورول شي، او الله مهربان بخښونکی دئ.

- په ۳۱ آیت کې چې ویل شوي باایمانه ښځې دې خپل زینت له خپلو مېړونو، پلرونو، د خپلو مېړونو له پلرونو، خپلو زامنو، د خپلو مېړونو زامنو، خپلو وروڼو، وربرونو، خوریيو، خپلو ښځو، خپلو وینځو، هغو ترلاس لاندې سړو چې بې شهوته دي او له هغو ماشومانو پرته چې د ښځو په عورت خبر نه دي بل چا ته نه څرګندوي، دلته څو پوښتنې راولاړېږي: دا کوم زینت دئ چې پر مېړه علاوه پورتنیو ته ئې هم ښوول مانع نه لري؟ او دا کوم زینت دئ چې له خپلوانو او شاوخوا ښځو پرته ئې نورو ښځو ته

هم ښودل جائز نه دي؟ آیا د دې زینت اطلاق له ګاڼې پرته په بل څه کولی شو؟ دوه ځوابونه درلودی شو: یو دا چې د بدن ځیني برخې داسي دي چې له مېړه علاوه د ښځې نور خپلوان ئې هم له لیدو نه دي منع شوي، لکه وېښتان، غاړه، مټ، او ګواکي په دې آیت کي په زینت سره همدغو برخو ته اشاره شوې. بل دا چې ښځې له دې منع شوې چې خپله ټوله ګاڼه له مېړه او پورتنیو خپلوانو او نږدې خلکو پرته بل چا ته وښیي. د دې پوښتنو مختصر او یوازینی ځواب دا دئ چې دلته له زینت مراد ګاڼه ده نه بل څه. که د آیت الفاظو ته ځیر شو نو په یقین سره ویلی شو چې دوهمه رأیه دقیقه ده، دا ځکه چې زینت په عامه صیغه راغلی د خاصولو لپاره ئې هیڅ موجه دلیل نه مومو، په کوم دلیل به یوازي څو غړي ترې مرادوو؟ مخ او لاس له پردیو ښځو هم ستر نه دئ او له مخ، لاس او پښې پرته نور غړي خپلوانو نارینه وو ته هم ښودل منع دي. دا به ډېره عجیبه وي چې څوك دلته (نساءهن) داسي تعبیر کړي چې ګواکي پردیو ښځو ته خپل جمال ښودل منع دي او خپلو ته ئې ښودل مانع نه لري!! حال دا چې معنی ئې له کوم شك پرته دا ده چې له خپلوانو پرته نورو ښځو ته د خپلو ګاڼو له ښودلو منع شوې، ښځو ته د سینګار او د ګاڼو د کارولو امتیاز ورکړی شوی، خو دا د خپل مېړه په وړاندي او د هغه د ارضاء او توجه جلبولو په موخه نه د پردي نارینه د توجه جلبولو او یا له نورو ښځو سره د مسابقې، رقابت او ځان ښودني لپاره. له داسي ځان ښودنو چې په ټولني کي کومي فتنې

راولاړېږي له هيڅ عاقل انسان پټې نه دي، که په يوې ميلمستيا او واده کې ځينو ښځو سينګار کړی وي او رنګ رنګ ګاڼې ئې اچولې وي او په خوا کې ئې داسې مېرمنې وي چې د سرو زرو ګاڼې خو پرېږده حتی سمې جامې هم نه لري، په دې سره له يوې خوا د دوی تر منځ جدي کرکه او دښمني راپيدا کېږي، له بلې خوا نورې مېرمنې دې ته هڅول کېږي چې خپل مېړونه دې ته اړ کړي چې دوی ته هم همداسې ګاڼې برابرې کړي، که له حرامو لارو وي او که له حلالو!! دا يقيناً چې ټولنه د منفي رقابتونو او حسادتونو په لورې بيايي او فتنې راولاړوي. قرآن د قارون يادونه کوي چې په ګاڼو ئې ځان سينګار کړی خپل قوم ته راووت، ناپوهانو د ده حالت ته په پام سره وويل: کاش موږ هم د ده په څېر وی او همغه څه مو درلودی چې ده ته ورکړی شوي!!

يقيناً چې د حجاب په اړه د هغو خلکو رأيه ډېره کمزورې ده چې د ښځو مخ او لاسونه هم په ستر کې شاملوي او فرض ئې ګڼي، همغسې کمزورې لکه جومات ته د ښځو د تګ په اړه د دوی رأيه. په دې اړه ټول مسلمانان متفق دي چې د رسول الله صلی الله عليه و سلم په زمانې کې او د هغه تر رحلت پورې ښځې جومات ته تلې او د جَماعت په لمونځونو کې ئې له نارينه وو سره يو ځای برخه اخيسته، داسې چې مخکې به نارينه، ورپسې ماشومان او د صفوفو په وروستۍ برخې کې به ښځې ودرېدې، د اختر په لمونځونو کې به ئې هم برخه اخيسته، او کله کله به رسول الله صلی

الله علیه و سلم د دوی لپاره بېله غونډه جوړوله او دوی ته به ئې ځانګړې موعظه اوروله. نه یوازې دا چې مسجد ته تلې او د جماعت په لمونځونو کې به ئې شرکت کولو بلکې ګڼ شمېر مېرمنو د امهات المؤمنين په شمول په غزواتو کې هم شرکت کړی. په دې اړه روایات دومره زیات او دومره صریح دي چې هیڅوك ترې انکار نشي کولی. راشئ وګورو چې قرآن په دې اړه څه حکم کړی، آیا په قرآن کې داسې لارښوونې مومو چې جومات ته د ښځو د تلو جواز ترې استنباط شي؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم په دې اړه څه لارښوونې کړې؟

قرآن په مکرره توګه او په عامه صیغه (ټولو مؤمنانو) ته سپارښتنه کوي چې خپل لمونځونه په جمع اداء کړئ، په جمع د لمانځه دا سپارښتنه عامه ده، ټولو مؤمنانو ته راجع ده، یوازې د نارینه وو لپاره نه ده، د قرآن بل آیت په دې ګواهي ورکوي چې ښځې هم په دې سپارښتنې کې شاملې دي، ځکه قرآن د مریم علیها السلام په اړه فرمایي:
يَٰمَرۡيَمُ ٱقۡنُتِي لِرَبِّكِ وَٱسۡجُدِي وَٱرۡكَعِي مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ * آل عمران: ٤٣
اې مریمې! خپل رب لره تسلیم اوسه، سجده کوه او له رکوع کوونکو سره یو ځای رکوع کوه.

د مریمې علیها السلام یادونه د دې لپاره راغلې چې وښیي یوه مؤمنه مېرمن باید څنګه وي، مریم علیها السلام ته د عالم پر ټولو ښځو فضیلت ورکړی شوی، قرآن هغه د مؤمنو مېرمنو لپاره د غوره مثال او بېلګې په

توګه معرفي کوي. د مریم علیها السلام روزنه په مدرسه او جومات کې شوې او هغه ستر شخصیت ترې جوړ شوی چې د انساني تاریخ له پیل تر پای پورې هیڅ ښځه د هغې مقام ته نشي رسېدی، دې ته له نورو لمونځ کوونکو سره د لمونځ کولو سپارښتنه نه ځانګړې او خصوصي سپارښتنه ده او نه منسوخ شوې سپارښتنه. البته ښځو ته دا لارښوونه د نارینه وو له اړوند سپارښتني یوازې دومره توپیر لري چې نارینه جومات ته پر تلو مکلف شوي او ښځو ته دا رخصت ورکړی شوی چې کولی شي جومات ته ولاړې نشي او په خپل کور کې لمونځ وکړي، خو که ئې وغوښتل جومات ته ولاړه شي هیڅوك ئې د مخنیوي حق نه لري. دا د رسول الله صلی الله علیه و سلم داسې مکرره سپارښتنه ده چې د حجة الوداع په تاریخي او مهمې خطبې کې ئې هم د نورو سترو سترو او مهمو امورو تر څنګ یو ځل بیا تکرار کړه.

عَنْ عَائِشَةَ- رضی الله عنها- قَالَتْ خَرَجَتْ سَوْدَةُ بَعْدَ مَا ضُرِبَ الْحِجَابُ لِحَاجَتِهَا، وَكَانَتِ امْرَأَةً جَسِيمَةً لاَ تَخْفي عَلَى مَنْ يَعْرِفُهَا، فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا سَوْدَةُ أَمَا وَاللهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا، فَانْظُرِى كَيْفَ تَخْرُجِينَ، قَالَتْ فَانْكَفَأَتْ رَاجِعَةً، وَرَسُولُ اللهِ صلی الله علیه و سلم فِي بَيْتِى، وَإِنَّهُ لَيَتَعَشَّى. وَفِي يَدِهِ عَرْقٌ فَدَخَلَتْ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِى فَقَالَ لِي عُمَرُ كَذَا وَكَذَا. قَالَتْ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ ثُمَّ رُفِعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعَرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ فَقَالَ " إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ ".

بخاري: ٤٧٩٥

له عائشې رضی الله عنها روایت دئ چې د حجاب له لازمېدو وروسته، سوده رضی الله عنها (په حجاب کې) د کوم ضرورت لپاره بهر ووتله، هغه دنګه مېرمن وه، چا چې پېژندله نو پرې پټه نه پاته کېده، عمر رضی الله عنه ولیده او ورته وئې ویل: اې سوده! والله چې پر موږ پټه نه پاته کېږې، وګوره څنګه وځې! وایي: هغه بېرته راستنه شوه، په داسې حال کې چې رسول الله صلی الله علیه و سلم زما په کور کې وو او ماښامنی ئې خوړلو او په لاس کې ئې غوښین هډوکی وو، هغه راغله او وئې ویل: یا رسول الله! زه د ځینو اړتیاوو لپاره بهر ووتلم او (عمر رضی الله عنه) دا دا راته وویل، (عائشه رضی الله عنها) وایي: الله تعالی هغه ته وحي وکړه، بیا په داسې حال کې ترې لوړه شوه چې هغه غوښین هډوکی ئې لا په لاس کې وو او وئې فرمایل: یقیناً چې تاسو ته د خپلو حاجتونو او اړتیاوو لپاره د وتلو اجازه درکړی شوې.

د دې روایت له مخې دا خبره په ډاډ او اطمئنان سره کولی شو قطعاً د توجیه وړ نه برېښي چې عمر رضی الله عنه به د رسول الله صلی الله علیه و سلم د دې وینا له اورېدو وروسته هم په خپلې رأیي ټینګار کړی وي!! او ښځې به ئې جومات ته له تلو منع کړې وي.

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه و سلم- أَوْ قَالَ عَطَاءٌ

أَشْهَدُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ- أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صلى الله عليه و سلم خَرَجَ وَمَعَهُ بِلاَلٌ، فَظَنَّ أَنَّهُ لَمْ يُسْمِعِ النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ، وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ، فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْقُرْطَ وَالْخَاتَمَ، وَبِلاَلٌ يَأْخُذُ فِي طَرَفِ ثَوْبِهِ. (بخاري: ۹۸)

له ابن عباس رضی الله عنهما روايت دئ چي: يو ځل رسول الله صلی الله عليه و سلم په داسي حال کي (د نارينه وو له ليکو يا منځه) ووت چي بلال رضی الله عنه هم ورسره وو (ښځو ته ورغی) گمان ئې وکړ چي ښځو د ده وعظ او نصيحت نه دئ اورېدلی، نو هغوی ته ئې وعظ وکړ، د صدقې ورکولو امر ئې ورته وکړ، نو ښځو خپلي لښتۍ او گوتې د صدقې په توگه اچولې او بلال رضی الله عنه په خپلي لمن کي راټولولې. د دې روايت په اړه څو خبري توجه غواړي: د دې روايت په اصلي مطلب هلته سم پوهېدی شو چي نور روايات هم وگورو، د نورو رواياتو په رڼا کي راته جوته کېږي چي دا د اختر لمونځ وو، پيغمبر عليه السلام لومړی لمونځ کړی، بيا ئې خطبه ويلې، بيا د خلکو له منځه تېر شوی او د ښځو د لمانځه ځای ته ورغلی، هغوی ته ئې بيا وعظ کړی، د صدقې ورکولو ته ئې هڅولې او هغوی خپلي گاڼې صدقه کړې.

دا او دې ته ورته گڼ شمېر روايات ښيي چي د پيغمبر عليه السلام په دوران کي ښځو د جماعت په لمونځونو کي شرکت کولو، د ودرېدو ځای ئې بېل او د نارينه وو تر شا وو، پيغمبر عليه السلام د هغوی روزنې ته خاصه توجه کوله، د اختر په لمانځه کي له عامي خطبې وروسته د ښځو خوا ته

ورغلی او هغوی ته ئې بيا وعظ کړی. خو متأسفانه اوس حالت داسي دئ چي ښځي مېلو، ودونو، زيارتونو ته تلی شي، نه خاوندان او خپلوان پرې اعتراض کوي او نه واعظان، خو جومات ته ئې تگ ممنوع دئ!! ځوك چي وايي اوس د فساد او فتنو دور دئ نو ځکه جومات ته د ښځو تگ ښه نه دئ!! هغوی ته وايو:

له فساد او فتنو نه د ښځو د مخنيوي لار خو دا ده چي هغه جومات ته راشي او وعظ واوري.

ځوك وايي چي د پيغمبر عليه السلام په وخت کې تر نن نه فتنې لږې وې؟! دا خبره يوازي هغه ځوك کولی شي چي له حقائقو بې خبر وي، په مدينه کې ښځي هغه مهال جومات ته تللې چي محدود شمېر کسانو ايمان راوړی وو، قرآن وايي چي ډېر ځلي به منافقينو، مرجفينو او د بيمارو زړونو خاوندانو هغه ښځي ځورولې چي جومات ته به تلې، د دغو مفسدينو له امله ئې ښځي جومات ته له تلو منع نه کړې بلکې امر ئې ورته وکړ چي له جلباب سره جومات ته ولاړې شي.

آيا ځوك دا حق لري چي ووايي: اوس د فتنې دور دئ نو ښځي دي حج نه کوي، يا د حج په دوران کې دي مخ او لاسونه هم پټوي؟ که دا حق نه لرو نو له جومات ئې څنگه منع کوو؟ رسول الله صلی الله عليه و سلم خو د خپل مبارك ژوند په وروستيو شپېو او په خپلو وروستنيو خطبو کې فرمايلي: که ستاسو ښځي غواړي چي په جومات کې لمونځ وکړي نو مخنيوی

ئې مه کوئ!!!

ځوك چې وايي د عمر رضی الله عنه په وخت کې دا پرېکړه وشوه چې ښځې دې جومات ته نه ځي! هغوی ته وايو: دا نه د يوه حکم د تغيير په معنی اخيستی شو او نه د تعطيل په معنی، يوازې دومره ويلی شو چې که دا ادعاء صحيح وي نو دا پرېکړه هغه مهال د خاصو ظروفو او شرائطو په وجه شوې، داسې نه ده چې د دې پرېکړې مخالفت حرام او ناجائز وي او نن چې د اسلام او مسلمانانو مصلحت دا تقاضا او غوښتنه کوي چې د ښځو ديني او اخلاقي روزنې ته لازياته توجه وشي او له نورو خواوو ئې مخ جومات ته واړوو نو دا کار حرام او ناروا وګڼو!! حرام هغه دي چې الله تعالی او د هغه رسول حرام کړي.

ځيني وايي: کاش اوس داسې جوماتونه او داسې واعظان وی چې د ښځو روزنه وکړی شي،... د کومې فتنې له مخې چې د ښځو لمونځ په کور کې غوره ګڼل شوی کېدی شي هغه په جومات کې د ننه احتمالي فتنه وي نه د لارې په اوږدو کې. د دوی په ځواب کې بايد ووايو: که رسول الله صلی الله عليه و سلم ښځو ته ويلي وی چې ستاسو لمونځ تر جومات په کور کې غوره دئ نو يوه ښځه به هم جومات ته نه وه تللې، د ښځو له عمل او د رسول الله صلی الله عليه و سلم له ويناوو معلومېږي چې د پيغمبر عليه السلام تر رحلت پورې ښځې جومات ته راتللې، او رسول الله صلی الله عليه و سلم په خپلې وروستۍ خطبې کې دا سپارښتنه کړې ده چې که ښځو

غوښتل جومات ته ولاړي شي مخنيوی ئې مه کوئ، رسول الله صلی الله علیه و سلم حتی د عمر رضی الله عنه دا مطالبه ونه منله چي ويل ئې: يا رسول الله! خپلي مېرمني دي بهر ته له وتلو منع کړه، رسول الله صلی الله علیه و سلم له څه ځنډ وروسته وفرمايل: ما ته وحي شوې چي دوی منع نه کړم. موږ يوازي د دومره څه ويلو حق لرو چي ووايو: جوماتونه بايد داسي جوړ شي چي هم د ښځو د لمانځه ځای بېل وي او هم ئې د تګ راتګ لاره بېله وي، خو هغه حلال کار نشو حراموﻟی چي رسول الله صلی الله علیه و سلم نه دئ تحريم کړی. د عمر رضی الله عنه په اړه په رواياتو کې راځي چي هغه له کوره د ښځو له وتلو او د جومات ته تلو سره موافق نه وو، خو عملاً ئې حالت داسي وو چي دی به مخکې جومات ته روان وو او مېرمن به ئې ورپسې وه خو هغه ئې منع کولی نشوی.

له نامحرم سره خلوت

اسلام زنا تحريم کړې او هر هغه څه ئې هم منع کړي چي زنا ته لار آواروي او په زنا منتج کېږي، د نامحرمو تر منځ په خلوت کې او يوازي ناسته او ولاړه ئې هم په دې لړ کې نېولې او هغه ئې ناجائز ګڼلې، دې رواياتو ته ځير شئ:

عن جابر.... مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ ». مسند احمد

له جابر رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلی الله علیه و سلم

وفرمايل: څوك چي پر الله او د آخرت پر ورځي ايمان لري له كومي ښځي سره دي په داسي حال كي گوښى نه گوري چي له هغې سره خپل محرم نه وي، ځكه دريىم به ئې شيطان وي.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيّ صلى الله عليه و سلم ، يَقُولُ : لا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلا تُسَافِرُ امْرَأَةٌ إِلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ. البيهقي

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِىّ صلى الله عليه و سلم يَقُولُ :«لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلاَ تُسَافِرُ امْرَأَةٌ إِلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ ». رَوَاهُ الْبُخَارِىُّ فِى الصَّحِيحِ عَنْ عَلِىِّ بْنِ الْمَدِينِىِّ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِى بَكْرِ بْنِ أَبِى شَيْبَةَ وَزُهَيْرِ بْنِ حَرْبٍ كُلُّهُمْ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ.

عن ابْن عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِىّ صلى الله عليه و سلم يَخْطُبُ يَقُولُ « لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلاَّ مَعَ ذِى مَحْرَمٍ ». مسلم

له ابن عباس رضى الله عنهما روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم په خطبې كي فرمايلي: نه دي كوم سړى له داسي ښځي سره گوښى گوري چي محرم ئې ورسره نه وي او نه دي ښځه له محرم پرته سفر كوي.

د جنسي شذوذ انتهاء او بدي پايلي

قرآن په دې اړه فرمايي:

إِن يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ إِنَٰثٗا وَإِن يَدۡعُونَ إِلَّا شَيۡطَٰنٗا مَّرِيدٗا * لَّعَنَهُ ٱللَّهُۘ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنۡ عِبَادِكَ نَصِيبٗا مَّفۡرُوضٗا * وَلَأُضِلَّنَّهُمۡ

وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَأُمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ ءَاذَانَ ٱلْأَنْعَٰمِ وَلَأُمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَتَّخِذِ ٱلشَّيْطَٰنَ وَلِيًّا مِّن دُونِ ٱللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا * يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ إِلَّا غُرُورًا * أُوْلَٰئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا * النساء: ۱۱۷-۱۲۱

دوی خو له الله پرته یوازي د ښځو عبادت کوي او له سرکښ شیطان پرته د بل څه عبادت نه کوي. همغه چي الله رټلی او ویلي ئې دي: هرومرو به ستا له بندګانو ټاکلې برخه ترلاسه کوم. او حتماً به ئې تېرباسم او حتماً به هیلي په کي راولاړوم او خامخا به ورته امر کوم نو د څاروو غوږونه به غوڅوي او هرومرو به ئې ګمارم نو د الله د مخلوق جوړښت به بدلوي او څوك چي له الله پرته شیطان دوست ونیسي نو په ښکاره تاوان سره ئې تاوان وکړ. وعدې ورسره کوي او هیلي په کي راولاړوي او شیطان خو له تېرایستو پرته څه وعده نه ورسره کوي. دوی همغه دي چي مېشت ځای ئې دوزخ دئ او له هغه به د خلاصون چاره نه مومي.

د دې مبارکو آیتونو ستر ستر ارشادات دا دي:

- څوك چي له الله پرته بل ته د دعاء لاسونه اوچتوي، خپل حاجات وروړاندي کوي او د هغه عبادت کوي، ډېر کمزوري معبودان مرستي ته رابلي، ډېریو مشرکانو د ښځو په څېره کي ځان ته معبودان جوړ کړي او عبادت ئې کوي، دوی یوازي د ښځو عبادت کوي، جنسي بې لاریتوب ئې هغه ځای ته ورسوي چي پر زړه او ذهن ئې بې مهاره جنسي تمایلات

مسلط شي، ټول ژوند ئې د دې تر اغېز لاندې راشي، هر څه له دغي زاويې ګوري، د جنسي هوس بنده شي، هم ئې دوستي د دې لپاره وي او هم ئې دښمني، له دې پرته بله مينه نه پېژني، شراب دا اور لا تېز کړي، د ښځو او نارينه وو آزاد اختلاط او بربنډتوب ورباندي مزيد تيل توی کړي، مسته موسيقي، رقص او نڅا او د عشق او شهوت په ستايني کې سندري لازيات ورته لمن ووهي، هم ئې بتان او هم ئې مجسمې د ښځو انځورونه شي . که تاسو دا اوس غربي ټولني ته لږ په دقت سره ځير شئ نو د قرآن د دغه آيت مصداق به په خپلو سترګو وګورئ، هري خوا ته به دي د ښځو مجسمې ترسترګو شي، هم په معبد کې او هم په مغازه کې، هم د کشيش په وينا کې او هم د ټلويزيون په تجارتي اعلاناتو کې، هلته د تجارت لپاره ښځه او د دې ښايست استعمالېږي، هلته لوړو مراتبو ته رسېدل د ښځو له لاري وي، هلته مور او پلار هېر شوي، د دې ميني ټغر ټول شوی، ځای ئې جنسي هوس او تعلق ته خالي شوی، له نکاح او د کورنۍ له جوړولو ډډه کېږي دا ځکه چي نکاح د آزاد جنسي تعلقاتو مانع کېږي، له اولاد سره د ښځي او مېړه علاقه او مينه نشته او دا د دې لپاره چي اولاد ساتل او روزل زحمت غواړي او د جنسي تلذذ او خوند اخيستو په وړاندي خنډ کېږي، مېړه او ښځه د دې پر ځای چي اولاد ولري، سپی او پيشۍ ساتي، ځيني د سپي ساتل تر زوی درلودلو غوره ګڼي او ځيني ئې سپي د جنسي موخو لپاره ساتي، هلته به تاسو له کشيشانو هم واورئ چي مريم عليها السلام په زنا تورنوي

او په دې خبري خاص تأکید کوي او وايي چې هغې توبه وکړه او بیا ئې دا مقام ترلاسه کړ او دا د دې لپاره چې د یوه زناکار ولس معبود هم باید د زنا سمبول وي، هلته به تاسو د فروید په څېر د دوی له فیلسوفانو هم واورئ چې وايي: د انسان د ټولو کړو وړو، اړیکو او روابطو منشأ جنسي تمایل دئ، د پلار مینه له لور سره او د مور مینه له زوی سره له دغه تمایل راولاړیږي، هم د انسان د ویښي ټول فعالیتونه او هم ئې د خوب خوبونه جنسي منشأ لري.

- دوی په اصل کې د شیطان عبادت کوي، شیطان غولولي، څوك ئې دې ته هڅولی چې د مریمې علیها السلام مجسمه جوړه کړي او څوك ئې دې ته چې د مناة، نائلة او عزیٰ په څېر ښځینه بتان معبودان ونیسي او په وړاندي ئې ګونډه شي.
- دوی د هغه رټل شوي شیطان په تحریك د شرك مرتکب شوي چې په څو خبرو ئې لوړه کړې:
  - د الله د بندګانو یوه برخه به هرو مرو په دام کې غورځوم.
  - له سمي لاري به ئې تېرباسم.
- په کړو لارو تګ به ورته ښایسته کوم، داسي چې له هغې ډېري هیلي او طمعي ولري او رنګین رنګین خوبونه ورته وګوري.
- په دې به ئې ګمارم چې د خپلو بتانو لپاره څاروي په نخښه کړي او غوږونه ئې ورغوڅ کړي.

- او په دې به ئې ګمارم چې الهي سنن بدل کړي، د فطرت خلاف ګام واخلي، د الله د مخلوق په جوړښت کې تغییر راولي.

په دغو څو لنډو جملو کې د شیطان ټول هغه خبیث کارونه په ګوته شوي چې په خپلو ملګرو ئې ترسره کوي. د شیطان ملګرتیا او ټول هغه کارونه کول چې د شیطان د حزب غړي ئې باید ترسره کړي، له سمې لارې انحراف او کږېدل او په کږو لارو کې خپلو موخو ته د رسېدو هڅه کول، شرك، د دروغجن معبود لپاره قرباني، له فطرت سره جنګ او د هغو الهي سننو د بدلولو هڅه چې د ټولو مخلوقاتو په پیدایښت او جوړښت کې مراعات شوي. دا چې ګورئ څوك سالم او پاکیزه جنسي تعلقات پرېږدي او ناوولې لارې او غیر فطري طریقې غوره کوي، دا د همجنسانو تر منځ غیر فطري جنسي تعلقات، د نارینه او نارینه، او ښځې او ښځې تر منځ نکاح، له حیواناتو سره جنسي نږدېکت، د خپل فطرت خلاف هغه مخدره مواد استعمالول چې بې سده ئې کړي او د خپلو حواسو اداره کول له لاسه ورکړي، دا چې نارینه غواړي ځان د ښځې په څېر کړي او ښځه ځان د نارینه په څېر، په لباس کې هم او په حرکاتو او سکناتو کې هم، دا چې نارینه ږیره خریي، هره ورځ د خپل مخ د پوستکي په ملیونهاوو حجرات ربېي، لنډه موده وروسته ئې مخ ګونځې ګونځې شي، د زني لاندې غوښه ئې راوځړېږي، دا همغه له فطرت سره جنګ دئ چې شیطان خپل ملګري ورباندې ګماري، دا چې ګورئ څوك د دروغجنو معبودانو لپاره په انسان،

حیوان او حتی په خپل ځان ظلم کوي، ځوك د ځاروي غوږ غوڅوي، ځوك ځان وهي، ځوك رياضتونه په ځان مني، ځوك رهبانيت ته مخه کوي او ځوك له نکاح ډډه کوي، دا هر يو په حقيقت کې د شيطان هغه قسمونه رښتيني کوي.

د حدودو نافذول د چا دنده او صلاحيت دئ؟

بايد دې پوښتني ته هم ځواب وويل شي چي د حدودو نافذول د چا دنده او صلاحيت دئ؟ آيا له اسلامي حکومت او امام پرته بل ځوك حدود جاري کولی شي؟ د دې پوښتني مختصر او لنډ ځواب دا دئ چي له اسلامي حکومت او د مسلمانانو له امام او امير پرته هيڅوك د حدودو نافذولو دنده او صلاحيت نه لري، نه پلار د زوی په اړه، نه مېړه د خپلي مېرمني په اړه، نه بادار د خپل مريي په اړه، نه د کلي ملا او ملك د کليوالو په اړه حدود نافذولی شي. که ستا حالت داسي وي لکه د رسول الله صلی الله عليه و سلم حالت په مکه کې يا د مدينې په لومړيو کلونو کې؛ نو د حدودو نافذول تر هغه وځنډوه چي ستا حالت له هغه حالت سره ورته شي چي رسول الله صلی الله عليه و سلم د مدينې په وروستيو کلونو کې او هغه مهال درلود چي د حدود اړوند آيتونه نازل شول. هغه ځوك ډېر ناپوه او د اسلام له حقيقته ډېر بې خبره دئ چي د افغانستان په اوسني حالت کې چي د صليبي ځواکونو په اشغال کې دئ او د دارالحرب حيثيت لري حدود نافذوي او په دې سره غواړي ځان اسلام ته ډېر متعهد او ملتزم ثابت کړي

او گمان کوي چې ښايي له دې لارې به اسلام ته کوم خدمت وکولی شي!!
الله تعالی خپل رسول نه په مکه کې د حدودو په نافذولو مکلف کړ او نه د مدينې په لومړيو کلونو کې، هغه مهال ئې د حدودو اړوند لارښوونې او احکام راولېږل چې مدينه د يوه مستقل ملك په توګه راڅرګنده شوه، د سيمې اکثريت خلکو ايمان راوړ، د مدينې ټولې چارې د مسلمانانو په واك کې وې، دوی نه يوازې د مدينې داخلي امنيت تأمين کړی وو بلکې د بهرنيو يرغلونو په وړاندې ئې له دې مستقل هېواد او نوي نظام په وار وار دفاع کړې وه، له داسې حالت وړاندې د حدودو نافذول او هغه هم په دارالحرب کې؛ هم د قرآني لارښوونو خلاف عمل دئ او هم د رسول الله صلی الله عليه و سلم د سنت خلاف. بې علمه خلك د الفاظو په چکر کې پرېوځي او د واقعيتونو پر ځای تش نومونې معتبرې ګڼي، ګمان کوي چې که څو کسانو پر چا د امير المؤمنين نوم کېښود نو هغه حقيقتاً امير المؤمنين شو او له دې وروسته ئې ټولې هغه دندې او مسئوليتونه په غاړه دي او ټول هغه صلاحيتونه لري چې د اسلامي حکومت خليفه او امير ئې لري!! که څه هم هغه نه فوځ ولري او نه تر تسلط لاندې مصئونه او خوندي سيمه!!

اسلامي شريعت د حدودو نافذولو ته په داسې سترګه ګوري لکه چې د روغتون ډاکټر د جراحي عملياتو ته ګوري او يوازې هغه مهال د خپل مريض په عملياتو لاس پورې کوي چې مريض ئې په پرهېز ګمارلی، لازمي

لارښووني او سپارښتني ئې ورته کړې، ضروري دوا ئې ورکړې، خو له دې ټولو سره سره نه دئ روغ شوی او په پای کې له دې پرته بله چاره نه وي پاته چې عملیات ئې کړي.

د دې لپاره چې دا مبحث مونږ ته مزید واضح شي او اړوند احکام ئې لازیات راته جوت شي راشئ هغه روایات هم له نظره تېر کړو چې په دې اړه راغلي:

- د چا په اړه چې د حد جاري کېدا پرېکړه وشي هیڅوك ئې باید شفاعت ونه کړي:

عن ابن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ فَقَدْ ضَادَّ اللهَ فِي ملكه. السنن الكبرى للبيهقي، المعجم الكبير للطبراني

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ: "مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنَ حُدُودِ اللهِ فَقَدْ ضَادَّ اللهَ فِي مُلْكِهِ،

له ابن عمر رضى الله عنهما او ابوهريره رضى الله عنه روايت دئ چې رسول الله صلى الله عليه و سلم وفرمایل: د چا شفاعت چې له الهي حدودو د کوم حد د پلي کېدو مانع شي نو یقیناً چې له الله تعالی سره ئې د ده په ملك کې دښمني او ضدیت کړی.

- د مسلمانانو امام دا حق لري چې د حد نافذولو تر څنګ زناکار د مصلحت له مخې څه موده تبعید کړي:

عن ابن عمر رضی الله عنهما : أن النبي صلى الله عليه و سلم ضرب و غرب و أن أبا بكر ضرب و غرب و أن عمر ضرب و غرب. المستدرك

له ابن عمر رضی الله عنهما روایت دئ چي رسول الله صلی الله علیه و سلم په درو وهل کړي او تبعیدول ئي کړي، ابوبکر رضی الله عنه په درو وهل کړي او تبعیدول ئي کړي او عمر رضی الله عنه په درو وهل کړي او تبعیدول ئي کړي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و سلم قَضَى فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِنَفْيِ عَامٍ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ. البخاري

له ابو هریره رضی الله عنه روایت دئ چي رسول الله صلی الله علیه و سلم د هغه چا په اړه چي زنا ئي کړې خو واده ئي نه وو شوی؛ تر یوه کال پوري د تبعید او د حد د اجراء پرېکړه کړې وه.

له دې او دې ته ورته روایاتو په ډېر صراحت سره معلومېږي چي تبعید د حد جزء نه دئ بلکي داسي سزا ده چي د قاضي رأیي ته پرېښودل شوې.

- له هغو ګناهونو پرته چي د سزا حد ئي ټاکل شوی؛ لکه زنا، غلا، بغاوت، شوکې، شراب څښل او قذف یعني بې ګناه کسان تورنول، د نورو ګناهونو سزا تر لس درو نشي زیاتېدی:

عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بن نِيَارٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و سلم كَانَ يَقُولُ: لا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ. رواه البخاري

له ابو برده بن نيار رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلی الله عليه و سلم به ويل: تر لسو درو زيات وهل نشته مگر له الهي حدودو په کوم حد کې. يعني په بل هيڅ مورد کې تر لسو درو زيات وهل نشته.

البته ځينو فقهاوو په ځينو مواردو کې تر ٤٩ او ٧٦ درو پورې تعزيري سزا ګاني هم جائز ګڼلې دي.

● پر مخ او د بدن پر نازکو ځايو وهل او د وهلو لپاره څوك بربنډول منع دي:

عن أبي هريرة رضی الله عنه : أنَّ رسولَ الله صلی الله عليه و سلم قال : « إذا ضَرَبَ أحَدُكم فَلْيتَّقِ الوَجْهَ». أخرجه أبو داود.

له ابوهريره رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلی الله عليه و سلم وفرمايل: که ستاسو کوم يو وهل کوي نو پر مخ له وهلو دې ډډه وکړي.

● په اسلام کې لوڅول، تړل، زولانه کول، ولچك کول نشته:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ : لاَ يَحِلُّ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ تَجْرِيدٌ وَلاَ مَدٌّ وَلاَ غُلٌّ وَلاَ صَفَدٌ. سنن بيهقي

له عبد اله بن مسعود رضی الله عنه روايت دئ چي وايي: په دې (اسلامي) امت کې نه (د چا د تعذيب لپاره) بربنډول شته، نه تړلی راکاږل، نه زولنه کول او نه ولچك اچول. يعني په اسلام کې دا جائز نه دي چي څوك د وهلو په موخه بربنډ کړی شي، په ونې او لرګي پورې وتړل شي، په لاس او پښو کې ئې زولنې او ولچك واچول شي.

- هغه اعتراف هیڅ ارزښت نه لري چي له وهلو وروسته وي:

عن أبي عيينة بن المهلب قال : سمعت عمر بن عبد العزيز يقول : من أقر بعد ما ضرب سوطا واحدا فهو كذاب.مصنف ابن ابي شيبه

له أبي عيينة بن المهلب روايت دئ چي له عمر بن عبدالعزيز رضی اللّه عنه مي واورېدل چي ويل ئې: څوك چي له يوې درې وهل کېدو وروسته اقرار وکړي نو هغه دروغجن دئ.

- هغه واکمن د الهي عذاب مستحق دئ چي په حد کي کموالی او زیاتوالی کوي:

«يُؤْتَى بِوَالٍ نَقَصَ مِنَ الْحَدِّ سَوْطًا، فَيُقَالُ لَهُ لِمَ فَعَلْتَ ذَاكَ؟ فَيَقُولُ رَحْمَةً لِعِبَادِكَ، فَيُقَالُ لَهُ أَنْتَ أَرْحَمُ بِهِمْ مِنِّي! فَيُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ، وَيُؤْتَى بِمَنْ زَادَ سَوْطًا فَيُقَالُ لَهُ لِمَ فَعَلْتَ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُ لِيَنْتَهُوا عَنْ مَعَاصِيكَ، فَيَقُولُ أَنْتَ أَحْكَمُ بِهِ مِنِّي! فَيُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ» . تفسير كبير

د اللّه تعالی په وړاندي به داسي چارواکی راوستل شي چي په حد کي ئې یوه دره کموالی کړی، ورته وبه ویل شي: ولي دي دا کار وکړ؟ وبه وايي: ستا پر بندګانو د رحم له کبله، نو ورته وبه ویل شي: آیا ته تر ما زیات پرې مهربان وې؟ نو د اور په لوري د بېولو امر به ئې وشي، او داسي څوك به راوستی شي چي یوه دره ئې زیاته کړې، ورته وبه ویل شي: ولي دي دا کار وکړ؟ وبه وايي: د دې لپاره چي ستا له عصیان او سرغړاوي ډډه وکړي، نو ورته وبه ویل شي: آیا ته د دوی په اړه تر ما زیات ښه حکم کوونکی وې؟

نو د اور په لوري د بېولو امر به ئي وشي.

- پر خپلي گناه پرده اچول غوره دي:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ : جَاءُ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه و سلم فَقَالَ : إِنِّي عَالَجْتُ امْرَأَةً مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ فَأَصَبْتُ مِنْهَا مَا دُونَ أَنْ أَمَسَّهَا، فَأَنَا هَذَا، فَاقْضِ فِيَّ مَا شِئْتَ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : لَقَدْ سَتَرَكَ اللَّهُ، لَوْ سَتَرْتَ عَلَى نَفْسِكَ، قَالَ : وَلَمْ يُجِبِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلامُ شَيْئًا، فَقَامَ الرَّجُلُ فَانْطَلَقَ، فَأَتْبَعَهُ النَّبِيُّ رَجُلا فَتَلا عَلَيْهِ هَذِهِ الآيَةَ : أَقِمِ الصَّلاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : وَهَذِهِ لَهُ خَاصَّةً يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : بَلْ لِلنَّاسِ عَامَّةً مسند ابن ابي شيبه و مسلم

له عبد الله بن عمر رضی الله عنهما روایت دئ چي وايي: يو سړی رسول الله صلی الله عليه و سلم ته راغی او وئې ويل: د ښار د لري برخي له يوې ښځي سره مي له مجامعت (جنسي نږدېکت) پرته نور هر څه وکړل، زه دا دئ دلته ولاړ يم چي څنگه دي خوښه وي زما په اړه پرېکړه وکړه، عمر رضی الله عنه ورته وويل: الله پر تا پرده اچولې وه کاش تا هم پر خپل ځان پرده اچولې وی، راوي وايي: رسول الله صلی الله عليه و سلم هيڅ ونه ويل، نو دا سړی پورته شو او ولاړ، نو رسول الله صلی الله عليه و سلم يو سړی ورپسي ولېږو (راوئې غوښت) او دا آيت ئې ورته ولوست: أَقِمِ الصَّلاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ: د ورځي دواړو خواوو او د شپې په يوې نږدې برخي کي لمونځ کوه، يقيناً چي

ښېګڼې بدي له منځه وړي. د هغه قوم يوه سړي وويل: يا رسول الله! آيا دا يوازي د ده لپاره مختص ده؟ وئې فرمايل: نه بلکې د ټولو خلکو لپاره ده.

- که د مسلمانانو امير ته کومه قضيه وړاندي شي هغه مکلف دئ چي د الله تعالی قانون به نافذوي، خو داسي تفحص او تجسس به نه کوي چي د مجرم له اعتراف او شاهدانو له ګواهي پرته له نورو لارو د متهم جرم ثابت کړي او سزا ورکړي، د جرم ثابتولو او د حد جاري کولو ته بايد لېوالتيا ونه لري.

قال رسول اللّه صلى اللّه عليه و سلم ... وَمَنْ جَاءَ مِنْكُمْ مُطَّلِعًا عَلَى عَوْرَةٍ سَتَرَهَا اللَّهُ فَلْيَسْتَتِرْ بِسَتْرِ اللَّهِ، وَيُسِرَّهَا إِلَى مَنْ يَمْلِكُ مَغْفِرَتَهَا، فَإِنَّا لا نَمْلِكُ مَغْفِرَتَهَا، وَنُقِيمُ عَلَيْهِ حَدًّا ... ". المعجم الكبير للطبراني

رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: ... او ستاسو کوم يو چي راشي او غواړي موږ پر داسي پټ کار خبر کړي چي الله پرې پرده اچولې نو هغه دي د الله په ستر کې ځان مستور وساتي او هغه چا ته دې وړاندي کړي چي د هغې (ګناه) د بخښلو خاوند دئ، او موږ د بخښلو خاوند نه يو، او حد به پرې پلی کوو...

اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ آنَ لَكُمْ أَنْ تَنْتَهُوا عَنْ حُدُودِ اللَّهِ مَنْ أَصَابَ مِنْ هَذِهِ الْقَاذُورَاتِ شَيْئًا فَلْيَسْتَتِرْ بِسِتْرِ اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ يُبْدِي لَنَا صَفْحَتَهُ نُقِمْ عَلَيْهِ كِتَابَ اللَّهِ. موطأ مالك

رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: اې خلكو! تاسو ته هغه وخت رارسېدلی چي د الهي حدودو له تجاوز ډډه وکړئ، او څوك چي له دغو ناولو كارونو كوم څه وكړي نو د الله په پرده كې دي ځان پټ وساتي، دا ځكه چي كه څوك موږ ته خپله عمل پاټه څرګنده كړي موږ به د الله كتاب پرې قائموو (د كتاب الله مطابق به سزا وركوو).

- د حدودو د پلي كولو تلوسه مه كوئ:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم « ادْفَعُوا الْحُدُودَ مَا وَجَدْتُمْ لَهُ مَدْفَعًا ». سنن ابن ماجه

له ابو هريره رضى الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: حدود دفع كړئ (له پلي كېدو څخه) تر كومه چي د دفع كولو وجه او مدرك ورته موندلی شئ.

عن عائشة رضى الله عنها، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال :« ادرءوا الحدود عن المسلمين ما استطعتم، فإن وجدتم لمسلم مخرجا فخلوا سبيله، فإن الإمام أن يخطئ في العفو خير من أن يخطئ بالعقوبة » المستدرك على الصحيحين للحاكم

عَنْ عَائِشَةَ رضى الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم "ادْرَءُوا الْحُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ ؛ فَإِنْ كَانَ لَهُ مَخْرَجٌ، فَخَلُّوا سَبِيلَهُ ؛ فَإِنَّ الْإِمَامَ أَنْ يُخْطِئَ فِي الْعَفْوِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يُخْطِئَ فِي الْعُقُوبَةِ" سنن البيهقي و رَوَاهُ التِّرمِذِيَّ مَرْفُوعًا وَمَوْقُوفًا.

له عائشي رضى الله عنها روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه و سلم فرمايلي: تر هغه چي توانېدى شئ له مسلمانانو د حدودو پلي کېدا دفع کړئ، که کوم مخرج (د وتلو لار) ورته وي نو لار ئي ورته پرانيزئ، يقيني خبره دا ده چي که امام په عفو کي خطا شي دا تر دې غوره ده چي په سزا ورکولو کي خطا شي.

عن ابي هُرَيْرَةَ: يَقُولُ جَاءَ الأَسْلَمِىُّ إِلَى نَبِىِّ اللَّهِ صلى الله عليه و سلم فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَنَّهُ أَصَابَ امْرَأَةً حَرَامًا أَرْبَعَ مَرَّاتٍ كُلُّ ذَلِكَ يُعْرِضُ عَنْهُ النَّبِىُّ صلى الله عليه و سلم فَأَقْبَلَ فِى الْخَامِسَةِ فَقَالَ« أَنِكْتَهَا ». قَالَ نَعَمْ. قَالَ « حَتَّى غَابَ ذَلِكَ مِنْكَ فِى ذَلِكَ مِنْهَا ». قَالَ نَعَمْ. قَالَ « كَمَا يَغِيبُ الْمِرْوَدُ فِى الْمُكْحُلَةِ وَالرِّشَاءُ فِى الْبِئْرِ». قَالَ نَعَمْ. قَالَ « فَهَلْ تَدْرِى مَا الزِّنَا ». قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُ مِنْهَا حَرَامًا مَا يَأْتِى الرَّجُلُ مِنِ امْرَأَتِهِ حَلاَلاً. قَالَ « فَمَا تُرِيدُ بِهَذَا الْقَوْلِ ». قَالَ أُرِيدُ أَنْ تُطَهِّرَنِى. فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ فَسَمِعَ النَّبِىَّ صلى الله عليه و سلم رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ انْظُرْ إِلَى هَذَا الَّذِى سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَمْ تَدَعْهُ نَفْسُهُ حَتَّى رُجِمَ رَجْمَ الْكَلْبِ. فَسَكَتَ عَنْهُمَا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً حَتَّى مَرَّ بِجِيفَةِ حِمَارٍ شَائِلٍ بِرِجْلِهِ فَقَالَ « أَيْنَ فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ ». فَقَالاَ نَحْنُ ذَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « انْزِلاَ فَكُلاَ مِنْ جِيفَةِ هَذَا الْحِمَارِ ». فَقَالاَ يَا نَبِىَّ اللَّهِ مَنْ يَأْكُلُ مِنْ هَذَا قَالَ « فَمَا نِلْتُمَا مِنْ عِرْضِ أَخِيكُمَا آنِفًا أَشَدُّ مِنْ أَكْلٍ مِنْهُ وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ إِنَّهُ الآنَ لَفِى أَنْهَارِ الْجَنَّةِ يَنْغَمِسُ فِيهَا ».

سنن ابي داؤد و مصنف عبدالرزاق

له ابو هريره رضی الله عنه روايت دئ چي يو اسلمي سړی رسول الله صلی الله عليه و سلم ته راغی او پر خپل ځان ئې څلور ځلي دا گواهي ورکړه چي له يوې ښځي سره ئې زنا کړې، په هر ځل کي رسول الله صلی الله عليه و سلم مخ ترې اړاوو، نو په پنځم ځل ئې مخ ورواړاوو او وئې ويل: آيا مجامعت دي ورسره کړی؟ وئې ويل: هو، وئې فرمايل: دومره چي ستا دغه (غړی) د هغې په هغه (غړي) کي غائب شو؟ وئې ويل: هو، وئې فرمايل: داسي لکه چي سلايي په رانجومي کي پټېږي او پړی په څا کي؟ وئې ويل: هو، وئې فرمايل: آيا پوهېږې چي زنا څه ته وايي؟ وئې ويل: هو؛ له دې سره مي هغه کار په حرامه توگه کړی چي سړی ئې له خپلي مېرمني سره په حلاله توگه کوي. وئې فرمايل: په دې وينا سره څه غواړې؟ وئې ويل: غواړم چي ما پاك کړې!! نو امر ئې وکړ او هغه رجم شو، بيا رسول الله صلی الله عليه و سلم له خپلو دوو اصحابو واورېدل چي يوه ئې بل ته ويل: دې ته وگوره چي الله پرې پرده اچولې وه خو خپل نفس تر هغه آرام پرې نښود چي د سپي په څېر رجم شي، نو څو شېبې ئې د دوی په وړاندي سکوت وکړ، تر هغه چي د يوه داسي خره د جيفه (مړزگي) خوا ته تېر شو چي له پړسوبه ئې پښې شخي ولاړي وې، نو وئې فرمايل: فلانی او فلانی چېري دي؟ هغوی وويل: موږ دغه يو يا رسول الله! وئې فرمايل: کوز شئ او د خره له دې مړزگي څه وخورئ، هغوی وويل: يا رسول الله! څوك به دا وخوري؟ وئې فرمايل: کوم تېری چي تاسو همدا اوس د خپل ورور پر

عرض او عزت وکړ د دې تر خوراك ډېر سخت کار (گناه) دئ، په هغه ذات قسم چې زما سا ئې په واك کې ده هغه اوس د جنت په نهرونو کې غوټې وهي.

په بل روایت کې داسې راغلي:

ثُمَّ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ غَامِدٍ مِنَ الأَزْدِ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، طَهِّرْنِي، فَقَالَ : وَيْحَكِ ارْجِعِي، وَاسْتَغْفِرِي اللَّهَ، وَتُوبِي إِلَيْهِ، قَالَتْ : لَعَلَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَرُدَّنِي كَمَا رَدَدْتَ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ : وَمَا ذَلِكَ، قَالَتْ : إِنَّهَا حُبْلَى مِنَ الزِّنَا، قَالَ : أَثَيِّبٌ أَنْتِ؟، قَالَتْ : نَعَمْ قَالَ : إِذًا لاَ نَرْجُمُكِ حَتَّى تَضَعِي مَا فِي بَطْنِكِ، قَالَ : فَكَفَلَهَا رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ حَتَّى وَضَعَتْ، فَأَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ : قَدْ وَضَعَتِ الْغَامِدِيَّةُ، فَقَالَ : إِذًا لاَ نَرْجُمُهَا، وَنَدَعُ وَلَدَهَا صَغِيرًا لَيْسَ لَهُ مَنْ يُرْضِعُهُ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ، فَقَالَ : إِلَيَّ رَضَاعُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَرَجَمَهَا السنن الصغرى و مسلم.

بیا د ازد د قبیلې د غامد له ټبره یوه ښځه ورته راغله او وئې ویل: یا رسول الله! ما پاکه کړه! وئې فرمایل: افسوس پرتا، بېرته ستنه شه او له الله تعالی بخښنه وغواړه، او توبه ورته وکړه، وئې ویل: ښایي ته غواړې ما داسې رد کړې لکه ماعز بن مالك چې دې رد کړ، وئې وفرمایل: او دا څه دي؟ وئې ویل: دا له زنا حامله شوې، وئې فرمایل: ته مېړوښه یې؟ وئې ویل: هو، وئې فرمایل: تر هغه دې نه رجم کوو چې خپل بچی وزېږوې، راوي وايي: نو د انصارو یوه سړي د هغې کفالت په غاړه واخیست تر هغه چې بچی

ئې وزېږاوو، نو هغه سړی رسول الله صلی الله علیه و سلم ته راغی او وئې ویل: غامدیه مېرمني بچی وزېږاوو، نو رسول الله صلی الله علیه و سلم وفرمایل: په داسي حال کې ئې نه رجم کوو او بچی ئې نه پرېږدو چي ووړ وي او داسي څوك نه لري چي تی ورکړي، نو له انصارو یو سړی ودرېدو او وئې ویل: یا رسول الله! د هغه رضاعت زما پر ذمه شو، نو بیا ئې هغه رجم کړه.

ولي په گواهي کې دوه مېرمني له یوه نارینه سره برابري دي؟

د ښځو د حقوقو دروغجن مدافعین د اسلام دا اصل د اعتراض وړ او د ښځو په اړه تبعیض گڼي چي وایي: یا به دوه متفق علیه نارینه شاهدان شهادت ورکوي او یا به د دوه نارینه شاهدانو د نه موندلو په صورت کې یو نارینه او دوه ښځینه شاهدان وړاندي کېږي!! په داسي حال کې چي قرآن د دې پرېکړي دلائل زموږ مخي ته اېښي او ویلي ئې دي چي دا یوازي د دې لپاره چي که یوه ښځه خبره هېره کړي بله ئې ورپه یاد کړي، دا ځکه چي د ښځي عاطفه هومره قوي ده چي د دې حافظه هم تر اغېز لاندي نیسي، گورئ چي عاطفه ئې د اولاد ټولي نادودي او غلط کارونه حتی جفاگاني ورباندي هېروي، هري مور ته خپل اولاد ډېر بې گناه معلومېږي، زوی ئې د گاونډي له زوی سره په جگړي کې سخت ملامت وي خو دا ترې په حقه او ناحقه دفاع کوي، خپله مورنۍ عاطفه ئې دې ته هڅوي چي له خپل

زوی دفاع وکړي، همدغه عاطفه د بې وزلې پوروړي په نسبت د شهادت ورکولو په وخت کې په دې همغه کار کوي چې له خپل زوی د دفاع په وخت کې ئې پرې کوي.

هغه ناپوه کسان چې دا د ښځو په نسبت تبعیض ګڼي، په دې هم نه پوهېږي چې شهادت ورکول امتیاز نه بلکې یو مکلفیت دئ او اسلام د مکلفیتونو په برخه کې تل ښځو ته امتیازات ورکړي چې څو مثالونه ئې دا دي:

- سنګر ته له تلو ئې معاف کړې، مګر دا چې نفیر عام وي او یا دا په خپله خوښه تګ وغواړي.
- جومات ته ئې د تلو حق ورکړی خو ورباندې مکلفه کړې ئې نه ده.
- نکاح د ښځې او نارینه ترمنځ یوه برابره معامله ده، په دې سره د دواړو یوې طبیعي او انساني اړتیا ته ځواب ویل کېږي، خو اسلام نارینه د مهر په ورکولو مکلف کړی، د کور او د کورنۍ ټول مصارف ئې او د خپلې مېرمنې او ماشومانو نفقه او جامه ئې د نارینه په غاړه اچولې او ښځه ئې معافه کړې. دا په داسې حال کې چې ښځه له مېړه مهر اخلي او د مېړه په شمول له خپلوانو میراث ترلاسه کوي او دا حق ورکړی شوی چې کولی شي خپله دغه شتمني په کار واچوي او ګټه ترلاسه کړي. ګورئ چې په اقتصادي چارو کې هم امتیاز ورکړی شوی خو له مکلفیت معاف شوې دي.
- ښځو ته دا حق ورکړی شوی چې ګاڼه وکاروي، سره زر او ورېښم

وکاروي، خو د خپل مېړه لپاره، د خپل مېړه لپاره سينګار نه يوازې ورته جائز ګڼي بلکې د ثواب کار ئې بولي، خو دا حق نه لري چې خپله ګاڼه پرديو ته وښيي او د هغوی په وړاندې له سينګار سره څرګنده شي، له هر هغه څه منع شوې چې د نامحرم او پردي حساسيت او شهوت پاروي او د دې لورې ته ئې هڅوي. حتی عطر او د ګاڼو غږ هم په دې کې نيسي.

ولې لور ته د زوی په پرتله نيمايي ميراث ورکول کېږي؟

ځيني معاندين د ميراث د وېش او د لور او زوی د برخې په اړه دا اعتراض لري چې ولې د زوی برخه د لور په پرتله دوه برابره ده، دې اعتراض ته د ځواب ويلو لپاره بايد هغه آيت خپلې مخې ته کښېږدو چې دا لارښوونه په کې راغلې، آيت دا دئ:

يُوصِيكُمُ ٱللَّهُ فِيٓ أَوۡلَٰدِكُمۡۖ لِلذَّكَرِ مِثۡلُ حَظِّ ٱلۡأُنثَيَيۡنِۚ فَإِن كُنَّ نِسَآءٗ فَوۡقَ ٱثۡنَتَيۡنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَۖ وَإِن كَانَتۡ وَٰحِدَةٗ فَلَهَا ٱلنِّصۡفُۚ وَلِأَبَوَيۡهِ لِكُلِّ وَٰحِدٖ مِّنۡهُمَا ٱلسُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُۥ وَلَدٞۚ فَإِن لَّمۡ يَكُن لَّهُۥ وَلَدٞ وَوَرِثَهُۥٓ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ ٱلثُّلُثُۚ فَإِن كَانَ لَهُۥٓ إِخۡوَةٞ فَلِأُمِّهِ ٱلسُّدُسُۚ مِنۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٖ يُوصِي بِهَآ أَوۡ دَيۡنٍۗ ءَابَآؤُكُمۡ وَأَبۡنَآؤُكُمۡ لَا تَدۡرُونَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ لَكُمۡ نَفۡعٗاۚ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا * النساء: ١١

الله د خپل اولاد په اړه درته توصيه کوي: نارينه ته به د دوو ښځو د برخې په څېر وي، نو که ټول ئې تر دوو زياتې ښځې وي نو دوی ته به د دوه د

پرېښي (مال) دوه ثلثه وي او که يوه وي نو نيمايي به ئې د دې وي، او پلار، مور ته ئې، هر يوه ته، د ده د پرېښي (مال) شپږمه برخه ده، که ئې اولاد وو، خو که ئې اولاد نه وو او ميراث ئې مور، پلار ته پاته شوی وو، نو مور ته ئې درېيمه برخه ده، خو که ئې ورونه وو، نو مور ته ئې شپږمه برخه ده، له هغه وصيت وروسته چې دی ئې کوي او له پور وروسته، نه پوهېږئ چې کوم يو به ئې په نفع کې تاسو ته نږدې وي، پلرونه مو که زامن مو؟ دا الهي فريضه ده، بې شکه چې الله ډېر باحکمته پوه دئ.

دلته د ميراث د وېش په اړه لاندې لارښووني شوې:

- د زوی برخه به د دوو لوڼو د برخې په اندازه وي.
- که ئې زوی نه وو او يوازې لوڼې ترې پاته وې، دوه وې يا تر دوو زياتې، نو د ميراث له دريو دوه برخې به د دوی وي.
- خو که يوه وه نو نيمايي به ئې د دې وي.
- د اولاد په شتون کې مور، پلار ته شپږمه شپږمه برخه رسېږي.
- که ئې اولاد نه وو، يوازې مور او پلار ئې وارثان وو، نو مور ته ئې درېيمه برخه رسېږي، پاته دوه برخې به ئې د پلار وي.
- خو که ئې ورونه وو، نو شپږمه برخه د مور ده او پاته ټول پلار ته سپارل کېږي، ورونو او خويندو ته د پلار په شتون کې څه نه رسېږي.
- د ميراث له وېش مخکې به د مړي وصيت تر سره کېږي او پورونه به ئې پرې کېږي.

- په مکرره توګه د وصیت ذکر د دې لپاره راغلی چې په دې سره د هغو خپلوانو ستونزه هم حل کېدی شي چې په میراث کې ثابته او مشخصه برخه نلري، د مال خاوند کولی شي د خپل مال له درېیمي برخي دوی ته څه وټاکي.
- که دا د میراث وېش ستاسو خپلي خوښي ته پرېښودی شي، پخپله د هر یوه برخه وټاکئ، نو ووایئ چې د هر یوه برخه به څنګه ټاکئ؟ د برخو په ټاکلو کې به کوم څه د ملاك او معیار په توګه غوره کوئ؟ نږدېوالی که ګټه او منفعت؟ پلار ډېر درنږدې او ګټور دئ که زوی؟ د کوم برخه به زیاته غوره کوئ او د کوم لږ؟ تاسو ته ممکنه نه ده چې په دې اړه حکیمانه، عالمانه او عادلانه پرېکړه وکړی شئ.
- دا برخي د هغه الله له لوري ټاکل شوې چې هم ښه پوه دئ او هم د حکمت خاوند، هره پرېکړه ئې حکیمانه او په علم ولاړه پرېکړه ده.

په دې کې هغو کمعقلو کسانو ته هم ځواب ویل شوی چې د میراث د وېش په اړه پر اسلام اعتراض کوي، ځان د ښځو د حقوقو مدافع ګڼي، دې ته ئې پام نه دئ چې د میراث وېش د یوه کامل اقتصادي نظام یوه وړه برخه ده، په دې اړه هر بحث باید د ټول نظام په ترڅ کې وشي، نه یوازي او له نورو برخو بېل!! د اسلام په اقتصادي نظام کې ښځي په داسي حال کې له اقتصادي مکلفیت فارغ او معاف دي چې د شتمنیو د لاس ته راوړلو ګڼ شمېر مدارك لري، له خپلوانو او مېړه میراث ترلاسه کوي، مهر

اخلي، خپلي شتمنۍ په کار اچولی شي، کسب کار کولی شي او عوائد درلودی شي، خو هم د پلار په کور او هم د خاوند په کور کې د دې ټول مصارف د نورو په غاړه دي!! دا خو باید ښځو ته خاص او فوق العاده امتیاز وګڼو، ډېر کمعقله انسان به دا د ښځو په اړه تبعیض ګڼي، په کار خو دا وه چې دوی ویلي وی: د نارینه برخه لږ او پېټی ئې دروند دئ، باید ښځه د دې پېټي په پورته کولو کې د ده مرسته وکړي، لږ تر لږه زړه سوی ولري. خو حکیم او علیم خدای همدا غوره کړې، د نارینه د پیاوړو مټو تقاضا همدا ده چې پېټی ئې تر ښځو دروند وي.

اسلام او مریيتوب

ځیني په دې خبرې اعتراض کوي چې اسلام ولې مریيتوب تأیید کړی، ولې ئې نارینه وو ته اجازه ورکړې چې وینځې وساتي او حتی له نکاح پرته ورسره مباشرت وکړي، غلامي خو د عدالت خلاف او د انسانانو ترمنځ د برابرۍ مغایر او د ظالمانه طبقاءتي نظام نښه ده، دا ولې اسلام له یوې خوا د عدالت دعوی کوي او له بلې خوا غلامي او مریيتوب جائز ګڼي!!

د دغو بې خبرو په ځواب کې باید ووایو: مګر تاسو خبر نه یاست چې د مریيتوب د ختمولو لړۍ د اسلام او مسلمانانو په لاس پیل شوه، دا اسلام وو چې هم ئې په ټول پراخ او خور اسلامي خلافت کې د مریيتوب ټغر ټول کړ او هم په ټولي نړۍ کې، اسلام هغه وخت د غلامۍ په ضد غږ اوچت کړ او د غلامانو د آزادولو سلسله ئې شروع کړه چې غرب لا د دې تصور هم

نه شو کولی، اروپا او امریکا نړدې دوولس سوه کاله له اسلام وروسته د غلامۍ د ختمولو لپاره تیار شو، په امریکا کې د جمهور رئیس ابرهام لینکلن په دور کې مرییتوب لغو او د غلامانو آزادي اعلان شوه، خو دا اعلان تر کلونو کلونو هسې د کاغذ پر سر د تورو کرښو په څېر پاته وو، په عمل کې غلامانو د مخکې په څېر په غلامۍ کې ژوند کاوو، ډېر له آزادېدو وروسته بېرته خپلو بادارانو ته ورستانه شول، دا ځکه چې نه ذهناً د آزاد ژوند کولو لپاره تیار وو او نه په ټولني کې د دوی لپاره د آزاد ژوند ضروري لوازم او شرائط برابر شوي وو. که حقایقو ته پام وکړو نو په امریکا کې مخکني غلامان لومړی د زمکه والو په هغو بزگرانو بدل شول چې د دوی په زمکو پوري تړلي وو، له زمکو سره به یو ځای خرڅېدل او له یوه به بل ته انتقالېدل او بیا د بورژوازي (پانگوال) نظام په راتلو سره دا په زمکو پوري تړلی مریی په داسي کارگر بدل شو چې د خولو او تناکو حاصل ئې د فابریکو د خاوندانو په جېب کې پرېوځي. په پانگه وال نظام کې د غلامانو، بزگرانو او کارگرانو د آزادۍ خبره یوازي هغه څوك کولی شي چې د آزادۍ په معنی او مفهوم نه پوهېږي!!

اسلام د غلامۍ د ختمولو لپاره دغه حکیمانه لار غوره کړه:

- غلامانو او د هغوی بادارانو ته ئې وویل: تاسو په خپلو کې وروڼه یاست، د یوې کورنۍ غړي، د یوه نیکه او انا اولاد.
- مسلمانانو ته ئې امر وکړ چې مریي ته مریی مه وایئ، هغه ستاسو

ورور دئ، د ورور خطاب ورته وکړئ، دروند او له توانه ئې زيات کار وربانديې مه کوئ، په خوراك څښاك کې ئې له ځان سره شريك کړئ.

- وينځې ځان ته نکاح کولی شئ، دا د عار او پيغور خبره مه ګڼئ، له نکاح پرته هم کولی شئ له هغوی سره مباشرت وکړئ، په دې سره هم د هغوی يوې طبيعي او انساني اړتيا ته ځواب ويل کېږي، خو که هغوی دا مباشرت نه خوښولو نو دې کار ته ئې مه مجبوروئ.
- دا پرېکړه ئې وکړه چې هيڅوك د آزاد انسان د مريي کولو حق نلري او دا په حقيقت کې د غلامۍ د لغو کولو په لار کې لومړی او تر ټولو اساسي اقدام وو.
- د موجوده غلامانو د آزادۍ لپاره ئې له يوې خوا په عام طور خلکو ته وويل: د مريي آزادول د ثواب ستر کار دئ. او په خاصه توګه ئې وويل: له چا چې دا او هغه ګناه وشوه کفاره ئې د غلام آزادول ده.
- بادارانو ته ئې وويل: که ستاسو کوم غلام د آزادېدو غوښتنه وکړه، نو يا ئې مجاني او د الله د رضا لپاره آزاد کړئ او يا ئې د کومې معاوضې او خدمت په مقابل کې، لکه دا چې څو کسان وروزي.
- اسلامي حکومت ئې په دې مکلف کړ چې د دولتي شتمنيو يوه برخه بايد د غلامانو د آزادولو لپاره مختص کړي.

دغه حکيمانه تدابير وو چې نه يوازې په لنډه موده کې د غلامۍ جرړې وايستل شوې، بلکې د پرون ورځې له غلامانو ستر ستر شخصيتونه

جوړ شول او د لویو لویو سیمو د چارواکو او والیانو په توګه وټاکل شول.

دا په داسي حال کې چي په اروپا، امریکا او ټولو غیر اسلامی هېوادونو کې د غلامۍ بازار ګرم وو او هیچا د انسانانو د برابرۍ شعار نه شو منلی. اما دا چي اسلام ولي له بري وروسته او په ټول حجاز له تسلط بعد غلامي تحریم نه کړه او د ټولو غلامانو د آزادولو اعلان ئې ونکړ، ځواب ئې باید له یوې خوا د هغه وخت په اجتماعي ظروفو او شرائطو کې ولټوو او له بلي خوا د اجتماعي ستونزو په حلولو کې د اسلام په خاصي کړنلاري کې. اسلام د ځینو خاصو اجتماعي ستونزو د حل کولو لپاره دا کړنلاره خپله کړې چي ورو ورو د هغوی جرړي باسي، تدریجي بدلون غوره ګڼي، لومړی د داسي تبدیلي لپاره ذهني شرائط برابروي، مقدماتي کارونه سر ته رسوي، ریښې یوه په بلي پسي قطع کوي او په پای کې د دې اجتماعي ستونزي کرغېړن بوټی له بېخه باسي، د شراب او قمار په اړه اسلام همدا اسلوب غوره کړ، په تدریج سره ئې د دې خبیثه بوټو جرړي وایستلې، د مریيتوب په اړه ئې هم همدا طریقه اختیار کړه، لومړی ئې وویل: ټول انسانان یو د بل وروڼه او د یوه خدای بندګان دي او له یوه مور او پلار پیدا شوي. بیا ئې وویل: د مریي آزادول د ثواب ستر کار او د ګناهونو د جبران وسیله ده، مسلمانان ئې وهڅول چي غلامان له کومي معاوضې پرته آزاد کړي، بیا ئې وویل: هیڅ (حر) او آزاد انسان نشي مریي کېدی، هیڅوك دا حق نلري چي د (حر) او آزاد انسان په غاړه کې د مریيتوب کړۍ واچوي. بیا ئې وویل: هر

غلام دا حق لري چي له خپل مالك سره (مكاتبه) وكړي، يعني خپله آزادي په بيع واخلي، له غلامۍ آزاد شي او په مقابل کي ئې مالك ته څه وركړي. او په پاى کي ئې وويل: د دولت د مصرفي بودجې يو مورد د غلامانو اخيستل او آزادول دي.

د غلامانو د آزادولو او د غلامۍ د تدريجي ختمولو دا طريقه دې ته ورته ده چي كوم دولت د فيوډالي نظام د ختمولو او د زمكو د عادلانه وېش په اړه دا فيصله وكړي چي د زياتو زمكو له خاوندانو زمكي په بيع واخلي او په بې زمكو ئې ووېشي او په دې خاطر د زمكو له مصادرې ډډه كوي چي په دې سره كېدى شي په ډېرو هغو كسانو ناروا تېرى وشي چي شتمني او زمكي ئې له جائزو لارو ترلاسه کړې. اسلام نه غواړي په هيچا، تر هيڅ نامه لاندي تېرى وشي او جائز حق ئې تر پښو لاندي شي.

غرب او د ښځو حقوق

له هغي ورځې وروسته چي په غربي هېوادو کي مخکنى ظالمانه فيوډالي نظام اوسني پانګوال نظام ته په اوښتو شو، د توليد وسائل له مخكني زوړ حالت نوي حالت ته ارتقاء وكړه، زړه د غويو يوې په ټراکټور بدله شوه، د بزګر او كارګر ځاى ماشين ونيولو، زمكه، شتمني او د توليد وسائل د لازيات محدودو شتمنو لاس ته ورغلل، د ټولني اكثريت له زمكي او د توليد له نورو وسائلو محروم او دې ته اړ شول چي د خپلو ورځنيو اړتياوو د تأمين لپاره د زمكه والو په زمكي او د شتمنو په فابريکې کي د

کارګر او بزګر په توګه کار وکړي، د دوی او د دوی د کار اقتصادي ارزښت ورو ورو لږ شي، خبره دې ځای ته ورسېږي چې د ټولني تر نوي سلني زيات وګړي له توليدي وسائلو او اقتصادي استقلال محروم شي، ژوند ئې د بل په زمکې، فابريکې، شرکت او دفتر پوري وتړل شي، څه چې د خپلو خولو او تناکو په بدل کې ترلاسه کوي لږ برخه ئې ده ته په لاس ورشي او ډېره ئې د شتمن په جيب کې ولوېږي، د پانګوال نظام دغه حالت او بهیر ښځې دې ته اړې کړې چې داسې شاقه کارونو ته غاړه کښېږدي چې د دوی له فطري جوړښت سره مطابقت نه لري، په کانونو، د درنو وسائلو تولید فابرېکو او که ښایسته وي نو د پردي په دفتر کې د سکرتر په توګه کار وکړي، خپل ماشوم او روزنه ئې وړوکتون ته محول کړي، او کار ئې هغه ځای ته ورسېږي چې د اولاد له زېږولو او روزلو لاس واخلي، حتی د خپل عرض او ناموس په پلورلو لاس پوري کړي، دا په داسې حال کې چې په ټول عالم کې تر هر څه ستر کار د ماشوم پيدايښت او د هغه روزنه ده، په ټول کائنات کې داسې کار نشته چې د ماشوم له پيدايښت او روزنې سره برابري وکړی شي، د ماشوم روزنه يوازې دا نه ده چې تی ورکړی شي، ومينځل شي او جامې ئې وربدلې شي، دا کارونه په وړوکتون کې هم کېدی شي، خو هغه څه چې ماشوم ئې له خپلې مور او د هغې په غېږ کې او د هغې له مينې، عاطفې او پېرزوينې ډک چلن زده کوي له بلې لارې او له بل چا ئې نشي زده کولی، په حقيقت کې د ماشوم د شخصيت بنسټ د مور په غېږ کې

ایښودل کېږي، دا مور ده چې د ماشوم د راتلونکي شخصیت څرنګوالی ټاکي، د تاریخ لوړ او اتل شخصیتونه د اتلو میندو په غېږ کې روزل شوي، د تاریخ ستر ستر جنایتکاران یا هغه وو چې بدي میندي ئې په برخه شوې یا د مهرباني مور له غېږ محروم شوي، عجیبه ده چې غربیان مور له دې ستري دندي محرومو وي او د کار لپاره ئې کانونو ته لېږي، او دې ته د میندو د حقوقو نوم ورکوي!!! پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمايي: هغه کس به په جنت کې د ده خوا ته وي، (دومره ورنږدې لکه د لاس دوه منځنۍ ګوتې)، چې یو ماشوم وروزي یا یو یتیم وپالي، اسلام د یوه انسان هدایت ته دومره ارزښت ورکوي چې وايي: د چا په لاس چې یو انسان هدایت شي دا تر ټولو هغو شیانو ورته غوره دئ چې د لمر وړانګي پرې لګېږي، حتی که دا ټوله زمکه د سرو زرو وي، د ده په واك کې وي او د الله تعالی په لار کې ئې وقف کړي تر دې د یوه انسان لارښوونه او هدایت ده ته زیات ثواب ورپه برخه کوي، له دې لارښوونو معلومېږي چې اسلام د یوه ماشوم روزني او د یوه انسان هدایت ته څومره ارزښت ورکړی.

په غرب کې تر انسان ثروت او دولت ته ارزښت ورکړی شوی، انسان او کرامت ئې د شتمنو د ګټو قرباني شوی، نن د غربي هېوادو نوي سلنه شتمني د لس سلني شتمنو په واك کې دي، د امریکا ټولي خبري او تصویري رسنۍ د شپږو لویو شرکتونو په لاس کې دي، څوك چې په غرب کې د سیاسي او اقتصادي آزادۍ او عدالت خبره کوي یا ډېر ناپوه دئ او د آزادۍ او

عدالت په حقیقي معنی نه پوهېږي او د غربي ټولني له اجتماعي، اقتصادي او سیاسي جوړښت او تاریخ خبر نه دي، او یا سرسپارلي اجیر مبلغین دي چي د استخباراتي شبکو له لوري ګمارل شوي، دوی دې ته آزادي وایي چي ښځه د نارینه په ملعبې بدله شوې، یوه نانځکه ترې جوړه شوې، د څو ډالرو په بدل کي دې ته چمتو کېږي چي خپل عرض وپلوري، د بل د خوشحالولو لپاره نڅا وکړي، سندري ووایي، د تجارتي موخو لپاره د دې له ښایست کار واخیستل شي، د خلکو جلبولو لپاره سینګار وکړي، حتی بربنډې شي!!!

د دې په مقابل کي اسلام ښځو ته هغه مقام او منزلت ورکړی چي د نړۍ په هیڅ دین او نظام کي ئې بېلګه نشو موندلی، د ژوند په ټولو برخو کي ئې د نارینه په پرتله ښځو ته امتیازات ورکړي، له اقتصادي پلوه ئې ښځو ته دا امتیاز ورکړی چي د پلار په کورنۍ کي پلار او د مېړه په کورنۍ کي مېړه د ښځي د اقتصادي اړتیاوو متکفل دي، او دا په داسي حال کي چي هغه اقتصادي استقلال لري، د عوائدو ټول هغه مدارك ورته منل شوي چي نارینه ته منل شوي، له پلار، مېړه او نورو خپلوانو میراث ترلاسه کوي او له مېړه مهر، کولی شي خپله شتمني په خپله خوښه په کار واچوي. دې ته نه اړ کېږي چي د اولاد له روزني لاس واخلي او ماشوم وړوکتون ته وسپاري. راشئ د قرآن دې آیت ته ځیر شو او وګورو چي د دغو مطالبو په اړه څه وایي:

مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنۡ أَهۡلِ ٱلۡقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡيَتَٰمَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِ كَيۡ لَا يَكُونَ دُولَةَۢ بَيۡنَ ٱلۡأَغۡنِيَآءِ مِنكُمۡۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمۡ عَنۡهُ فَٱنتَهُواْۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ *

الحشر:۷

د دغو کليو د استوګنو کوم څه چي الله پر خپل پيغمبر لوروليي نو دا د الله، د پيغمبر، د خپلوانو، يتيمانو، مسکينانو او د مسافرانو دي، دا د دې لپاره چي هغه ستاسو د غنيانو تر منځ لاس په لاس نه شي، پيغمبر چي تاسو ته څه درکړي هغه واخلئ او له څه ئې چي منع کړئ له هغه ډډه وکړئ او له الله ووېرېږئ، يقيناً چي الله شديد العقاب دئ.

دلته د اسلام د اقتصادي نظام يو بنسټيز او اساسي اصل زموږ مخي ته څلېږي، وايي: فيء څکه غنيمت نه ګڼل کېږي او بايد په حاجتمنو ووېښل شي چي شتمني د غنيانو تر منځ لاس په لاس نشي، يعني مال او دولت د څو شتمنو او غنيانو په لاس کې محصور او محدود نشي بلکي په پراخه پيمانه ووېشل شي او د څو کسانو په لاس کې د شتمنيو له تمرکز مخنيوی وشي، دا اصل که له يوې خوا موږ ته لارښوونه کوي چي د غنيمت او فيء د وېش قوانين د دې لپاره وضع شوي چي د مفتوحه سيمو زمکې، مالونه، وسائل او نوري شتمنۍ يوازي د هغو لاس ته ورنشي چي وسله لري او په فتوحاتو کې ئې برخه اخيستې، بلکي د حاجتمنو اړتياوو ته په پام سره په

ضروري مواردو کې وکارول شي، له بلې خوا موږ ته وايي چې د اغنياوو په لاس کې د شتمنيو تمرکز هغه څه دي چې الله تعالی ئې نه خوښوي او دا بايد د اسلامي نظام د مهمو اهدافو په ضمن کې وي چې د شتمنيو وېش عادلانه وي او د اغنياوو په واك کې د هغوی له تمرکز مخنيوی وشي، داسې نه لکه اوسنی غربي پانګوال نظام چې په هغه کې غني ورځ تر بلې لازيات غني کېږي او فقير لازيات فقير کېږي، دا نن په امريکا کې پانګوال نظام په دې منتج شوی چې د متحده ايالاتو نوي سلنه شتمني د څو شتمنو په واك کې ده، که پر امريکا باندې داسې قهرجن او ځواکمن پوليسي نظام حاکم نه وی چې هر پاڅون ئې په شدت او قهر سره ځپلی نو ډېر پخوا به دا نظام ړنګ شوی وو، دا نږدې دوهم کال دئ چې په امريکا کې د دې نظام په ضد تر دې نامه لاندې پاڅون پيل شوی چې (وال سټریټ محاصره کړئ)، وال سټریټ د امريکايي پانګوال نظام د ملا تير دئ، که امريکا د وسلو د خرڅلاو بازارونه له لاسه ورکړي، که ډالر په جهاني تجارتي تبادلاتو کې خپل ځای نورو اسعارو ته پرېږدي او اوسنی اعتبار ئې له منځه ولاړ شي، که امريکا په خپلو مستعمراتو کې خپل مارکيټونه له لاسه ورکړي، نو امريکا به نه يوازي خپل اوسنی حالت د لنډې مودې لپاره ونشي ساتلی بلکې ډېر ژر به د شوروي اتحاد په برخليك اخته شي.

اسلام دې هدف ته د رسېدو لپاره چې شتمني د اغنياوو تر منځ لاس په لاس نه شي، ځانګړې جامع او اغېزمنه تګلاره غوره کړې، سود او احتكار

ئې حرام کړي چي دا دواړه د پانګوال نظام دوه اساسي بنسټونه دي، د میراث داسي قانون ئې وضع کړی چي د هر شتمن له وفات وروسته د هغه شتمني د ډېرو تر منځ ووېشل شي، زکات ئې فرض کړی، صدقات او کفارې ئې لازم کړې، اغنیاوو ته وایي: ستاسو په مالونو کې د مسکینانو یو ثابت حق دئ چي باید اداء ئې کړئ، حکومت په دې ګماري چي د نېستمنو متکفل وي او د دولت له بیت المال د دوی حاجتونه رفع کړي.

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أشهَدُ أن لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ